

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра історії держави і права України та зарубіжних країн
Наукова бібліотека

**ЯРОСЛАВ МУДРИЙ -
ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ
І ЗАКОНОДАВЕЦЬ
КИЇВСЬКОЇ РУСІ**

(до 1000-річчя з початку правління)

Бібліографічний покажчик

Харків
2019

УДК 340.15(477)"085/134"Мудрий
Я76

Укладачі: Д. В. Гончаренко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн
О. І. Самофал – завідувач науково-бібліографічним відділом Наукової бібліотеки
О. О. Будецька – завідувач відділом рідкісних видань і дисертацій Наукової бібліотеки

Відповідальний за випуск: Н. П. Пасмор – кандидат педагогічних наук, директор Наукової бібліотеки

340.15(477)" 085/134"Мудрий
Я76

Ярослав Мудрий – великий князь і законодавець Київської Русі (до 1000-річчя з початку правління) [Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. історії держави і права України та зарубіж. країн, Наук. б-ка ; [уклад.: Д. В. Гончаренко, О. І. Самофал, О. О. Будецька ; відп. за вип. Н. П. Пасмор]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2019. – 92 с. : іл. – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16892/3/Jaroslav_Mudryj_pokazhchyk.pdf.

Бібліографічний покажчик підготовлений до 1000-річчя з початку правління Великого князя Київської Русі Ярослава Мудрого.

Видання складене на основі комплексного дослідження фондів Наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з метою поширення знань про життя, державну діяльність і законотворчість князя Ярослава I Володимировича. Містить понад 700 систематизованих документів, що вийшли друком у 1766–2019 рр.

Призначений студентам, викладачам, аспірантам та широкому колу читачів.

ЗМІСТ

Передмова	4
Родовід та сім'я Ярослава Мудрого	6
Княжіння Ярослава Мудрого (1019–1054)	11
<i>ІСТОРИЧНІ ПИСЬМОВІ ДЖЕРЕЛА</i>	11
<i>ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ</i>	13
<i>ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ</i>	23
Право за часів Ярослава Мудрого	26
<i>ДЖЕРЕЛА ПРАВА</i>	26
<i>ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЖЕРЕЛ ПРАВА</i>	31
<i>ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ</i>	65
Культура та освіта за часів Ярослава Мудрого.....	67
Образ Ярослава Мудрого в художній літературі та мистецтві	75
Відзнака Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого"	77
<i>ВЧЕНІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО – КАВАЛЕРИ ОРДЕНА КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО</i>	78
Іменний покажчик.....	82
Додаток.....	92

ПЕРЕДМОВА

Кращими традиціями Наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого є розкриття фондкових колекцій та висвітлення життя і творчості відомих постатей, що відіграли значну роль у державотворчих процесах України.

У 2019 році в Україні на державному рівні відзначається тисячолітній ювілей з початку правління Ярослава I Володимировича (Мудрого), Великого князя Київської Русі.

"Його часи, його порядки зісталися на цілі століття потім взірцем, правилом, основою для всяких розпоряджень, а все його князювання – світлою і щасливою добою супроти пізніших бід, які впали на Україну потім...", – писав відомий український історик Михайло Грушевський.

Ярослав Мудрий по праву вважається одним з найбільш величних правителів не тільки Русі, а й Європи. За роки свого правління він вивів Київське князівство на новий виток світового розвитку. Було розширено територію Київської Русі, укріплено кордони, встановлено контакти з багатьма європейськими країнами. Князь приділяв велике значення внутрішньому устрою держави: поширював християнство (літописці називали його "Богохранимим" та "Богомудрим"), засновував міста, монастирі, будував храми та собори, розбудовував столицю – Київ, створив школу і бібліотеку при Софійському соборі, започаткував укладання першого літописного зводу.

Визначною була законодавча діяльність Ярослава I Володимировича: розпочато кодифікацію давньоруського права, створено перший загальнодержавний збірник писаного українського права "Правда Ярослава", яка мала за мету захист людського життя. 37 років правління Ярослава Мудрого (1019–1054) заклали міцний фундамент розвитку традицій державотворення на українських землях. Протягом цього часу давньоруська держава зберігала свою могутність і міжнародний авторитет.

Бібліографічний покажчик *"Ярослав Мудрий – великий князь і законодавець Київської Русі (до 1000-річчя з початку правління)"* є систематизованим виданням, складеним на основі комплексного дослідження фондів Наукової бібліотеки університету з метою популяризації бібліотечних книжкових колекцій та поширення знань про життя, державну діяльність і законотворчість князя Ярослава Мудрого.

Загальний обсяг бібліографічного видання представлений документами, що вийшли друком у 1766–2019 роках. Загалом це понад 700 джерел інформації: монографії, підручники, лекції, наукові статті, тези, доповіді, рецензії, переклади, історичні та біографічні нариси, довідкові та художні видання тощо.

Інформаційний масив основної частини представлено матеріалами, які систематизовано за розділами: "Родовід та сім'я Ярослава Мудрого"; "Княжіння Ярослава Мудрого (1019–1054)" (підрозділи "Історичні письмові джерела", "Історичні дослідження", "Довідкові видання"); "Право за часів Ярослава Мудрого" (підрозділи "Джерела права", "Історико-правові дослідження джерел права", "Довідкові видання"); "Культура та освіта за часів Ярослава Мудрого"; "Образ Ярослава Мудрого в художній літературі та мистецтві"; "Відзнака Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого»" (підрозділ "Вчені Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – кавалери ордена князя Ярослава Мудрого"). У межах загальних розділів та їх підрозділів документи систематизовано за хронологією публікацій, у межах року – за алфавітом авторів та назв видань.

Бібліографічний опис матеріалів здійснено відповідно діючих стандартів з бібліотечної справи¹. Відомості про наявність електронного аналога документа наводяться в області приміток. Усі записи пронумеровано. Довідково-пошуковий апарат складається зі змісту, передмови, іменного покажчика.

Розраховано на студентів, викладачів, аспірантів та широке коло читачів.

---

¹ ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Київ, 2007; ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016; ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила. Київ, 2014; ГОСТ Р 7.0.12-2011. Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на русском языке. Общие требования и правила. Москва, 2012.

Родовід та сім'я Ярослава Мудрого

1. **Соловьев С. М.** История России с древнейших времен : соч. : [в 6 кн., 29 т.] / Сергей Михайлович Соловьев ; Т-во «Обществ. польза». – Санкт-Петербург : Тип. Т-ва "Обществ. польза", [1851]. – Кн. 1, т. 1–5. – XIV, 1726 стб. – *Из содерж.*: Предание о Рюрике, об Аскольде и Дире. Олег... Игорь; Правление Ольги. Святослав...; Владимир в Киеве...; Владимир Святой. Ярослав I; Внутреннее состояние русского общества в первый период его существования. – Т. 1, гл. 5–8. – С. 109–214; О княжеских отношениях вообще; События при жизни сыновей Ярослава I-го (1054–1093); События при внуках Ярослава I-го (1093–1125); События при правнуках Ярослава I-го... (1125–1157). – Т. 2, гл. 1–4. – С. 277–360.

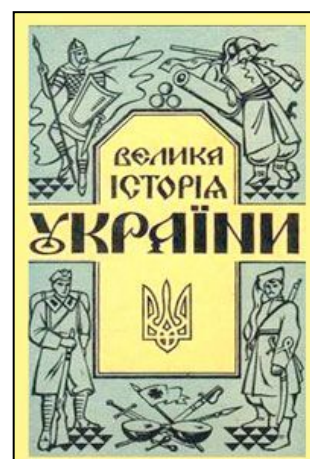
Худож. А. Лосенко. Володимир і Рогнеда, 1770, полотно, олія

2. **Соловьев С. М.** Учебная книга русской истории / Сергей Соловьев. – Изд-е 8-е. – Москва : Унив. тип. (М. Катков), 1880. – 411, II с. – *Из содерж.*: Призвание Рюрика с братьями и общие черты деятельности первых князей русских; Княжение Олега, Игоря Рюриковича, Ольги и Святослава Игоревича; Усобицы между сыновьями Святослава и княжение Владимира Святославовича; Усобицы между сыновьями Владимира и княжение Ярослава Владимировича; События при внуках Ярослава I Владимировича. – Гл. 2–7. – С. 5–17.
3. **Соловьев С. М.** Собрание сочинений / Сергей Михайлович Соловьев ; Т-во "Обществ. польза". – Санкт-Петербург : Тип. Т-ва "Обществ. польза", [после 1882]. – II, 1616 стб. – *Из содерж.*: Взгляд на историю установления государственного порядка в России до Петра Великого (публичные чтения). – Чтение 2-е. – С. 822–831.
4. **Аркас М. М.** Історія України-Русі : з 210 мал. і портр. та 9 к. / Микола Аркас. – Санкт-Петербург : Друк. Т-ва "Обществ. польза", 1908. – XVI, 385 с. : мал., карти, портр. – *Зі змісту*: Період другий – Київський (до року 1170). – С. 16–68.
5. **Грушевський М. С.** Ілюстрована історія України : сорокова тисяча / Михайло Грушевський. – Репр. відтворення вид. 1918 р. – Київ : Т-во "Купола", [б. р.]. – 566, [4] с. : іл. – *Зі змісту*: Найдавніші князі і князь Олег; Ігор і Ольга; Святослав і його сини; Володимир; Володимировичі; Ярослав; Ярославичі. – С. 57–76; 84–98.
6. **Аркас М. М.** Історія України-Русі : з 210 мал. і портр. та 9 к. / Микола Аркас ; вступ. слово і комент. В. Г. Сарбея. – Факс. вид. – Київ : Вища шк., 1990. – 43, XVI, 395 с. : іл. – (Пам'ятки історичної думки України). – *Зі змісту*: Період другий – Київський (з половини IX століття – до року 1170). – С. 16–68.
7. **Карамзин Н. М.** И что была тогда Россия : страницы из "Истории государства Российского" / Н. М. Карамзин. – Харьков : Прапор, 1990. – 523, [5] с. – *Из содерж.*: Рюрик, Синеус и Трувор. – Т. 1, гл. 4. – С. 30–35; Олег правитель. – Т. 1, гл. 5. – С. 35–45; Князь Игорь. – Т. 1, из гл. 6. – С. 46–50; Князь Святослав. – Т. 1, из гл. 7. –

С. 50–61; Великий князь Ярополк. – Т. 1, из гл. 8. – С. 61–63; Великий князь Владимир, названий в крещении Василием. – Т. 1, гл. 9. – С. 63–77; Великий князь Святополк. – Т. 2, из гл. 1. – С. 79–82.

8. **Аркас М. М.** Історія України-Русі : з 210 мал. і портр. та 9 к. / Микола Аркас ; вступ. слово і комент. В. Г. Сарбея. – 2-ге факс. вид. – Київ : Вища шк., 1991. – 43, XVI, 395 с. : іл. – (Пам'ятки історичної думки України). – *Зі змісту*: Період другий – Київський (з половини IX століття – до року 1170). – С. 16–68.
9. **Грушевський М. С.** Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV сторіччя / М. С. Грушевський ; АН УРСР, Ін-т археології ; [післямова П. П. Толочко]. – Київ : Наук. думка, 1991. – 541, [1] с. – (Пам'ятки історичної думки України).
10. **Грушевський М. С.** Ілюстрована історія України / Михайло Грушевський ; АН України, Ін-т укр. археографії, Ін-т історії України ; [передмова: В. А. Смолій, П. С. Сохань]. – Київ : Наук. думка, 1992. – 544 с. : іл. – (Пам'ятки історичної думки України). – *Зі змісту*: Найдавніші князі і князь Олег; Ігор і Ольга; Святослав і його сини; Володимир; Володимировичі; Ярослав; Ярославичі. – С. 71–89; 96–107.
11. **Грушевський М. С.** Історія України : приладж. до прогр. вищ. початк. шк. і нижч. кл. шк. середніх / Михайло Грушевський. – 2-е вид., стер. – Київ : Либідь, 1992. – 226, [6] с. – *Зі змісту*: Найдавніші князі і Олег; Ігор і Ольга; Святослав і його сини; Володимир; Ярослав; Київська держава розпадається. – С. 36–55.
12. **Аркас М. М.** Історія України-Русі : з 210 мал. і портр. та 9 к. / Микола Аркас ; передне слово П. М. Гвоздецького. – 3-є факс. вид. – Київ : Вища шк., 1993. – 11, XVI, 385 с. : іл. – *Зі змісту*: Період другий – Київський (до року 1170). – С. 16–68.
13. **Велика історія України**: від найдавніших часів : у 2 т. / зі вступом І. Крип'якевича ; зладив М. Голубець. – Київ : Глобус, 1993. – Т. 1. – 350, [2] с. – *Зі змісту*: Олег, Ігор, Ольга; Святослав завойовник; Володимир Великий; Ярослав Мудрий; Ярославичі. – С. 69–97; 116–162.
14. **Грушевський М. С.** Історія України : приладж. до прогр. вищ. початк. шк. і нижч. кл. шк. середніх / Михайло Грушевський. – Київ : Варта, 1993. – 249, [7] с. – *Зі змісту*: Найдавніші князі і Олег; Ігор і Ольга; Святослав і його сини; Володимир; Ярослав; Київська держава розпадається. – С. 36–57.
15. **Історія України в особах, IX–XVIII ст.** / ред. Т. М. Теліженко. – Київ : Україна, 1993. – 395, [5] с. – *Зі змісту*: Котляр М. Ф. Княгиня Ольга; Святослав; Володимир; Ярослав Мудрий; Анна Ярославна / М. Котляр. – С. 33–61; С. 68–73.

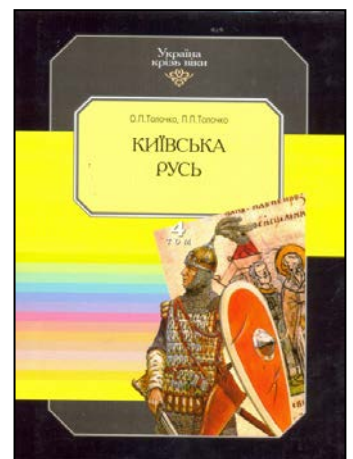

16. Слабошпицький М. Ф. З голосу нашої Клію : події і люди укр. історії / Михайло Слабошпицький. – Київ : Довіра, 1993. – 254, [2] с. – (Підручник для тих, кому у школі нудно). – *Зі змісту*: Смерть князя Ігоря; Помста вдови; Святославова слава; Володимир, син Святослава; Його прозвали Мудрим; Доньки Ярослава Мудрого; Анна Всеволодівна; Руська княжна, французька королівна, блаженна Едінга. – С. 25–33; 37–39; 54–61.

Портрет родини Ярослава Мудрого. Фреска XI ст., Собор Святої Софії в Києві

17. Котляр М. Ф. Історія в життєописах / М. Ф. Котляр, В. А. Смолій. – Київ : Час, 1994. – 327, [1] с.: іл. – (Україна. Голоси історії). – *Зі змісту*: Давньоруська державність набирає сили (Ігор, Ольга); З кінця списа годований... (Святослав); Володимир "Красне Сонечко"; Святополк – "Окаянний"?. – С. 39–106; Давньоруські жінки в політичному житті середньовічного світу (Анна Ярославна, Євпраксія Всеволодівна). – С. 141–153.
18. Толочко О. П. Київська Русь / О. П. Толочко, П. П. Толочко ; НАН України, Ін-т археології, Ін-т історії України. – Київ : Альтернативи, 1998. – 351, [1] с. – (Україна крізь віки ; т. 4). – *Зі змісту*: Русь у середині – другій половині X ст. – Розд. 2. – С. 75–108; Хрещення Русі. – Розд. 3. – С. 109–123; Володимировичі. – Розд. 4. – С. 125–144; Суперник Константинополя?. – Розд. 5. – С. 145–172; Нащадки Ярослава. – Розд. 6. – С. 173–194.
19. Слабошпицький М. Ф. З голосу нашої Клію / Михайло Слабошпицький. – Київ : Махаон-Україна, 2000. – 222, [2] с. – (Події і люди української історії). – *Зі змісту*: Смерть князя Ігоря; Помста вдови; Святославова слава; Володимир, син Святослава; Його прозвали Мудрим; Доньки Ярослава Мудрого; Анна Всеволодівна; Руська княжна, французька королівна, блаженна Едінга. – С. 22–28; 32–33; 46–52.

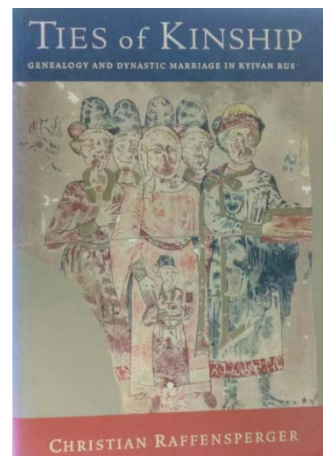

20. **Канигін Ю. М.** Від Аскольда до Ярослава : маловідомі сторінки нашої історії / Юрій Канигін // Українська культура. – 2001. – № 1. – С. 38–40 : іл.
21. **Сто великих українців.** – Москва : Орфей ; Киев: Вече, 2001. – 580, [4] с. : ил. – (100 великих). – *Из содерж.*: Семака Л. Ольга; Святослав; Владимир Святой; Ярослав Мудрый; Анна Ярославна / Лариса Семака. – С. 12–15; 16–20; 20–27; 27–35; 35–37.
22. **Видатні** постаті в історії України, IX–XIX ст. : короткі біогр. нариси, іст. та худож. портрети / В. І. Гусєв [та ін.]. – Київ : Вища шк., 2002. – 359, [1] с. : іл. – *Зі змісту*: Гусєв В. І. Княгиня Ольга; Святослав; Володимир; Ярослав Мудрий; Анна Ярославна / В. І. Гусєв, Ю. О. Калінцев. – С. 19–35.
23. **Державні**, політичні та громадські діячі України: політичні портрети : [навч. посіб.] / за заг. ред. М. І. Панова. – Київ : Ін Юре, 2002. – Кн. 1. – 474, [6] с. : іл. – *Зі змісту*: Міхеєва В. В. Олег I (Віщій) / В. В. Міхеєва. – С. 12–13; Кисельов О. М. Ігор / О. М. Кисельов. – С. 14; Астахова В. І. Ольга / В. І. Астахова. – С. 15–17; Сахань О. М. Святослав (Хоробрий) / О. М. Сахань. – С. 17–19; Греченко В. А. Володимир Святославович / В. А. Греченко. – С. 19–22; Сташис В. В. Мудрий Ярослав Володимирович / В. В. Сташис. – С. 23–27; Васильєва І. Г. Ізяслав Ярославович / І. Г. Васильєва. – С. 29–31; Герасіна Л. М. Ганна Ярославна; Євпраксія (Адельгейда) / Л. М. Герасіна, М. І. Панов. – С. 31–35.
24. **Мирончук В. Д.** Історія України : навч. посіб. / В. Д. Мирончук, Г. С. Ігошкін ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – 2-е вид., випр. – Київ : МАУП, 2002. – 327, [1] с. – *Зі змісту*: Київська Русь (IX–XII ст.). – Розд. 1, § 1.3. – С. 11–18.
25. **Кучма Л. Д.** Україна – не Росія / Леонід Кучма. – Москва : Время, 2003. – 558, [2] с. : іл. – *Зі змісту*: Володимир Святий; Ярослав Мудрий. – С. 214–222.
26. **Слабошпицький М. Ф.** З голосу нашої Клію / Михайло Слабошпицький. – Київ : Махаон, 2003. – 222, [2] с. : іл. – (Події і люди української історії). – *Зі змісту*: Смерть князя Ігоря; Помста вдови; Святослава слава; Володимир, син Святослава; Його прозвали Мудрим; Доньки Ярослава Мудрого; Анна Всеволодівна; Руська княжна, французька королівна, блаженна Едінга. – С. 22–28; 32–33; 46–52.
27. **Рум'янцев В. О.** Історія України. Всесвітня історія ХХ сторіччя : навч. посіб. / В. О. Рум'янцев, М. М. Страхов ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2004. – 294, [2] с. – *Зі змісту*: Київська Русь. – Розд. 1, гл. 2. – С. 10–18.
28. **Рум'янцев В. О.** Історія України. Всесвітня історія ХХ сторіччя : посіб. для вступників до вищ. навч. закл. України / В. О. Рум'янцев, М. М. Страхов. – Харків : Право, 2007. – 317, [2] с. – *Зі змісту*: Виникнення та розвиток Київської Русі. – Розд. 1, гл. 2. – С. 11–20.
29. **Дикий А.** Пропавшая грамота. Неизвращенная история Украины-Руси от антов до запорожцев / Андрей Дикий. – Москва : Алгоритм, 2008. – 446, [1] с. – (Исторический триллер). – *Из содерж.*: Киевское государство. – С. 19–25; Расцвет и падение Киевской Руси. – С. 25–49.

30. **Україна** в III тисячолітті: традиції, інновації, інвестиції / авт.-упоряд. В. В. Болгов. – Київ : Укр. видавн. консорціум, 2008. – Т. 1, кн. 2. – 543, [1] с. : іл. – *Зі змісту*: Бедрековська Т. Видатні особистості в історії України / Тетяна Бедрековська. – С. 24–25.
31. **Потоцький В. П.** Хто є хто в українській історії : великі таємниці великої історії / В. Потоцький. – Харків : Школа, 2010. – 158, [2] с.: іл. – (Історичний архів). – *Зі змісту*: Княгиня Ольга; Князь Святослав; Князь Володимир; Ярослав Мудрий. – С.11–27.
32. **Журавльов Д. В.** Хто є хто в українській історії / Д. В. Журавльов. – Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2011. – 414, [2] с. – *Зі змісту*: Ігор; Ольга; Святослав; Володимир Великий; Ярослав Мудрий; Ярославни. – С. 17–29, 33–42.
33. **Ушаков Д. А.** Великие украинцы / Д. А. Ушаков. – Харьков : Фактор, 2011. – 200 с. : ил. – (Украина. Вчера, сегодня, завтра.). – *Из содерж.*: Игорь; Ольга; Святослав; Владимир Святославович; Ярослав Мудрый. – С. 6–7; 8–9; 10–12; 13–15; 16–18.
34. **Войтович Л. В.** Гольмгард: де правила руські князі Святослав Ігоревич, Володимир Святославич та Ярослав Володимирович? / Л. В. Войтович // Український історичний журнал. – 2015. – № 3. – С. 37–55.
35. **Шумилов Е. Н.** Княгиня Ольга: новая интерпретация исторического образа / Е. Н. Шумилов // Ярослав Мудрый: проблемы изучения, сохранения и интерпретации историко-культурного наследия : материалы VI междунар. науч.-практ. конф., Ярославль, 26–27 февр. 2015 г. – Ярославль, 2015. – С. 43–47.
36. **Плохій С.** Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій ; [пер. з англ. Р. Ключко]. – Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2016. – 493, [3] с. – *Зі змісту*: Вікінги на Дніпрі. – Розд. 3. – С. 51–60; Північна Візантія. – Розд. 4. – С. 61–70; Ключі від Києва. – Розд. 5. – С. 71–81.
37. **Романько І. І.** Україна – Норвегія: від спільного минулого у спільне майбуття / Романько І. І.; Міжнар. фонд соц. адаптації. – Київ : Гнозис, 2016. – 368 с. – *Зі змісту*: Рюрик та його нащадки в історії середньовічної Русі-України. – Розд. 2. – С. 93–129.
38. **Raffensperger Ch.** Ties of Kinship : Genealogy and Dynastic Marriage in Kyivan Rus' / Christian Raffensperger ; Ukrainian Research Institute Harvard University. – Cambridge : Harvard University Press, 2016. – 407 p. – (Harvard series in Ukrainian studies).
39. **Українська Державність** : фотолітопис / Всеукр. правозахис. орг. "Меморіал" ім. Василя Стуса ; авт. ідеї та кер. проекту: С. Кубів, О. Святоцький ; голова наук.-консульт. ради В. Смолій ; уклад.: А. Бараннік, М. Беленко, Ю. Перебаєв [та ін.] ; передм. Левко Лук'яненко. – Київ : Укр. мить, 2019. – 660 с. : іл., фот. – *Зі змісту*: Київська держава (IX–XIII ст.). – Кн. 2, розд. 1. – С. 42–73; Смолій В. Державотворчі традиції України: історія та сучасність / Валерій Смолій. – С. 648–653.

Княгиня Ярослава Мудрого (1019–1054)

Ярослав I займає княжий стіл у Києві. Мініатюра з Радзивілівського літопису, XIII ст.

Історичні письмові джерела

40. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1846. – Т. 1 : I. II. Лаврентьевская и Троицкая летописи. – XX, 267, [4] с. – *Из содерж.*: Лаврентьевская летопись. – С. 56–69; Приложения к Лаврентьевской летописи. – С. 251, 252–258.
41. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1845. – Т. 2 : III. Ипатьевская летопись. – IX, 377, [4] с. : табл. – *Из содерж.*: Густинская летопись. – С. 261, 263–268.
42. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1841. – Т. 3 : IV. Новгородские летописи. – IX, 305, [4] с. : табл. – *Из содерж.*: Новгородская первая летопись. – С. 1–2; Новгородская вторая летопись. – С. 121; Новгородская третья летопись. – С. 208–212.
43. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1848. – Т. 4 : IV. V. Новгородские и Псковские летописи. – VIII, 360, [3] с. : табл. – *Из содерж.*: Псковская первая летопись. – С. 176.
44. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1851. – Т. 5 : V. VI. Псковские и Софийские летописи. – VI, 275, [4] с. : табл. – *Из содерж.*: Софийская первая

летопись. – С. 124–138.

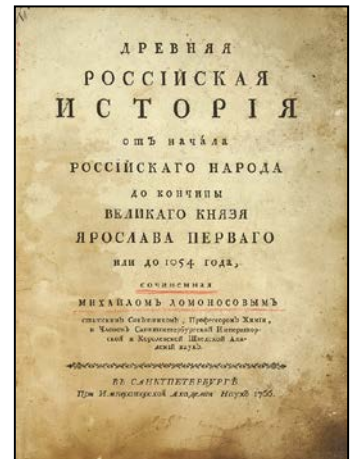
45. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1853. – Т. 6 : VI. Софийские летописи. – 358, [2] с. – *Из содерж.*: Прибавления к Софийской первой летописи. – С. 57–69.
46. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1856. – Т. 7 : VII. Летопись по Воскресенскому списку. – X, 345, [2] с. – *Из содерж.*: Средний текст Летописи Нестора. – С. 317–332.
47. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1862. – Т. 9 : VIII. Летописный сборник, именуемый Патриаршею или Никоновскою летописью. – XXIII, 256 с. : табл. – *Из содерж.*: Летописный сборник. – С. 69–85.
48. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Леонида Демиса, 1863. – Т. 15 : Летописный сборник, именуемый Тверскою летописью. – VII, 503, [1] с. – *Из содерж.*: Временник Софийский, иже глаголится Летописец Русских князей. – С. 121–152.
49. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. Ф. Елеонского и К., 1889. – Т. 16 : Летописный сборник, именуемый Летописью Авраамки. – [8], 319 с. – О Ярославе Мудром: С. 40–41, 267, 275–282, 304, 312.
50. **Полное** собрание русских летописей / изд. Археограф. комис. – Петроград : 2-я Гос. тип., 1921. – Т. 24 : Типографская летопись. – III, 271 с. – Летопись по Типографскому списку. – С. 30, 39, 43, 46–56; Приложение. – С. 227.
51. **Древнерусские** летописи / пер. и коммент. В. Панова ; ред. В. Лебедев ; ст.: В. Лебедев, В. Панов. – Москва ; Ленинград : Academia, 1936. – XXIII, 390, [3] с. – (Русские мемуары, дневники, письма и материалы). – О Ярославе Мудром: С. 13, 48, 52–67.
52. **Памятники** истории Киевского государства IX–XII вв. : сб. док. / Ленингр. гос. ун-т. им. А. С. Бубнова, Ист. фак. ; подгот. Г. Е. Котиним. – Ленинград : Госсозэкгиз, Ленингр. отд-ние, 1936. – 218, [2] с. – (Документы и материалы по истории народов СССР). – *Из содерж.*: Греков Б. Д. Предисловие / Б. Д. Греков. – С. 8–9; 1014–1019 гг. Летописное повествование о смерти князя Владимира I Святославовича и вокняжении Ярослава I Владимировича. – С. 78–85.
53. **Новгородская** первая летопись старшего и младшего изводов / АН СССР, Ин-т истории ; [под ред. и с предисл. А. Н. Насонова ; отв. ред. М. Н. Тихомиров]. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1950. – 640, [2] с. : 10 с. ил. – О Ярославе Мудром: С. 15–17, 128, 159–161, 168, 172–175, 180–182, 465, 466, 469, 470, 481, 488, 494, 528, 550, 551, 554, 556, 560.
54. **Повесть** временных лет по Лаврентиевскому списку / Имп. археограф. комис. – Санкт-Петербург : Тип. М. А. Александрова, 1910. – 274, 13, 24 с. – О Ярославе Мудром: С. 17, 23, 78, 118, 126, 127, 132, 133, 137–153, 157, 158, 169, 177, 178, 197, 209, 232.

55. **Повесть** временных лет / АН СССР ; подгот. текста Д. С. Лихачева ; пер.: Д. С. Лихачев, Б. А. Романов ; под ред. В. П. Адрианова-Перетц. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1950. – Ч. 1 : Текст и перевод. – 404, [3] с. – (Литературные памятники). – О Ярославе Мудром: С. 17, 20, 56, 83, 88, 89, 92, 95–105, 108, 109, 131, 133, 135, 141, 153, 213, 217, 254, 282, 288, 292, 295–305, 308–310, 354.
56. **Повесть** временных лет / АН СССР ; ст. и коммент. Д. С. Лихачева ; под ред. В. П. Адрианова-Перетц. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1950. – Ч. 2 : Приложения. – 554, [3] с. – (Литературные памятники). – О Ярославе Мудром: С. 15–17, 44, 46, 56, 57, 60, 61, 63–67, 70, 71, 73–78, 80, 82–85, 93, 95, 105, 136, 156, 193, 194, 212, 226, 235, 236, 252–254, 266, 275, 293, 301, 304, 321, 324, 325, 339, 342, 343, 346, 349, 354, 356, 357, 359, 360–364, 367–383, 385, 387–390, 403, 405, 407, 420, 432, 439, 460, 481.

Історичні дослідження

57. **Ломоносов М. В.** Древняя российская история от начала российского народа до кончины Великого князя Ярослава Первого или до 1054 года / Михайло Ломоносов. – Санкт-Петербург : Имп. Акад. наук, 1766. – 140 с. – *Из содерж.*: О княжении Ярослава первого. – Гл. 2, ч. 2. – С. 133–140.
58. **Устрялов Н.** Русская история / Н. Устрялов. – Изд-е 4-е, испр. и доп. – Санкт-Петербург : Тип. Имп. Акад. наук, 1849. – Ч. 1 : Древняя история. – 429, II с. – *Из содерж.*: Введение. – С. 7, 16; Правление Ярослава I, 1019–1054. – Гл. 1, отд. 5. – С. 59–68; Удельная система; Споры детей и внуков Ярослава I за уделы. – Гл. 2, отд. 1–2. – С. 69–80.
59. **Соловьев С. М.** История России с древнейших времен : соч. : [в 6 кн., 29 т.] / Сергей Михайлович Соловьев ; Т-во "Обществ. польза". – Санкт-Петербург : Тип. т-ва "Обществ. польза", [1851]. – Кн. 1, т. 1–5. – XIV, 1726 стб. – *Из содерж.*: Владимир святой. Ярослав I; Внутреннее состояние русского общества в первый период его существования. – Т. 1, гл. 7–8. – С. 187–214.
60. **Костомаров Н. И.** Исторические монографии и исследования / Николай Костомаров ; Изд. Д. Е. Кожанчикова. – Санкт-Петербург : Тип. К. Вульфа, 1868. – Т. 7 : История Новгорода, Пскова и Вятки во время удельно-вечевого уклада (севернорусские народноправства). – X, 419 с. – *Из содерж.*: Крещение Новгорода. Новгород под властью Киева. Возвращение его самобытности. – Гл. 1, разд. 3. – С. 36–45; Значение Ярославовой грамоты. Новгород до борьбы Мономаховичей с Ольговичами. – Гл. 1, разд. 4. – С. 46–60.
61. **Бестужев-Рюмин К.** Русская история / К. Бестужев-Рюмин ; изд. А. Кожанчикова. – Санкт-Петербург : Тип. А. Траншеля, 1872. – [Т.] 1. – IV, 480, [2] с. – *Из содерж.*: Деятельность первых князей. – Гл. 2. – С. 97–107; Великое княжение Киевское. – Гл. 3. – С. 162–175.
62. **Хлебников Н.** Общество и государство в до-монгольский период русской истории : соч. / Н. Хлебников. – Санкт-Петербург : Тип. А. М. Котомина, 1872. – XXII,

512, [5] с. – *Из содерж.*: Период внешнего или механического соединения племен в одно государство. – Отд. 2. – С. 60–183.

63. **Иловайский Д.** История России / Д. Иловайский. – Москва : Тип. Грачева и К., 1876. – Ч. 1 : Киевский период. – VIII, 333 с. – *Из содерж.*: Ярослав I и водворение удельного порядка. – С. 89–112.

64. **Костомаров Н. И.** Исторические монографии и исследования / Николай Костомаров ; изд. М. О. Вольфа. – Санкт-Петербург : Тип. М. О. Вольфа, 1881. – Т. 13. – 516 с. – *Из содерж.*: Предания первоначальной русской летописи. – С. 62–70, 176–207.

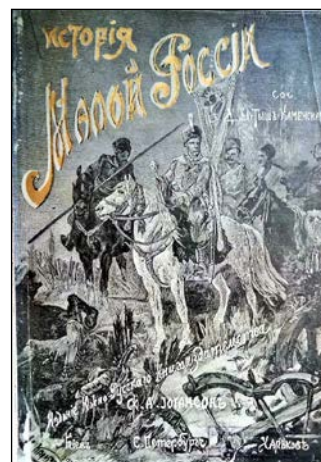
65. **Сергеевич В. И.** Русские юридические древности / В. Сергеевич. – Изд. 2-е с переменами и доп. – Санкт-Петербург : Тип. Н. А. Лебедева, 1890. – Т. 1 : Территория и население. – XII, 517 с.

66. **Кавелин К. Д.** Собрание сочинений / К. Д. Кавелин. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1897. – Т. 1 : Монографии по русской истории / с портр. авт., биограф. очерком и прим. Д. А. Корсакова ; изд. Н. Глаголева. – XXXII с., 1052 стб., III с. – *Из содерж.*: Быт древней России. – Стб. 26–27; Исторические труды М. П. Погодина. – Стб. 95, 182–188; Исследования С. М. Соловьева. – Стб. 253–344, 470–507; Взгляд на русскую литературу по части русской истории за 1846 год. – Стб. 751; Чтения в Императорском обществе истории и древностей российских при Московском университете : №№ 5, 6, 7, 8 и 9. – Стб. 782–793.

67. **Сергеевич В. И.** Русские юридические древности / В. Сергеевич. – Изд. 2-е с переменами и доп. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1902. – Т. 1 : Территория и население. – XII, 555 с.

68. **Бантыш-Каменский Д. Н.** История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетманства : в 3 ч. / Д. Бантыш-Каменский. – Изд. 4-е. – Санкт-Петербург ; Киев ; Харьков : Южно-Рус. книгоизд-во Ф. А. Иогансона, 1903. – IX, 609 с. : портр., рис., планы, карты. – О Ярославе Мудром: гл. 2. С. 5–11.

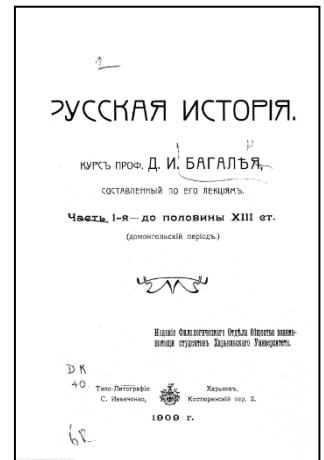
69. **Рожков Н. А.** Обзор русской истории с социологической точки зрения / Н. Рожков ; изд. ред. журн. "Мир Божий". – Санкт-Петербург : Тип. И. Н. Скороходова, 1903. – Ч. 1 : Киевская Русь (с VI до конца XI века). – 173 с. – *Из содерж.*: Политический строй Киевской Руси. – Гл. 4. – С. 76–87; Церковь и духовенство. – Гл. 5. – С. 98–103; Духовная жизнь древнейшего русского общества. – Гл. 6. – С. 103–109, 121, 138–141.

70. **Мельгунов П. П.** Очерки по истории русской торговли IX–XVIII вв. / П. П. Мельгунов ; изд. маг. "Сотрудник школ" А. К. Залесской. – Посмерт. изд. – Москва : Тип. Г. Лиснера и Д. Собко, 1905. – VIII, 270 с. : карты. – *Из содерж.*: Киевская Русь. – Гл. 3. – С. 32–34.

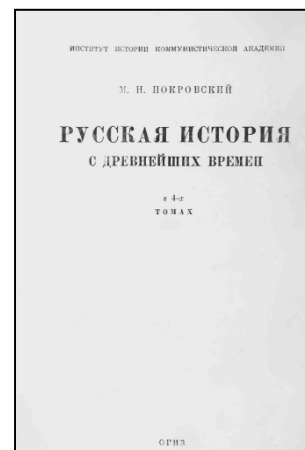
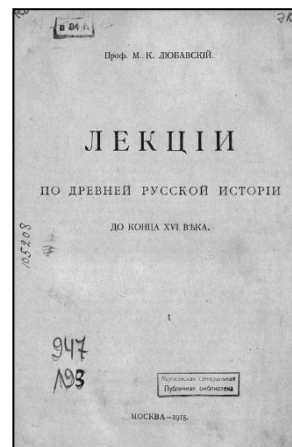
71. **Елпатьевский К.** Учебник русской истории / К. Елпатьевский. – 10-е изд. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1906. – VI, 486 с. – Прил.: родословная, хронолог. табл., указ. личных имен. – *Из содерж.*: Летописные рассказы о начале русского государства и деятельности первых князей; Развитие удельно-вечевой

системы. – С. 12–24.

72. **Аркас М. М.** Історія України-Русі : з 210 мал. і портр. та 9 к. / Микола Аркас. – Санкт-Петербург : Друк. Тов-ва "Обществ. польза", 1908. – XVI, 385 с. : мал., карти, портр. – *Зі змісту*: Ярослав Володимирович Мудрий (1019–1054). – С. 44–50.
73. **Багале́й Д. И.** Русская история : курс, сост. по лекциям / Д. И. Багале́й ; Филолог. отд. О-ва взаимопомощи студентов Харьк. ун-та. – Харьков : Типо-литогр. С. Иванченко, 1909. – Ч. 1 : До половины XIII ст. (домонгольский период). – 217, [1] с. – *Из содерж.*: Внутреннее состояние Руси в Киевский период (с пол. IX до пол. XI ст.). – [Гл.] 9. – С. 122–140.
74. **Русская история в очерках и статьях** / Моск. учеб. книгоизд-во ; сост. при участии проф. и преподавателей ; под ред. М. В. Довнар-Запольского. – [Изд. 2-е]. – Москва: Типо-литогр. И. Люндорф, [1909]. – Т. 1. – IV, IV, 607, VIII с. : 43 рис., 2 карты. – *Из содерж.*: Готье Ю. В. Колонизация славянами Восточно-Европейской равнины до половины XIII в. / Ю. В. Готье, М. В. Довнар-Запольский. – С. 75–94; Шмелев Г. Н. Междукняжеские отношения. I. Порядок распределения земель между князьями / Гр. Шмелев. – С. 193–204; Довнар-Запольский М. В. Князь, его дума и администрация / М. Довнар-Запольский. – С. 248–268; Довнар-Запольский М. В. Дружина и боярство / М. Довнар-Запольский. – С. 290–311; Полонская Н. Д. Городское и сельское население / Н. Полонская. – С. 312–318; Довнар-Запольский М. В. Холопы / М. Довнар-Запольский. – С. 319–333; Довнар-Запольский М. В. Церковь и духовенство / М. Довнар-Запольский. – С. 334–366; Гневушев А. М. Господин Великий Новгород / А. Гневушев. – С. 369–370, 386; Катаев И. М. Промышленность и торговля древней Руси / И. Катаев. – С. 409–436; Мендельсон Н. М. Монастырь / Николай Мендельсон. – С. 480–490.
75. **Сергеевич В. И.** Древности русского права / В. Сергеевич. – Изд. 3-е с переменами и доп. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1909. – Т. 1 : Территория и население. – XVI, 688 с. – О Ярославе Мудром: С. 43, 49–51, 94, 111, 116–121, 365, 426, 597.
76. **Ключевский В. О.** История сословий в России : курс, чит. в Моск. ун-те в 1886 г. / В. Ключевский. – Москва : Тип. Моск. гор. Арнольдо-Третьяк. училища глухонемых, 1913. – XVII, 25 с. – *Из содерж.*: Лекция 6. – С. 44–53; Лекция 7. – 54–66; Лекция 8. – С. 68, 70.
77. **Критико-библиографический обзор учебной литературы по истории на русском языке с 1890–1912 гг.** Учебник по русской истории / под ред. П. Н. Ардашева. – Киев : Тип. Т. Г. Мейнандера, 1913. – 68 с.
78. **Святловский В. В.** Примитивно-торговое государство как форма быта / В. В. Святловский. – Санкт-Петербург : Тип. "Герольд", 1914. – II, 350, II с. – (Записки Историко-филологического факультета Императорского С.-Петербургского университета ; ч. 118). – *Из содерж.*: Развитие металлического обращения в древней Руси. – Ч. 1, гл. 3. – С. 124–128; Торговля на Север и Северо-Запад. – Ч. 2, гл. 4. – С. 230, 248–251, 256; Общий характер хозяйственного уклада Киевской Руси. – Ч. 3. – 264–342.

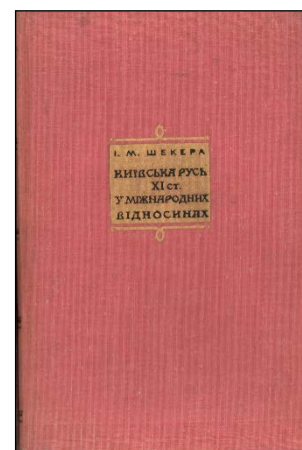
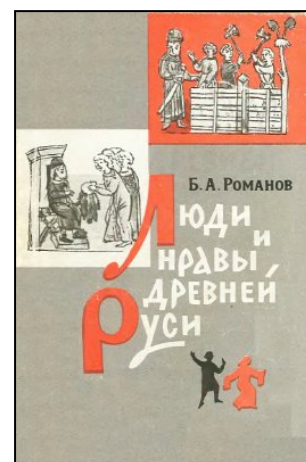
79. **Платонов С. Ф.** Лекции по русской истории / С. Ф. Платонов ; издал Ив. Блинов. – Изд. 9-е, испр. – Петроград : Сенат. тип., 1915. – II, 743, [1] с. – *Из содерж.*: Киевская Русь в XI– XII вв. – С. 86–102.
80. **Любавский М. К.** Лекции по древней русской истории до конца XVI века / М. К. Любавский. – Изд. 2-е. – Москва : Скоропечатня Л. Л. Левенсона, 1916. – 306, VI с. – О Ярославе Мудром: С. 84, 86, 95–98, 101, 132, 142–143.
81. **Рожков Н. А.** Русская история в сравнительно-историческом освещении (основы социальной динамики) / Н. Рожков. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Петроград ; Москва : Книгоиздат. т-во "Книга", [1923]. – Т. 1 : Первобытное общество. Дикари. Варвары. Феодалная революция. – 444 с. – *Из содерж.*: Русь X, XI и XII веков. – С. 146–267.
82. **Рожков Н. А.** Русская история в сравнительно-историческом освещении (основы социальной динамики) / Н. А. Рожков ; предисл. В. Невского. – Изд. 3-е. – Ленинград ; Москва : Книга, 1928. – Т. 1. – 444 с. – *Из содерж.*: Русь X, XI и XII веков. – Гл. 4. – С. 146–267.
83. **Покровский М. П.** Русская история с древнейших времен : в 4 т. / М. П. Покровский ; Ин-т истории коммунист. акад. – Москва : Госсоцэкгиз, 1933. – Т. 1. – 272 с. : карты. – *Из содерж.*: Следы древнейшего общественного строя. – Гл. 1. – С. 23–26; Заграничная торговля, города и городская жизнь X–XV веков. – Гл. 3. – С. 54–92.
84. **Греков Б. Д.** Феодалные отношения в Киевском государстве / Б. Д. Греков ; АН СССР, Ист. комис. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1935. – 136, [2] с.
85. **Греков Б. Д.** Феодалные отношения в Киевском государстве / Б. Д. Греков ; АН СССР, Ин-т истории. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1936. – 190, [2] с.
86. **Греков Б. Д.** Феодалные отношения в Киевском государстве / Б. Д. Греков ; АН СССР, Ин-т истории. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1937. – 190, [2] с.
87. **Пресняков А. Е.** Лекции по русской истории / А. Е. Пресняков. – Москва : Госсоцэкгиз, 1938. – Т. 1 : Киевская Русь. – 278, [2] с. – *Из содерж.*: Крещение Руси. – Гл. 7. – С. 108, 112–120; Политический строй Киевской Руси в XI в. – Гл. 8. – С. 123–142; Внешнее положение Киевской Руси в XI– XII вв. Борьба со степью и территориальное самоопределение. – Гл. 9. – С. 147–149; Княжеское владение в Древней Руси XI и XII вв. – до 1132 г. – Гл. 10. – С. 154–156.
88. **Греков Б. Д.** Киевская Русь / Б. Д. Греков ; АН СССР, Ин-т истории. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1939. – 281, [1] с. : карта. – *Из содерж.*: Крещение Руси; Непрочность Киевского государства; Киев и Западная Европа при Ярославе. – С. 249–260.
89. **Мавродин В. В.** Образование русского национального государства / В. В. Мавродин ; Ленингр. гос. ун-т, Ист. фак. –

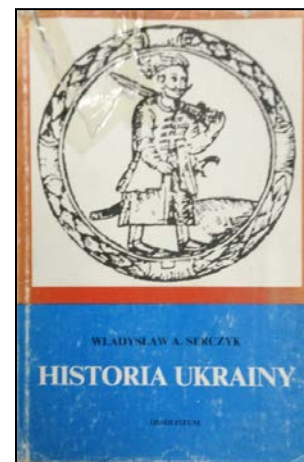

Ленинград ; Москва : Госсоцэкгиз, 1939. – 194, [2] с. : карты. – *Из содерж.*: Киевская Русь в IX–XII веках. – Гл 1, разд. 1. – С. 3–7.

90. **Мавродин В. В.** Образование русского национальных государств / В. В. Мавродин ; Ленингр. гос. ун-т, Ист. фак. – Изд. 2-е. – Ленинград : ОГИЗ : Госполитиздат, 1941. – 207, [1] с. – *Из содерж.*: Киевская Русь в IX–XII веках. – Гл. 1, § 1. – С. 3–8.
91. **Романов Б. А.** Люди и нравы в древней Руси : (историко-бытовые очерки XI–XII вв.) / Б. А. Романов. – Ленинград : Изд-во Ленингр. гос. ун-та, 1947. – 340, [2] с.
92. **Греков Б. Д.** Киевская Русь / Б. Д. Греков. – Москва : Гос. учеб.-пед. изд-во М-ва просвещения РСФСР, 1949. – 510 с. – (Библиотека учителя).
93. **Греков Б. Д.** Київська Русь / Б. Д. Греков. – Київ : Радян. шк., 1951. – 499, [1] с. – (Бібліотека учителя).
94. **Насонов А. Н.** "Русская земля" и образование территории древнерусского государства : ист.-геогр. исслед. / А. Н. Насонов ; АН СССР. – Москва : Изд-во АН СССР, 1951. – 261 с.
95. **Ломоносов М. В.** Полное собрание сочинений : в 11 т. / М. В. Ломоносов ; АН СССР. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1952. – Т. 6 : Труды по русской истории, общественно-экономическим вопросам и географии, 1747–1752 гг. – 689 с. – О Ярославе Мудром: С. 35, 65, 165, 167, 168, 217, 221, 158, 269, 273, 274, 277–285, 300, 346, 348, 349, 370, 563, 572, 573, 576. – *Из содерж.*: Древняя Российская история от начала российского народа до кончины великого князя Ярослава Первого или до 1054 года. – С. 163–286; Краткий Российский летописец с родословием. – С. 287–358.
96. **Греков Б. Д.** Киевская Русь / Б. Д. Греков. – Ленинград : Госполитиздат, 1953. – 567, [1] с.
97. **Рыбаков Б. А.** Первые века русской истории / Б. А. Рыбаков. – Москва : Наука, 1964. – 238, [2] с. – *Из содерж.*: Усобицы 1015–1026 гг. Ярослав Мудрый. – С. 71–83.
98. **История СССР с древнейших времен до наших дней** : в 2-х сер., 12 т. / АН СССР, Ин-т истории ; ред.: С. А. Плетнева, Б. А. Рыбаков. – Москва : Наука, 1966. – Т. 1 : Первобытнообщинный строй. Древнейшие государства Закавказья и Средней Азии. Древняя Русь (до начала XIII в.). – XXXII, 720 с. : ил. – (Серия 1, С древнейших времен до Великой Октябрьской социалистической революции). – *Из содерж.*: Усобицы 1015–1026 гг. Ярослав Мудрый.
99. **Романов Б. А.** Люди и нравы в Древней Руси : историко-бытовые очерки XI–XII вв. / Б. А. Романов ; АН СССР, Ленингр. отд-е Ин-та истории. – Изд. 2-е. – Москва ; Ленинград : Наука, 1966. – 239, [1] с.
100. **Шекера І. М.** Київська Русь XI ст. у міжнародних відносинах / І. М. Шекера ; АН УРСР, Ін-т історії. – Київ : Наук. думка, 1967. – 198, [2] с. – *Зі змісту*: Доба Ярослава Мудрого. – С. 109–142.
101. **Пашуто В. Т.** Внешняя политика Древней Руси / В. Т. Пашуто. – Москва : Наука, 1968. – 472 с. – О Ярославе Мудром: С. 8, 21, 24, 25, 27–29, 35–40, 51, 52, 56, 78–80, 82, 84, 96, 108–110, 123, 124, 134, 135, 307, 309, 315, 319, 328.

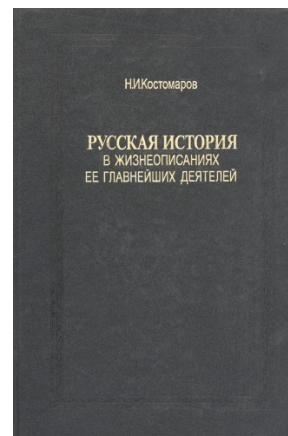

102. **Фроянов И. Я.** Киевская Русь : очерки соц.-экон. истории / И. Я. Фроянов ; Ленингр. гос. ун-т ; отв. ред. В. В. Мавродин. – Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та, 1974. – 157 с.
103. **Древнерусские княжества X–XIII вв.** / АН СССР, Ин-т истории СССР ; [отв. ред. Л. Г. Бескровный]. – Москва : Наука, 1975. – 301, [4] с. – *Из содерж.*: Толочко П. П. Киевская земля / П. П. Толочко. – С. 5–56; Куза А. В. Новгородская земля / А. В. Куза. – С. 144–201.
104. **Історія Української РСР** : у 8 т., 10 кн. / АН УРСР, Ін-т історії, Ін-т археології ; голов. ред. А. Г. Шевелєв. – Київ : Наук. думка, 1977. – Т. 1 : Первіснообщинний лад. Виникнення і розвиток феодалізму (3 найдавніших часів до середини XVII ст.); кн. 1 : Первіснообщинний лад і зародження класового суспільства. Київська Русь (до другої половини XIII ст.). – 444 с. – *Зі змісту*: Довженко В. Й. Київська Русь у першій половині XI ст. / В. Й. Довженко, П. П. Толочко. – Розд. 7. – С. 322–325.
105. **Serczyk W. A.** Historia Ukrainy / Wladislaw A. Serczyk. – Wrocław ; Kraków ; Gdańsk : Zakład narodowy im. Ossolińskich, 1979. – 500 s. – *Z treści*: W okreste rozkwitu. – S. 24–27.
106. **Фроянов И. Я.** Киевская Русь : очерки соц.-экон. истории / И. Я. Фроянов ; Ленингр. гос. ун-т ; отв. ред. В. В. Мавродин. – Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та, 1980. – 254, [2] с.
107. **История Украинской ССР** : в 10 т. / АН УССР, Ин-т истории, Ин-т археологии ; гл. ред. Ю. Ю. Кондуфор. – Киев : Наук. думка, 1981. – Т. 1 : Первобытнообщинный строй и зарождение классового общества. Киевская Русь (До второй половины XIII в.). – 496 с. : ил. – *Из содерж.*: Довженко В. И. Киевская Русь в первой половине XI в. / В. И. Довженко, П. П. Толочко. – Гл. 7. – С. 355–358.
108. **Рыбаков Б. А.** Киевская Русь и русские княжества XII–XIII вв. / Б. А. Рыбаков. – Москва : Наука, 1982. – 588, [4] с. : ил. – К 1500-летию Киева. – *Из содерж.*: Киевская Русь в X – начале XI в. – Гл. 4. – С. 359–402; Расцвет Киевской Руси (XI – начало XII в.). – Гл. 5. – С. 403–468.
109. **Толочко П. П.** Древний Киев / П. П. Толочко ; АН УССР, Ин-т археологии. – Киев : Наук. думка, 1983. – 326, [2] с. : ил. – *Из содерж.*: Киев в период сложения единого древнерусского государства. – С. 33–62; Верхний город. – С. 64–86; Киев – столица древнерусского государства. – С. 240–244.
110. **Толочко П. П.** Древняя Русь : очерки соц.-полит. истории / П. П. Толочко ; АН УССР, Ин-т археологии. – Киев : Наук. думка, 1987. – 243, [2] с. – *Из содерж.*: Русь в XI – начале XII в. – С. 76–100.
111. **Костомаров Н. И.** Исторические произведения. Автобиография / Н. И. Костомаров ; [сост. и автор ист.-биограф. очерка В. А. Замлинский ; прим. И. Л. Бутича]. – Киев : Изд-во при Киев. гос. ун-те, 1989. – 734, [2] с. – (Памятники исторической мысли Украины). – *Из содерж.*: Киевский князь Ярослав Владимирович. – С. 203–212.
112. **Ефименко А. Я.** История украинского народа / А. Я. Ефименко ; [сост. и авт. ист.-биограф. очерка В. А. Смолий]. – Киев : Лыбидь, 1990. – 509, [3] с. – (Памятники

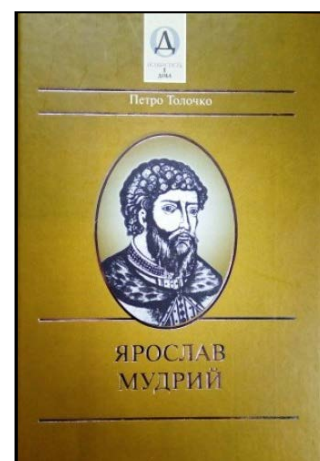
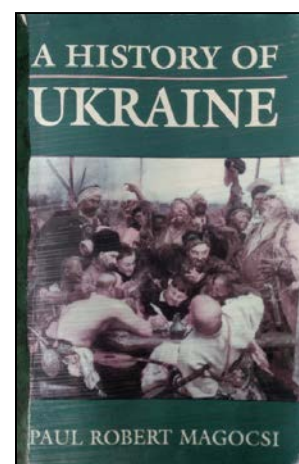

исторической мысли Украины). – *Из содерж.*: Откуда пошла русская земля и первые киевские князья. – Гл. 2. – С. 27–41.

113. **Костомаров Н. И.** Русская история в жизнеописаниях ее главнейших деятелей / Н. И. Костомаров ; предисл. В. Л. Янин. – Репр. воспр. изд. 1873–1888 гг., осуществл. в 7-ми вып. – Москва : Книга, 1990. – Кн. 1, вып. 1, 2, 3. – 737, [5] с. – *Из содерж.*: Киевский князь Ярослав Владимирович. – С. 9–21.
114. **Крип'якевич І. П.** Історія України / І. П. Крип'якевич ; [упоряд. тексту, прим., комент. Б. З. Якимович ; передм. Я. Р. Дашкевича ; відп. ред.: Ф. П. Шевченко, Б. З. Якимович]. – Львів : Світ, 1990. – 519, [1] с. – (Пам'ятки історичної думки України). – *Зі змісту*: Володимир і Ярослав. – С. 48–58.
115. **Толочко П. П.** Історичні портрети: із історії давньоруської та європейської політики Х–ХІІ ст. / П. П. Толочко. – Київ : Наук. думка, 1990. – 271, [1] с.
116. **Грушевський М. С.** Про старі часи на Україні : коротка історія України: (для першого початку) / Михайло Грушевський. – Київ : Обереги, 1991. – 103, [1] с. – *Зі змісту*: Володимир і Ярослав. Християнство на Україні. – С. 13–16.
117. **Дорошенко Д. І.** Нарис історії України / Д. І. Дорошенко ; [передм. І. О. Денисюк]. – Львів : Світ, 1991. – 572, [4] с. – (Пам'ятки історичної думки України). – *Зі змісту*: Перші київські князі. Охрещення України-Русі. Володимир Великий і Ярослав Мудрий. Київська держава та її міжнародне становище. Питання про форму державного устрою київської Русі-України в науковій літературі. – Т. 1. – С. 47–58.
118. **Дорошенко Д. І.** Нарис історії України : в 2 т. / Дмитро Дорошенко. – Репр. відтворення 2-го вид. 1966 р. – Київ : Глобус, 1991. – Т. 1 : (До половини ХVІІ століття). – 228, [4] с. – *Зі змісту*: Перші київські князі. Охрещення України-Русі. Володимир Великий і Ярослав Мудрий. Київська держава та її міжнародне становище. Питання про форму державного устрою київської Русі-України в науковій літературі. – Т. 1. – С. 42–54.
119. **Костомаров М. І.** Історія України в життєописах визначніших її діячів / Микола Костомаров ; переложив О. Барвінський. – Репр. відтворення вид. 1918 р. у Львові. – Київ : Україна, 1991. – 493, [1] с.: іл. – *Зі змісту*: Київський князь Ярослав Володимирович. – С. 9–24.
120. **Грушевський М. С.** Історія України-Русі : в 11 т., 12 кн. / Михайло Грушевський ; АН України, Археограф. коміс., Ін-т укр. археографії [та ін. ; голова редкол. П. С. Сохань]. – Репр. 2-е, розшир. вид. 1905 р. – Київ : Наук. думка, 1992. – Т. 2 : ХІ–ХІІІ вік. – 633, [1] с. – (Пам'ятки історичної думки України). – *Зі змісту*: Ярослав. – С. 1–46.
121. **Дорошенко Д. І.** Нарис історії України : в 2 т. / Дмитро Дорошенко. – Репр. відтворення 2-го вид. 1966 р. – Київ : Глобус, 1992. – Т. 1 : (До половини ХVІІ століття). – 228, [4] с. – *Зі змісту*: Перші київські князі. Охрещення України-Русі. Володимир Великий і Ярослав Мудрий. Київська держава та її міжнародне становище. Питання про форму державного устрою київської Русі-України в науковій літературі. – Т. 1. – С. 42–54.

122. **Єфименко О. Я.** Історія України та її народу / О. Я. Єфименко ; [упоряд. тексту та іл.: Ю. О. Іванченко, Н. Д. Прибега ; передм. та прим. Т. Г. Лазоренка ; пер. з рос. В. Д. Калити]. – Київ : Мистецтво, 1992. – 251, [3] с. – *Зі змісту*: Стародавня Русь. – С. 13–30.
123. **Крип'якевич І. П.** Історія України / Іван Крип'якевич. – Київ : Всеукр. т-во "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, 1992. – 87, [1] с. – *Зі змісту*: Розцвіт Київської Держави. Володимир Великий і Ярослав Мудрий. – С. 14–20.
124. **Бантыш-Каменский Д. Н.** История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетманства / Д. Н. Бантыш-Каменский. – Репр. изд. 1903 г. – Київ : Час, 1993. – 16, IX, 603 с. : ил. – (Україна. Голоси історії). – О Ярославе Мудром: гл. 2. С. 5–11.
125. **Костомаров М. І.** Галерея портретів : біогр. нариси / Микола Костомаров ; пер. з рос. М. Ілляш ; худож. С. Семендяєв ; [упоряд. і передм. В. О. Замлинського]. – Київ : Веселка, 1993. – 326 с.: ил. – *Зі змісту*: Київський князь Ярослав Володимирович. – С. 16–24.
126. **Толочко П. П.** Літописи Київської Русі / П. П. Толочко. – Київ : Київ. акад. євробізнесу, 1994. – 85, [1] с. : ил. – *Зі змісту*: Літописання XI ст. – С. 18–28.
127. **Magocsi P. R.** A History of Ukraine / Paul Robert Magocsi. – Toronto ; Buffalo ; London : University of Toronto Press, 1996. – 784 p. – *From the content*: Yaroslav the Wise. – P. 73–79.
128. **Толочко П. П.** Володимир Святий. Ярослав Мудрий / Петро Толочко. – Київ : АртЕк, 1996. – 213, [3] с.: ил.
129. **Толочко П. П.** Київська Русь / Петро Толочко. – Київ : Абрис, 1996. – 359 с. : ил. – Про Ярослава Мудрого: С. 15, 18, 21, 28, 38, 49, 68–70, 72–83, 85, 138, 162, 167, 206, 207, 218, 221, 225, 236, 246, 285, 286, 310–312, 315, 317, 323, 324, 335.
130. **Толочко П. П.** Від Русі до України : вибр. наук.-попул., крит. та публіцист. пр. / П. П. Толочко. – Київ : Абрис, 1997. – 397, [1] с. – Кн. вид. за підтримки Всеукр. об'ня "Громада". – *Зі змісту*: Русь и Византия (Взгляд из Киева). – С. 56–69; Варяги на півдні Русі. – С. 69–81.
131. **Сіроштан М. А.** Коротко про історію реформ: суть, протиріччя / Сіроштан М. А. – Харків : ХДЕУ, 1999. – 103, [1] с. – *Зі змісту*: Київська Русь. Великі князі київські. – Розд. 1. – С. 5–11.
132. **Котляр М. Ф.** Спадок Ярослава Мудрого (до проблеми історичної пам'яті літопису) / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2000. – № 4. – С. 73–78.
133. **Толочко П. П.** Ярослав Мудрий / Петро Толочко. – Київ : Альтернативи, 2002. – 270, [2] с. : ил. – (Особистість і доба).
134. **Костомаров Н. И.** Русская история в жизнеописаниях ее главнейших деятелей / Н. И. Костомаров. – Москва : Эксмо, 2003. – 1020, [4] с. : ил. – *Из содерж.*: Великий князь Ярослав Владимирович. – С. 9–17.

135. **Алексеев С. В.** Ярослав Мудрый : самовластеец Киевской Руси / С. В. Алексеев. – Москва : Вече, 2006. – 302, [2] с. : ил. – (Устроители земли русской).

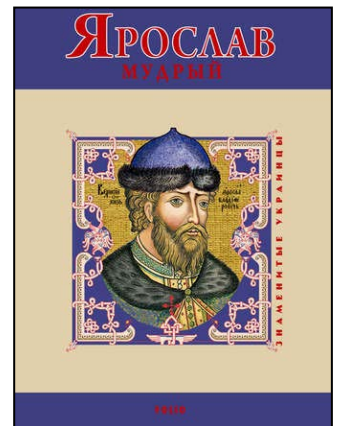

136. **Литвин В. М.** Історія України : навч. посіб. / В. М. Литвин, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко. – Київ : Знання, 2008. – 957, [3] с. – До 175-річчя Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – *Зі змісту*: Київська держава за правління Ярослава Мудрого. – С. 97–103.

137. **Україна – Європа: хронологія розвитку** / авт., кер. проекту: А. В. Толстоухов, В. О. Зубанов. – Київ : КВІЦ, 2008. – Т. 3 : 1000–1500. – 768, [1] с. : іл. – *Зі змісту*: Ярослав Володимирович Мудрий. – С. 42–45; Ярослав Мудрий завойовує Туровське князівство. – С. 75–76; Смерть Ярослава Мудрого. – С. 90.

138. **Духопельников В. М.** Ярослав Мудрый / В. Духопельников. – Харьков : Фолио, 2009. – 120, [4] с. – (Знаменитые украинцы).

139. **Демиденко Г. Г.** Ярослав Мудрый: факти і домисли його біографії / Г. Демиденко // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2010. – № 2. – С. 70–84.

140. **Костомаров Н. И.** Русская история в жизнеописаниях ее главнейших деятелей / Н. И. Костомаров. – Москва : АСТ : Астрель, 2010. – 320 с. : ил. – *Из содерж.*: Киевский князь Ярослав Владимирович. – С. 10–15.

141. **Литвин В. М.** Історія України : підручник / В. М. Литвин ; [відп. ред. В. А. Смолій]. – 5-е допов. вид. – Київ : Наук. думка, 2010. – 828, [2] с. – *Зі змісту*: Київська Русь у добу розквіту. Княжіння Ярослава Мудрого та Ярославичів. – Ч. 1, розд. 2. – С. 51–60.

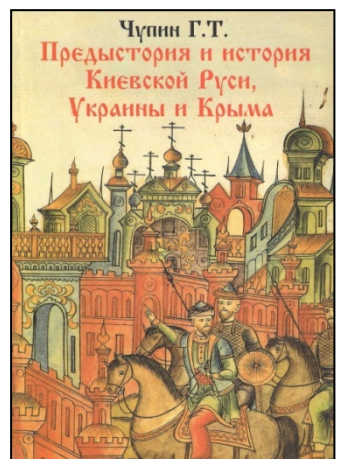
142. **Мицик Ю. А.** Історія України : [навч. посіб.] / Ю. А. Мицик, О. Г. Бажан, В. С. Власов. – 3-є вид., допов. і переробл. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2010. – 594, [2] с. – *Зі змісту*: Київська Русь за правління Ярослава Мудрого (1019–1054 рр.). – С. 35–38.

143. **Чупин Г. Т.** Предыстория и история Киевской Руси, Украины и Крыма / Г. Т. Чупин. – Харьков : Литера Нова, 2010. – 719, [2] с. – *Из содерж.*: Ярослав Мудрый. – Разд. 10. – С. 320–332.

144. **Демиденко Г. Г.** Великий князь Руси Ярослав Мудрый : науч.-попул. очерк / Г. Г. Демиденко. – Харьков : Право, 2011. – 327, [1] с. : ил.

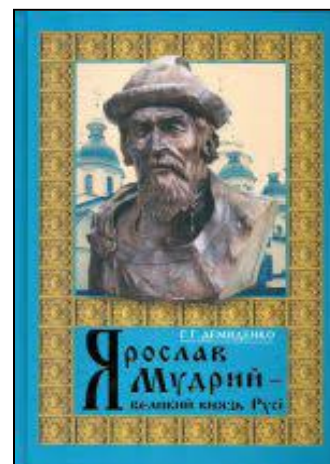
145. **Ухтомский А. А.** Крещение князем Ярославом Мудрым костей Олега и Ярополка / А. А. Ухтомский // Труды Київської Духовної Академії. – 2012. – № 17. – С. 224–232.

146. **Демиденко Г. Г.** Ярослав Мудрый – великий князь Русі : наук.-популяр. нарис / Г. Г. Демиденко. – Харків : Право, 2013. – 351, [1] с. : іл.

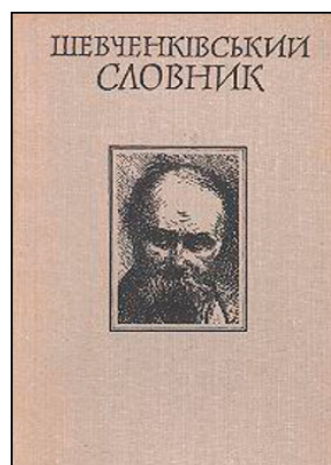
Рец.: Панов М. І. Нова книга про великого князя і законодавця Київської Русі / М. І. Панов, В. М. Єрмолаєв // Вісник Національної академії правових наук України.

147. **Соченко В. І.** Церква Богородиці Десятинна в Києві / Володимир Соченко. – Київ : Мистецтво, 2014. – 223, [1] с. – До 1025-річчя Хрещення Київської Русі. – Про Ярослава Мудрого: С. 35–41.
148. **Ярослав Мудрий: проблемы изучения, сохранения и интерпретации историко-культурного наследия** : материалы V междунар. науч.-практ. конф., Ярославль, 27–28 февр. 2014 г. / Упр. культуры мэрии г. Ярославля [и др.]. – Ярославль : Индиго, 2014. – 159 с. – *Из содерж.*: Андреев В. В. Ярослав Мудрый в "Истории России" Николая-Габриеля Леклерка / В. В. Андреев. – С. 28–32; Боровиков С. В. Киевское противостояние Ярослава Мудрого и Болеслава Храброго / С. В. Боровиков. – С. 33–36; Козловский С. О. Ярослав Мудрый и его эпоха в исследованиях ученых Львовского университета (вторая половина XIX – начало XX вв.) / С. О. Козловский. – С. 37–43; Петрухно Ю. Е. Ярослав Мудрый: история и современность / Ю. Е. Петрухно. – С. 44–48; Андреев В. Ф. Князь Владимир – сын Ярослава Мудрого / В. Ф. Андреев. – С. 52–53; Пчёлкина Е. Н. Постриги княжичей в Древней Руси / Е. Н. Пчёлкина. – С. 84–86.
149. **Демиденко Г. Г.** Ярослав Мудрый – великий князь Русі : наук.-популяр. нарис / Г. Г. Демиденко. – 3-є вид., допов. і змін. – Харків : Право, 2015. – 374, [2] с. : іл.
150. **Повернення в Царгород** / [упоряд. І. Сюдюков ; відп. ред. А. Мотозюк]. – Київ : Укр. прес-група, 2015. – 495 с., [1] с. : іл. – (Бібліотека газети "День"). – *Зі змісту*: Сюдюков І. Ярослав Мудрий та Візантія: відповідь на виклики історії / І. Сюдюков. – Розд. 1. – С. 48–67; Ричка В. Rex rugorum: царський вінець Ярослава Мудрого / В. Ричка. – Розд. 1. – С. 68–85; Сюдюков І. Переможець... у битві із собою. У чому полягала державна мудрість Великого князя Ярослава? / І. Сюдюков. – Розд. 1. – С. 86–96.
151. **Ярослав Мудрий: проблемы изучения, сохранения и интерпретации историко-культурного наследия** : материалы VI междунар. науч.-практ. конф., Ярославль, 26–27 февр. 2015 г. / Упр. культуры мэрии г. Ярославля [и др.]. – Ярославль : Индиго, 2015. – 175, [1] с. – *Из содерж.*: Демиденко Г. Г. О некоторых "тайнах" биографии Ярослава Мудрого / Г. Г. Демиденко. – С. 7–15; Андреев В. В. Пьер-Шарль Левек о борьбе Ярослава Мудрого за власть / В. В. Андреев. – С. 16–21; Козлов М. Н. Антихристианские движения на Руси в эпоху Ярослава Мудрого / М. Н. Козлов. – С. 22–27; Иерусалимский Ю. Ю. Современная отечественная историческая наука о Ярославе Мудром (на примере книги Ю. К. Бегунова "История Руси") / Ю. Ю. Иерусалимский, Д. Е. Уткин. – С. 39–42.
152. **Романько І. І.** Україна – Норвегія: від спільного минулого у спільне майбуття / Романько І. І.; Міжнар. фонд соц. адаптації. – Київ : Гнозіс, 2016. – 368 с. – *Зі змісту*: Київська Русь і Норвегія: на перехрестях історії. – Розд. 1. – С. 17–92.
153. **Україна: хронологія розвитку** / авт., кер. проекту: А. В. Толстоухов, В. О. Зубанов. – Вид. 2-е. – Київ : Кріон, 2016. – Т. 2 : Давні слов'яни. Київська Русь. – 687, [1] с. : іл. – *Зі змісту*: Толочко П. П. Русь в кінці IX – на початку XII ст. / П. П. Толочко, О. П. Моця. – С. 202–265.
154. **Кралуок П. М.** Ярослав Мудрий / Петро Кралуок. – Харків : Фоліо, 2018. – 154, [6] с. – (Великий науковий проект).

Довідкові видання

155. **Энциклопедический словарь** / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – Санкт-Петербург : Типо-литогр. И. А. Ефрона, 1895. – Т. 15 : Керосин – Коайе. – [8], 478 с. : 8 л. ил., карт. – *Из содерж.*: Кивлицкий Е. Киевское княжество / Е. К. – С. 262–266; Селиванов А. Киев / А. Селиванов. – С. 266–272.
156. **Энциклопедический словарь** / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – Санкт-Петербург : Тип. Акц. О-ва Брокгауз-Ефрон, 1904. – Т. 41А : Яйцепровод – V. – [6], IV, 576–956, [4] с. : 6 л. ил., карт., 28 л. портр. – *Из содерж.*: Ярослав I Владимирович Мудрый. – С. 829–831.
157. **Большая советская энциклопедия** / гл. ред. О. Ю. Шмидт. – Москва : Совет. энцикл. : ОГИЗ РСФСР, 1931. – Т. 65 : Эфемериды – Яя. – 910 с. : ил.; карты. – *Из содерж.*: Ярослав I Владимирович. – Стб. 770–771.
158. **Малая советская энциклопедия** / Гос. науч. ин-т «Совет. энцикл.» ; гл. ред. О. Ю. Шмидт. – 2-е изд. – Москва : ОГИЗ СССР, 1947. – Т. 11 : Ульяновская область – Яя. – 1199 с. – *Из содерж.*: Ярослав Мудрый. – Стб. 1165–1166.
159. **Малая советская энциклопедия** / гл. ред. Б. А. Введенский. – 3-е изд. – Москва : Большая совет. энцикл., 1960. – Т. 10 : Хайхэ – Яя. – 1274, [3] с. : ил., карты. – *Из содерж.*: Ярослав Мудрый. – С. 1214.
160. **Радянська енциклопедія історії України** / АН УРСР ; відп. ред. А. Д. Скаба. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1972. – Т. 4. – 573, [3] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Гуслистий К. Г. Ярослав Мудрий / К. Г. Гуслистий. – С. 556–557.
161. **Советская историческая энциклопедия** / Науч. изд-во "Совет. энцикл." ; гл. ред. Е. М. Жуков. – Москва : Совет. энцикл., 1976. – Т. 16 : Чжан Вэнь-тянь – Яштух. – 1002, [3] с. : ил., карты. – *Из содерж.*: Кучкин В. А. Ярослав Мудрый / В. А. Кучкин. – С. 984–985.
162. **Шевченківський словник** : у 2 т. / Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР ; відп. ред. Є. П. Кирилук. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1977. – Т. 2 : Мол – Я. – 408, [3] с. : іл., табл. – *Зі змісту*: Ярослав Мудрий. – С. 407.
163. **Большая советская энциклопедия** / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – Москва : Совет. энцикл., 1978. – Т. 30 : Экслибрис – Яя. – 631, [1] с. : ил., карты. – *Из содерж.*: Ярослав Мудрый. – С. 554.
164. **Українська радянська енциклопедія** / голов. ред. М. П. Бажан. – 2-е вид. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1985. – Т. 12 : Фітогормони – Б. – 568, [4] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Ярослав Мудрий. – С. 522–523.
165. **Український радянський енциклопедичний словник** / відп. ред. А. В. Кудрицький. – 2-е вид. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1987. – Т. 3 : Портулак – Б. – 734, [2] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Ярослав Мудрий. – С. 725.

166. **Ukraine** : a Concise Encyclopedia / Shevchenko Scientific Society, The Ukrainian National Association ; ed. V. Kubijovyc ; forew. E. J. Simmons. – [Toronto], Canada : Ukrainian national association : University of Toronto Press, [1988].

Vol. 1. – 1185 p.: ill. – *From the content*: Kozlousky V. The Medieval (Kievan Rus') Period (800–1345 A. D.) / V. Kozlousky, Y. Pasternak. – P. 554a–557a; Polonska Vasylenko N. The Blossoming of the Kievan Realm. The Age of Yaroslav the Wise / N. Polonska-Vasylenko. – P. 593b–596b.

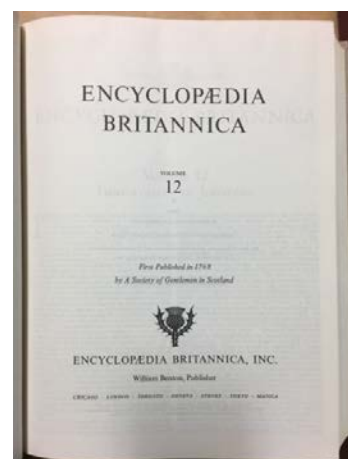
Vol. 2. – 1394 p.: ill. – *From the content*: Tyshkevych S. Theology. Before the Seventeenth Century / S. Tyshkevych, A. Welykyi. – P. 130a; Chubaty N. The Rus' Church as a Metropolitanate of the Byzantine Patriarchate / N. Chubaty. – P. 137a–138a, 139a.

167. **Крушинський В. Ю.** Історія України: події, факти, дати : довід. / В. Ю. Крушинський, Ю. А. Левенець. – Київ : Зодіак ЕКО, 1993. – 174, [2] с. – *Зі змісту*: Княжіння Ярослава Володимировича (1019–1054). – С. 9.

168. **The New Encyclopedia Britannica** : Macropaedia / eds.: Robert P. Gwinn, Peter B. Norton, Robert McHenry. – 15-th edit. – Chicago ; Geneva ; London ; Madrid ; Manila : Encyclopedia Britannica, Inc., 1993.

Vol. 12 : Trudeau – Zywiec. – 948, [2] p. – *From the content*: Yaroslav I, Yaroslav the Wise. – P. 823.

Vol. 28 : Spain – Union. – 1023 p. – *From the content*: Kievan Rus. – P. 981.

169. **Короткий довідник з історії України** / І. Ф. Курас, М. О. Багмет, І. І. Федьков [та ін.]. – Київ : Вища шк., 1994. – 255, [1] с. – *Зі змісту*: Ярослав Мудрий. – С. 253–254.

170. **Верстюк В. Ф.** Україна від найдавніших часів до сьогодення : хронолог. довід. / В. Ф. Верстюк, О. М. Дзюба, В. Ф. Репринцев. – Київ : Наук. думка, 1995. – 686, [2] с. – *Зі змісту*: [Ярослав Мудрий]. – С. 18–20.

171. **Малий словник історії України** / голов. ред. С. Головка. – Київ : Либідь, 1997. – 463, [1] с. – *Зі змісту*: Котляр М. Ф. Ярослав Володимирович Мудрий / М. Котляр. – С. 462.

172. **Ілюстрована енциклопедія історії України** : (від найдавнішого часу до кінця XVIII ст.) / авт. тексту О. Кучерук ; іл. та худож. оформл.: Л. Голембовська, С. Голембовська, С. Білостоцький. – Київ : Спалах, 1998. – 215 [1] с. : іл. – *Зі змісту*: Київська держава. – С. 92; Київська Русь. – С. 92–94; Ярослав Мудрий. – С. 209.

173. **Юридична енциклопедія** : в 6 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; [голова редкол. Ю. С. Шемшученко]. – Київ : "Укр. енцикл." ім. ім. М. П. Бажана, 1998. – Т. 1. А–Г. – 669, [1] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Ситник А. А. Гривня – грошова одиниця України / А. А. Ситник. – С. 633.

174. **2000 великих людей** : малая енцикл. персоналий / сост.: А. К. Золотко, С. А. Кондратюк. – Харьков : Торсинг, 2001. – 654, [2] с. : ил. – (Третье тысячелетие). – *Из содерж.*: Ярослав Мудрый. – С. 475–476.

175. **Довідник з історії України (А–Я)** / Ін-т іст. дослідж., Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка ; за заг. ред.: І. З. Підкова, Р. М. Шуст. – 2-е вид., доопрац. і допов. – Київ : Генеза, 2001.

– 1135 [1] с. – *Зі змісту*: Мазур О. Київська Русь (Київська держава) / О. Мазур. – С. 301–303; Підкова І. З. Ярослав Мудрий / І. Підкова. – С. 1128.

176. **Славянская** енциклопедія. Киевская Русь-Московия : в 2 т / авт.-сост. В. В. Богуславский. – Москва : ОЛМА-ПРЕСС, 2003.

Т. 1 : А–М. – 782, [2] с. : ил. – *Из содерж.*: Киевская Русь. – С. 553–557.

Т. 2 : Н–Я. – 814, [2] с. : ил. – *Из содерж.*: Ярослав Владимирович Мудрый. – С. 758–762.

177. **Ілюстрована** енциклопедія історії України : в 3 т. / авт. тексту О. Кучерук ; іл. та худож. оформл.: Л. Голембовська, С. Голембовська, С. Білостоцький. – Вид. переробл. і допов. – Київ : Спалах, 2004. – Т. 1 : (від найдавнішого часу до кінця 18 ст.). – 215, [1] с. – *Зі змісту*: Київська держава. – С. 92; Київська Русь. – С. 92–94; Ярослав Мудрий. – С. 209.

178. **Юридична** енциклопедія : в 6 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; [голова редкол. Ю. С. Шемшученко]. – Київ : "Укр. енцикл." ім. М. П. Бажана, 2004. – Т. 6 : Т–Я. – 765, [3] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Ромінський Є. В. Ярослав Мудрий / Є. В. Ромінський. – С. 516–517.

179. **Енциклопедія** освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1036, [4] с. – *Зі змісту*: Коваленко Є. І. Ярослав Мудрий / Є. І. Коваленко. – С. 1021–1022.

180. **Уривалкін О. М.** Довідник з історії України / О. М. Уривалкін. – Київ : Дакор КНТ, 2009. – 1007, [1] с. : іл. – *Зі змісту*: Київська Русь при Ярославі Мудрому та його наступниках. – С. 62–69.

181. **Історія** України : довід. / упоряд.: С. Крупчан, Т. Корольова, О. Скопненко, О. Іванюк. – 5-е вид., переробл. і допов. – Київ : Казка, 2010. – 736, [1] с. : іл., табл. – (Новий довідник). – *Зі змісту*: Князь Ярослав Мудрий. – С. 69–74.

182. **Щукін В. В.** Історія держави і права України : слов. термінів і понять / В. В. Щукін, Н. В. Сугацька, А. М. Павлюк ; М-во освіти і науки ; під ред. М. М. Шитюка. – Київ : Кондор, 2011. – 282, [2] с. – *Зі змісту*: Київська Русь (Київська держава, Давньоруська держава). – С. 114–115.

183. **Енциклопедія** сучасної України / НАН України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енцикл. дослідж. НАН України. – Київ : Ін-т енцикл. дослідж., 2012. – Т. 12 : Кал – Киї. – 711, [1] с.: іл., табл., карти. – *Зі змісту*: Шушківський А. І. Київ / А. І. Шушківський. – С. 642.

184. **Велика** українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; [голова редкол. В. Я. Тацій]. – Харків : Право, 2016. – Т. 1 : Історія держави і права України. – 846, [2] с.: іл., карти. – *Зі змісту*: Усенко І. Б. Київська Русь / І. Б. Усенко. – С. 357–360; Демиденко Г. Г. Ярослав Мудрий / Г. Г. Демиденко. – С. 827–830.

Право за часів Ярослава Мудрого

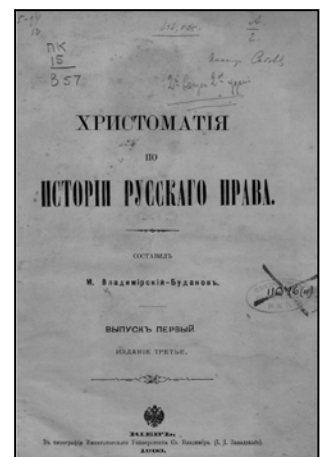
"Суд Ярославль Володимѣричь. Правда Роуськая..."
1-ша сторінка Синодального списку Руської Правди
(збережений у тексті Кормчої книги з 1282)

Ярослав Мудрий (978-1054).
La Russie pittoresque, sous la direction de M. Jean Czynski,
л. 16. Париж, 1837.

Джерела права

185. **Собрание** важнейших памятников по истории древнего русского права / [предисл.: И. Лазаревский, Як. Утин]. – Санкт-Петербург : Тип. Губерн. правления, 1859. – V, 428 с. – *Из содерж.:* Устав о мостах, приписываемый Ярославу I. – С. 37; Устав о земских делах, приписываемый Ярославу I. – С. 38–46; Русские Правды. – С. 47–95.
186. **Хрестоматия** по истории русского права / сост. М. Владимирский-Буданов. – Изд. 3-е. – Киев : Тип. Имп. Ун-та Св. Владимира, 1885. – Вып. 1. – VIII, 249 с. – *Из содерж.:* Правда Русская : (список Академ.). – С. 21–34; Устав Великого князя Ярослава Владимировича о судах : суд о душегубстве. Правда Русская : (список Карамзин.). – С. 35–82; Дополнительные статьи Русской Правды из других списков. – С. 82–83; Систематический указатель статей Русской Правды по двум спискам. – С. 84–86; Литература Русской Правды. – С. 86–91; Устав кн. Ярослава Владимировича о церковных судах. – 217–225.
187. **Хрестоматия** по истории русского права / сост. М. Владимирский-Буданов. – Изд. 4-е. – Санкт-Петербург ; Киев : Изд. книгопродавца И. Я. Оглоблина, 1889. – Вып. 1. – VI, 249 с. – *Из содерж.:* Правда Русская : список Академ. – С. 22–34; Устав Великого князя Ярослава Владимировича о судах : суд о душегубстве. Правда Русская : список Карамзин. – С. 35–82; Дополнительные статьи Русской

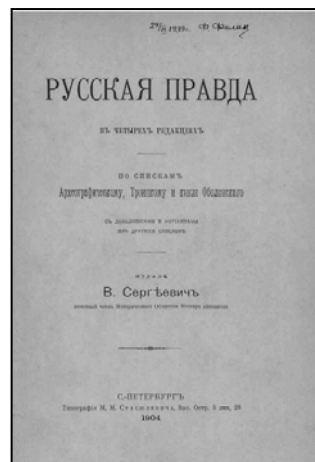

Правды из других списков. – С. 82–83; Систематический указатель статей Русской Правды по двум спискам. – С. 84–86; Литература Русской Правды. – С. 86–91; Устав кн. Ярослава Владимировича о церковных судах. – 217–225.

188. **Северский Я. Г.** Памятники древнерусского законодательства : Русская Правда; судные грамоты (Псковская и Новгородская); судебники : с предварит. замеч. и крат. слов. / Я. Г. Северский. – Санкт-Петербург : Кн. маг. А. Ф. Цинзерлинга, 1893. – 128 с. – *Из содерж.*: Предварительное замечание / Я. Г. Северский. – С. 1–3; Правда Русская : список Академ. – С. 4–7; О Уставе Великого Князя Ярослава Владимировича о судах : список Карамзин. – С. 7–26.

189. **Хрестоматия** по истории русского права / сост. М. Владимирский-Буданов. – Изд. 5-е. – Санкт-Петербург ; Киев : Изд. книгопродавца И. Я. Оглоблина, 1899. – Вып. 1. – VIII, 265 с. – *Из содерж.*: Правда Русская : список Академ. – С. 23–33; Устав Великого князя Ярослава Владимировича о судах : суд о душегубстве. Правда Русская : список Карамзин. – С. 36–83; Суд Ярослава Владимировича. Правда Русская : список Синодальный. – С. 84–98; Дополнительные статьи Русской Правды из других списков. – С. 98–99; Систематический указатель статей Русской Правды по другим спискам. – С. 100–102; Литература Русской Правды. – С. 102–107; Устав кн. Ярослава Владимировича о церковных судах. – 233–241.

190. **Русская Правда** : в четырех ред. : по спискам Археограф., Троиц. и князя Оболенского с доп. и вариантами из др. списков / изд. В. Сергеевич. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1904. – XXII, 51 с.

191. **Лаврентьев Д. К.** Хрестоматия по законоведению : кн. для учащихся и самообразования применительно к законоведению того же автора / Д. К. Лаврентьев. – Санкт-Петербург : Тип. А. С. Суворина, 1912. – X, 504 с. : портр., рис., схемы. – *Из содерж.*: Русская Правда : список Академ., список Карамзин. – С. 255–260.

192. **Карский Е. Ф.** Русская Правда по древнейшему списку : введ., текст, снимки, объяснения, указ. авторов и словарь. состава / Е. Ф. Карский ; АН СССР. – Ленинград : Изд-во АН СССР, 1930. – IV, 113, [1] с. : ил.

193. **Русская Правда** : по спискам Академ., Карамзин. и Троиц. / под ред. Б. Д. Грекова ; Ленингр. гос. ун-т им. А. С. Бубнова, Ист. фак. – Москва ; Ленинград : Госсозэкгиз, Ленингр. отд-е, 1934. – 62, [3] с.

194. **Русская Правда** : тексты на основании 7 списков и 5 ред. / УАН, Ин-т истории матер. культуры ; сост. и подгот. С. Юшков. – Киев : Изд-во УАН, 1935. – 191, [4] с. – Загл. на обл.: Правда Руська.

195. **Памятники** истории Киевского государства IX–XII вв. : сб. док. / Ленингр. гос. ун-т. им. А. С. Бубнова, Ист. фак. ; подгот. Г. Е. Кочиным ; предисл. Б. Д. Грекова. – Ленинград : Госсозэкгиз, Ленингр. отд-ние, 1936. – 218, [2] с. – (Документы и материалы по истории народов СССР). – *Из содерж.*: Русская Правда по Академическому списку. – С. 86–91; Русская Правда по Троицкому списку. – С. 111–129.

196. **Історія** України в документах і матеріалах / АН УРСР, Ін-т історії України ; відп. ред. С. М. Белоусов. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1939. – Т. 1 : Київська Русь і феодальні князівства XII–XIII століть / склав М. Н. Петровський. – 292, [1] с. – *Зі змісту:* Київська Русь 1015–1169 рр. : звістки літопису № 40–47; Руська Правда. – [Розд.] 4. – С. 75–82; 118–133.
197. **Правда** Русская : учеб. пособие / АН СССР, Ин-т истории ; [отв. ред. Б. Д. Греков]. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1940. – 112 с.
Рец.: Сыромятников Б. И. Об учебных изданиях памятников права / Б. Сыромятников // Советское государство и право. – 1941. – № 4. – С. 129–134.
198. **Історія** України в документах і матеріалах / АН УРСР, Ін-т історії України. – Вид. 2-е. – Київ : Радян. шк., 1946. – Т. 1 : Київська Русь і феодальні князівства XII–XIII століть / склав М. Н. Петровський. – 308, [2] с. – *Зі змісту:* Київська Русь 1015–1169 рр. : звістки літопису № 40–47; Руська Правда. – [Розд.] 4. – С. 76–83; 125–142.
199. **Правда** Русская / Ин-т истории АН СССР ; сост.: Б. В. Александров, В. Г. Гейман, Г. Е. Кочин [и др.] ; под ред. Б. Д. Грекова. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1947. – [Т.] 2 : Комментарии. – 862, [2] с.
200. **Памятники** русского права / под ред. С. В. Юшкова. – Москва : Госюриздат, 1952. – Вып. 1 : Памятники права Киевского государства X–XII вв. / сост. А. А. Зимин. – 287, [1] с. – *Из содерж.:* Русская Правда. – С. 73–234; Устав князя Ярослава Владимировича. – С. 257–285.
201. **Тихомиров М. Н.** Пособие для изучения Русской Правды / М. Н. Тихомиров ; [под ред. Б. А. Рыбакова]. – Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1953. – 190, [2] с. : ил. – *Из содерж.:* Краткая Русская Правда : по Академ. списку XV в. (воспр. л. 49–52). – С. 37–46; Пространная Русская Правда : по Триц. списку XIV в. (воспр. л. 332–344 и л. 80 оборот). – С. 47–74; Краткая Русская Правда : (по Академ. списку половины XV в.). – С. 75–86; Пространная Русская Правда : (по Триц. списку второй половины XIV в.). – С. 87–112; Сокращенная Русская Правда : (по Толстов. списку второй половины XVII в.). – С. 113–119; Дополнительные статьи из списков Русской Правды. – С. 120–124; Закон судный людем и дополнительные статьи к нему. – С. 125–126; Митрополичье правосудие. – С. 127–129.
202. **Материалы** к изучению истории государства и права СССР. "Русская Правда" / М-во высш. образования СССР, Всесоюз. юрид. заоч. ин-т ; [авт. коммент. Г. К. Амелин ; отв. ред. С. И. Штамм]. – Москва : ВЮЗИ, 1958. – 58, [2] с. – *Из содерж.:* Русская Правда : крат. ред. (по Академ. списку). – С. 3–8; Правда Русская : простран. ред. (по Триц. I списку). – С. 9–27.
203. **Мерило** праведное : по рукописи XIV века / АН СССР, Отд-ние ист. наук, Археограф. комис. ; отв. ред., вступ. ст. М. Н. Тихомирова. – Москва : Изд-во АН СССР, 1961. – XIII, 698, [2] с.: ил. – *Из содерж.:* Суд Ярослава Володимировича. Правда Русская. – С. 665–676 (Л. 332–28).

204. **Древнерусские** княжеские Уставы XI–XV вв. / АН СССР, Ин-т истории ; подгот. Я. Н. Шапов. – Москва : Наука, 1976. – 240, [2] с. – *Из содерж.*: Устав Князя Ярослава о церковных судах. – Разд. 2. – С. 85–139.

205. **Российское** законодательство X–XX веков : в 9 т. / под общ. ред. О. И. Чистякова. – Москва : Юрид. лит., 1984. – Т. 1 : Законодательство Древней Руси / отв. ред. В. Л. Янин. – 430, [2] с. – *Из содерж.*: Русская Правда. – С. 27–132; Устав князя Ярослава о церковных судах. – С. 163–208; Устав князя Ярослава о мостах. – С. 233–248.

Рец.: Страхов Н. Н. [Коротко о книгах] / Н. Н. Страхов, В. Д. Гончаренко // Известия вузов. Правоведение. – 1987. – № 2. – С. 91–92.

206. **Основы** государства и права: правовые памятники, нормативные акты / под ред. В. В. Комарова. – Харьков : Основа, 1993. – 190, [2] с. – *Из содерж.*: Русская Правда : извлеч. – Гл. 1. – С. 28–30.

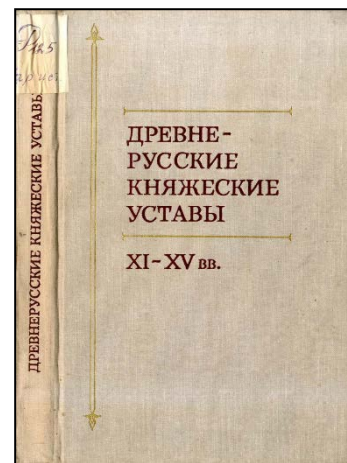
207. **Хрестоматія** з історії держави і права України : [навч. посіб.] : у 2 т. / за ред. В. Д. Гончаренка. – Київ : Ін Юре, 1997. – Т. 1 : З найдавніших часів до початку XX ст. / [уклад.: В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький]. – 462, [2] с. – *Зі змісту*: Руська Правда : (корот. ред.); Руська Правда : (простор. ред.). – Розд. 3. – С. 27–39; Статут Ярослава про церковні суди : (простор. ред.). – Розд. 3. – С. 41–45.

208. **Антологія** мировой правовой мысли : в 5 т / Нац. обществ.-науч. фонд ; рук. науч. проекта Г. Ю. Семигин. – Москва : Мысль, 1999. – Т. 4 : Россия XI–XIX вв. – 812, [4] с. – *Из содерж.*: Русская Правда. – С. 28–32; Иларион, (митрополит Киевский). Слово о Законе и Благодати / Иларион. – С. 32–42.

209. **Хрестоматія** з історії держави і права України : [навч. посіб.] : у 2 т. / Акад. прав. наук України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред. В. Д. Гончаренка. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – Київ : Ін Юре, 2000. – Т. 1 : З найдавніших часів до початку XX ст. / [уклад.: В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький]. – 471, [1] с. – *Зі змісту*: Руська Правда : (корот. ред.); Руська Правда (простор. ред.). – С. 27–39; Статут Ярослава про церковні суди : (простор. ред.). – С. 41–45.

210. **Тисяча** років української суспільно-політичної думки : у 9 т. – Київ : Дніпро, 2001. – Т. 1 : (X–XV ст.) / [передм.: О. Сліпушко, В. Яременко ; упоряд. і прим. О. Сліпушко ; ред. Ю. Костенко]. – 630, [2] с. – *Зі змісту*: Яременко В. "Правда Руська" / Василь Яременко. – С. 173–178; Статут Великого Князя Ярослава. – С. 178–179; Правда Руська. – С. 179–185; Іларіон (митрополит Київський) Слово про Закон і Благодать / Іларіон. – С. 200–217.

211. **Історія** вчень про право і державу : хрестоматія / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. Г. Г Демиденко. – 2-е вид., допов. і змінене. – Харків : Легас, 2002. – 921, [7] с. – *Зі змісту*: Нестор-Літописець. Літопис Руський / Нестор-Літописець. – С. 116–120; Іларіон (митрополит Київський).

Слово про Закон і Благодать / Іларіон. – С. 120–127.

212. **Історія** вчень про право і державу : хрестоматія / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. Г. Г Демиденко. – 3-е вид., допов. і змінене. – Харків : Право, 2005. – 909, [3] с. – *Зі змісту*: Нестор-Літописець. Літопис Руський / Нестор-Літописець. – С. 115–119; Іларіон (митрополит Київський). Слово про Закон і Благодать / Іларіон. – С. 119–126.
213. **Історія** вчень про право і державу : хрестоматія / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; авт.-уклад. Г. Г Демиденко ; заг. ред. О. В. Петришин. – 4-е вид., допов. і змінене. – Харків : Право, 2009. – 956, [4] с. – *Зі змісту*: Нестор-Літописець. Літопис Руський / Нестор-Літописець. – С. 130–132; Іларіон (митрополит Київський). Слово про Закон і Благодать / Іларіон. – С. 133–140.
214. **Кодифікація** цивільного законодавства на українських землях. – Київ : Правова єдність, 2009. – Т. 1 / за наук. ред.: Р. О. Стефанчук, М. О. Стефанчук. – 1157, [11] с. – *Зі змісту*: Правда Руська XI–XII сторіччя : (тексти на основі 7 списків та 5 ред.) / складено та підгот. С. В. Юшковим. – С. 9–13.
215. **Україна**: антологія пам'яток державотворення X–XX ст. : у 10 т. – Київ : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2009. – Т. 1 : Київоруська держава: суспільно-політична і художня спадщина доби Середньовіччя (X–XIII ст.) / упоряд., передм. та прим. О. М. Сліпушко. – 438, [2] с. – Про Ярослава Мудрого: С. 60, 61, 63–72, 74–75, 77, 79, 82, 86, 106, 107, 128, 135, 176, 262, 270, 271, 314, 323, 326, 327, 375, 381, 386, 400, 425. – *Зі змісту*: Сліпушко О. М. Київоруська держава: суспільно-політична і художня спадщина доби Середньовіччя (X – середина XIV століть) / Оксана Сліпушко. – С. 60–75; Статут великого князя Ярослава; Правда Руська. – С. 106; 107–113. Іларіон (митрополит Київський). Слово про Закон і Благодать / Іларіон Київський. – С. 114–133; Повість врем'яних літ. Заповіт Ярослава Мудрого. – С. 176.
-
216. **Історія** вчень про право і державу : хрестоматія / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; авт.-уклад. Г. Г. Демиденко ; заг. ред. О. В. Петришин. – 5-е вид., допов. і змінене. – Харків : Право, 2011. – 895, [1] с. – *Зі змісту*: Нестор-Літописець. Літопис Руський / Нестор-Літописець. – С. 130–132; Іларіон (митрополит Київський). Слово про Закон і Благодать / Іларіон. – С. 133–139.
217. **Історія** вчень про право і державу : хрестоматія / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; авт.-уклад. Г. Г Демиденко ; заг. ред. О. В. Петришин. – 6-е вид., допов. і змінене. – Харків : Право, 2013. – 925, [3] с. – *Зі змісту*: Нестор-Літописець. Літопис Руський / Нестор-Літописець. – С. 130–132; Іларіон (митрополит Київський). Слово про Закон і Благодать / Іларіон. – С. 133–139.
218. **Історія** вчень про право і державу : хрестоматія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; авт.-уклад. Г. Г Демиденко ; заг. ред. О. В. Петришин. – 6-е вид., допов. і змінене. – Харків : Право, 2014. – 925, [3] с. – *Зі змісту*: Нестор-Літописець. Літопис Руський / Нестор-Літописець. – С. 130–132; Іларіон (митрополит Київський). Слово про Закон і Благодать / Іларіон. – С. 133–139.

219. **Правда Руська Ярослава Мудрого**: початок законодавства Київської Русі : навч. посіб. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; [уклад.: Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв ; вступне слово В. Я. Тацій]. – Харків : Право, 2014. – 341, [3] с. – До тисячоліття Правди Руської, до 210-ї річниці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. – *Зі змісту*: Руська Правда : (корот. ред.) : (за Академ. списком). – С. 6–8; Закон Руський : пер. – С. 9–12; Коментар. – С. 13–27; Руська Правда : (пошир. ред.). – С. 28–36; Руський закон. Суд Ярослава Володимировича : пер. – С. 37–48; Коментар. – С. 49–84.

220. **"Правда Руська" Ярослава Мудрого**: початок вітчизняного законодавства : навч. посіб. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; [уклад.: Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв ; вступне слово В. Я. Тацій]. – 2-ге вид., змін. та допов. – Харків : Право, 2017. – 388, [4] с. : іл. – *Зі змісту*: Руська Правда : (корот. ред.) : (за Академ. списком). – С. 9–11; Закон Руський : пер. – С. 12–15; Коментар. – С. 16–30; Руська Правда : (пошир. ред.). – С. 31–39; Закон Руський. Суд Ярослава Володимировича : пер. – С. 40–51; Коментар. – С. 52–87.

Історико-правові дослідження джерел права

221. **Эверс И. Ф. Г.** Древнейшее русское право в историческом его раскрытии / И. Ф. Г. Эверс ; пер. с нем. И. Платонов. – Санкт-Петербург : Тип. Штаба отд. корпуса внутр. стражи, 1835. – XXII, 422, [1] с. – *Из содерж.*: Княжение Ярослава : Гл. 1. Политическое значение Новгорода; Гл. 2. Начало законной Новгородской вольности; Гл. 3. Правда Ярославова в первоначальном ее виде; Гл. 4. Объяснение закона о смертоубийстве; Гл. 5. Объяснение закона о телесном повреждении; Гл. 6. Объяснение закона о собственности; Гл. 7. Объяснение законов, относящихся к особым частным случаям; Гл. 8. Общие положения, выведенные из предыдущего. – Кн. 2, отд. 3. – С. 286–357; Распространение Правды Ярослава сыновьями его. – С. 358–367.

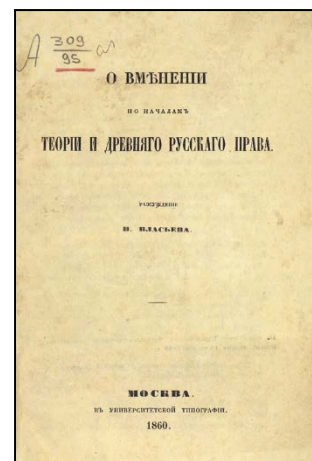

222. **Арцыбашев В. Г.** Повествование о России / Арцыбашев. – Москва : Унив. тип., 1838. – Т. 1. – X, 375, VII с. – *Из содерж.*: Ярослав Великий князь и законы. – Кн. 2, отд. 1. – С. 10–22.

223. **Калачов Н. В.** Предварительные юридические сведения для полного объяснения Русской Правды : рассуждение, писанное для получения степени магистра / Николай Калачов. – Москва : Тип. Августа Семена, 1846. – VIII, 160 с.

224. **Рождественский Н.** Обзорение внешней истории русского законодательства, с предварительным изложением общего понятия и разделения законодательства / Николай Рождественский. – Санкт-Петербург : Тип. Эдуарда Праца, 1848. – VIII, 206 с. – *Из содерж.*: Законы, приписываемые Ярославу I : Русская Правда; Устав о мостовых; Льготные грамоты, данные Новгородцам; Устав о земских делах; Устав о церковных судах. – Ч. 2, Разд. 1, отд. 2, § 2. – С. 39–48.

225. **Калачов Н. В.** О значении кормчей в системе древнего русского права : сочинение / Н. Калачов. – Москва : Унив. тип., 1850. – 128 с. : прил. 80 с.
226. **Неволин К. А.** История Российских гражданских законов / Константин Неволин. – Санкт-Петербург : Тип. Имп. Акад. наук, 1851. – Т. 3, кн. 2 : Об имуществах. Разд. 3. О правах на действия лиц; Разд. 4. О наследстве. – X, 546 с. – Постановления Русской Правды: С. 12, 18, 25, 40, 41, 47, 123–126, 149, 151, 179, 185, 192–194, 237–246, 294, 298, 344–355.
227. **Юридический сборник** / изд. Дмитрий Мейер ; иждивением И. Дубровина. – Казань : Тип. ун-та, 1855. – 581 с. – *Из содерж.*: Станиславский А. Исследование начал ограждения имущественных отношений в древнейших памятниках русского законодательства / А. Станиславский. – С. 153–218.
228. **Лешков В.** Русский народ и государство. История русского общественного права до XVIII века / В. Лешков. – Москва : Унив. тип., 1858. – 612 с. – *Из содерж.*: До Русской Правды. – 89; Древнейшая русская семья и община. – С. 90–141; Общественное право Русской Правды. – С. 142–210.
229. **Чичерин Б.** Опыты по истории русского права / Б. Чичерин ; изд. К. Солдатенкова, Н. Щепкина. – Москва : Тип. Эрнста Барфкнехта и К^о, 1858. – X, с. –389 с. – *Из содерж.*: Еще о сельской общине : (ответ Г. Беляеву). – С. 65–69; Духовные и договорные грамоты великих и удельных князей. – С. 266, 271, 288.
230. **Власьев Н.** О вменении по началам теории и древнего русского права : рассуждение / Н. Власьев. – Москва : Унив. тип., 1860. – 238 с. – *Из содерж.*: [Введение]. – С. 29–30; О вменении в период Русской Правды. – С. 126–189.
231. **Цитович П. П.** Исходные моменты в истории русского права наследования / П. Цитович. – Харьков : Унив. тип., 1870. – II, 169 с. *Из содерж.*: Значение Русской Правды; экономические и политические черты современного ей быта; отсутствие сословности. – § 6–7. – С. 24–42.
232. **Бестужев-Рюмин К.** Русская история / К. Бестужев-Рюмин ; Изд. А. Кожанчикова. – Санкт-Петербург : Тип. А. Траншеля, 1872. – [Т.] 1. – IV, 480, [2] с. – *Из содерж.*: Памятники юридические и акты государственные. Введение. – С. 87–108.
233. **Костомаров Н. И.** Исторические монографии и исследования / Николай Костомаров ; изд. Д. Е. Кожанчикова. – Санкт-Петербург : Тип. А. Траншеля, 1872. – Т. 12. – 462, [1] с. – *Из содерж.*: Начало единодержавия в Древней Руси. – С. 1–152.
234. **Погодин М. П.** Сочинения : [в 5 т.] / М. П. Погодин. – Москва : Синод. тип., 1872. – Т. 2 : Древняя русская история до-монгольского ига. – [7], 670–1415, VII, [5] с. – *Из содерж.*: Князья. – С. 669–677; Дружина. – С. 690; Неопределенность и случайность в действиях и отношениях князей. – С. 701–703; Законы. – С. 723–757.
235. **Самоквасов Д. Я.** История русского права / Д. Самоквасов. – Варшава : Тип. М. Земкевича и В. Ноаковского, 1878. – Т. 1 : Начала политического быта древнерусских славян ; вып. 1 : Литература. Источники. Методы ученой разработки источников. – XII, 272 с. : ссылки, прим., доп. 74 с. – *Из содерж.*: Следы политико-

юридических отношений древнерусских славян в праве русского народа позднейших исторических эпох и настоящего времени. – С. 221–230.

236. **Калачов Н.** Предварительные юридические сведения для полного объяснения Русской Правды : труд / Н. Калачов. – Изд. 2-е. – Санкт-Петербург : Типо-литогр. А. Е. Ландау, 1880. – Вып. 1. – VIII, XIV, 263 с.

237. **Историческая хрестоматия по русской истории : пособие для преподавателей и учеников ст. кл. среднеучеб. заведений / сост.:** Я. Г. Гуревич, В. А. Павлович. – Изд. 2-е. – Санкт-Петербург : Тип. М-ва путей сообщения, 1881. – Ч. 1. – VI, 550 с. –

Из содерж.: Ярослав Мудрый : (из Лаврент. летописи). – С. 141–147; Из "Русской Правды". – С. 166–168; Значение законов Ярославовой Правды : (из "Лекции по истории Русского законодательства" Беляева). – С. 168–172; О сословных отношениях по Русской Правде : (из соч. Ланге "Исследование о Русской Правде"). – С. 172–177.

238. **Мрочек-Дроздовский П. Н.** Исследования о Русской Правде / П. Мрочек-Дроздовский. – Москва : Унив. тип. (М. Катков), 1885. – Вып. 2 : Текст Русской Правды с объяснениями отдельных слов. – XLII, 289, [4] с.

239. **Мрочек-Дроздовский П. Н.** Исследования о Русской Правде : прил. ко 2-му вып. / П. Мрочек-Дроздовский. – [Москва : Унив. тип. (М. Катков), 1885]. – 244, [3] с.

240. **Владимирский-Буданов М. Ф.** Обзор истории русского права : по лекциям / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Киев : Тип. Г. Л. Фронцкевича, 1886. – Вып. 2 : История уголовного права, гражданского права и процесса. – XII, 282 с. – *Из содерж.:* Уголовное право времен Русской Правды. – С. 4–26;

Юридическое положение холопов и прав господина на холопа. Противоречие в показаниях Русской Правды и договоров с немцами о правах холопов. – С. 80; Право наследства. Период Русской Правды. – С. 148–160; Право собственности в земский период. – С. 186–188; История русского процесса. Период 1-й. – С. 250–269.

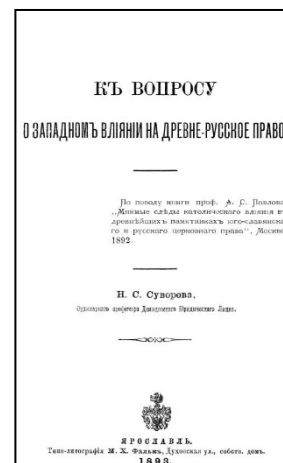
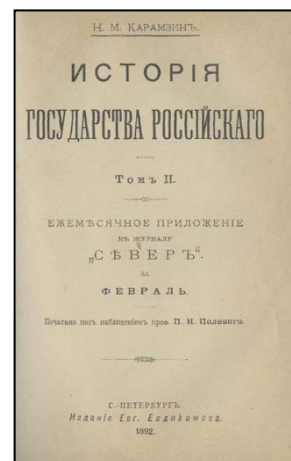
241. **Беляев И. Д.** Лекции по истории русского законодательства / И. Д. Беляев. – Второе изд. – Москва : Тип. А. А. Карцева, 1888. – 584 с. – *Из содерж.:* Период 2-й : Принятие христианства...; Княжеская власть...; Земщина...; Доходы князей...; Устав Ярослава "о судах церковных"...; Русская Правда... – Разд. 1 : (988–1237). – С. 67–162, 173–213.

242. **Владимирский-Буданов М. Ф.** Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Изд. 2-е с доп. – Санкт-Петербург : Изд. книгопродавца И. Я. Оглоблина ; Киев : Тип. И. Н. Кушнерева и К^о, 1888. – XXVIII, 542 с. – *Из содерж.:* Период I земский (IX–XIII) : Территория; Население; Власть; Управление; Законодательство (источники права). – Ч. 1. – С. 10–103; Уголовное право времен Русской Правды. – Ч. 2. – С. 256–279.

243. **Леонтович Ф. И.** Краткий очерк истории русского права / Ф. И. Леонтович. – Одесса : Экон. тип. (Б. Одес. вестн.), 1889. – Вып. 1 : Источники права земского периода. – 90 с.

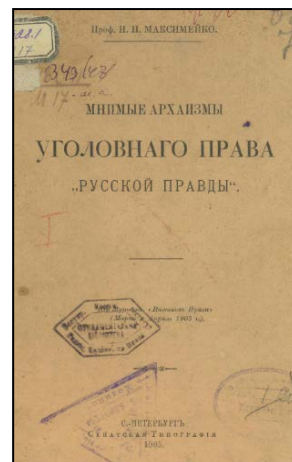
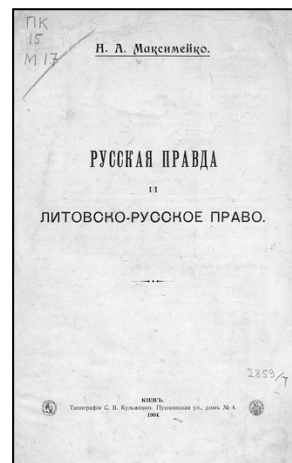
244. **Сергеевич В. И.** Лекции по истории русского права / В. И. Сергеевич. – Изд. 1889–1890 академ. г. – Санкт-Петербург : Тип. С. Волпнянского, 1890. – 708 с. – О Ярославе Мудром: С. 16, 57–58, 61, 166, 173, 186, 188, 235, 242–244, 324, 333, 342, 345, 459, 486, 509–510, 549, 580, 583, 656, 670–672. – *Из содерж.*: Русская Правда. – С. 76–83; Князь. – С. 165–244, 314–349; Уголовное право. – С. 481–556; Гражданское право. – С. 569–572, 580, 583, 591, 600–602; Вещное право. – С. 607, 609; Наследственное право. – С. 641–649, 652–654, 656–657; Судопроизводство. – С. 670–672, 676–682.
245. **Карамзин Н. М.** История государства Российского. Т. 1–2 / Н. М. Карамзин ; печ. под наблюдением П. Н. Полевого. – Санкт-Петербург : Тип. Е. Евдокимова, 1892. – Т. 2. – 161, VI с. : ил. – (Ежемес. прил. к журн. "Север" за февраль). – *Из содерж.*: Великий князь Ярослав или Георгий. – Гл. 2. – С. 14–30; Правда Русская, или Законы Ярославовы. – Гл. 3. – С. 31–45.
246. **Леонтович Ф. И.** История русского права : унив. курс / Ф. И. Леонтович. – Одесса : Тип. Штаба Одес. воен. округа, 1892. – Вып. 1 : Введение. – 80с. – *Из содерж.*: Источники и литература истории русского права. – С. 52–53.
247. **Мрочек-Дроздовский П. Н.** История русского права : изд. для слушателей автора / П. Н. Мрочек-Дроздовский. – Москва : Тип. В. А. Гатцук (Д. П. Чернышевский), 1892. – 314 с. – *Из содерж.*: Киевский период. – С. 15–32.
248. **Сергеевич В. И.** Русские юридические древности / В. Сергеевич. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1893. – Т. 2 : Власти. Вып. 1. Вече и князь. – X, 614 с.
249. **Суворов Н. С.** К вопросу о западном влиянии на древне-русское право / Н. С. Суворов. – Ярославль : Типо-литогр. М. Х. Фальк, 1893. – VII, 383 с. – *Из содерж.*: О западном влиянии на «Закон судный людем». – Гл. 2. – С. 270–275; О западном влиянии на церковные уставы Владимира и Ярослава. – Гл. 4. – С. 294–383.
250. **Дарест Р.** Исследования по истории права = (Etudes D'histoire du droit) / Р. Дарест ; пер. Н. Н. Чеботаревского ; изд. Л. Ф. Пантелеева. – Санкт-Петербург : Тип. и литогр. В. А. Тихонова, 1894. – VIII, 378 с. – *Из содерж.*: Древнее славянское право. Русские. – [Разд.] 9. – С. 185–200.
251. **Сергеевич В. И.** Лекции и исследования по древней истории русского права / В. Сергеевич. – Санкт-Петербург : Тип. И. Н. Скороходова, 1894. – XIII, 382 с. – О Ярославе Мудром и Русской Правде: С. 15–16, 19, 58–56, 63–64, 138, 166, 174, 175, 190, 192, 196. – *Из содерж.*: Уголовное право. – Гл. 3. – С. 206, 208, 211, 214–216, 223, 228, 229–231, 234, 241–255, 259–261, 264; Гражданское право. – Гл. 4. – С. 275, 277–280, 289, 292–293, 298, 303–304, 306–308, 311, 327, –330, 332, 334–336, 342–344; Судопроизводство. – Гл. 5. – С. 350–357, 358–363.
252. **Литвинов М. А.** История крепостного права в России / М. А. Литвинов ; изд. М. В. Клюкина. – Москва : Тип. Вильде, 1897. – 367, [1] с. : портр. – (Общественная библиотека для самообразования). – *Из содерж.*: Русская Правда. – Гл. 3. – С. 9–12.
253. **Беляев П. И.** Источники древнерусский законодательных памятников : состав Русской Правды и Судебников / П. И. Беляев // Журнал Министерства юстиции. – 1899. – № 10. – С. 79–121. – Окончание. Нач. в № 9.

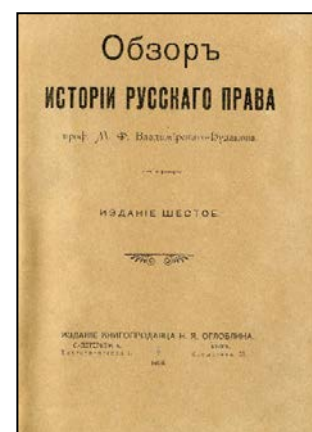
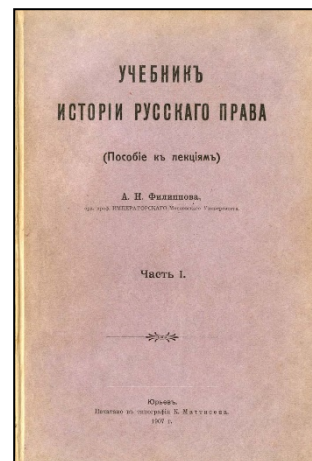
254. **Владимирский-Буданов М. Ф.** Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Изд. 3-е с доп. – Санкт-Петербург : Изд. книгопродавца И. Я. Оглоблина ; Киев : Тип. Т-ва печат. дела и торговли И. Н. Кушнерева и К^о, 1900. – IV, VII, 667 с. – *Из содерж.*: Период I земский (IX–XIII) : Территория; Население; Власть; Управление; Законодательство (источники права). – Ч. 1. – С. 10–106; Уголовное право договоров с греками. Уголовное право Русской Правды. – Ч. 2. – С. 294–323.
255. **Сергеевич В. И.** Русские юридические древности / В. Сергеевич. – Изд. 2-е с поправками. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1900. – Т. 2 : Вече и князь. Советники князя. – XII, VI, 618 с.
256. **Голубинский Е.** История русской церкви / Е. Голубинский ; Имп. О-во истории и древностей России при Моск. ун-те. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Москва : Унив. тип., 1901. – Т. 1, 1-я пол. : Период первый, киевский или домонгольский. – XXIV, 968, 14 с. – *Из содерж.*: Ярослав, довершитель дела Владимирова со стороны духовной. – Гл. 2. – С. 188–197; Так называемые церковные уставы Владимира и Ярослава... – Гл. 3. – С. 399–408.
257. **Самоквасов Д. Я.** История русского права. Общие законы русской земли эпохи первых рюриковичей. Законодательство удельных государств : студен. конспект / Д. Я. Самоквасов. – Москва : Маг. Клюкина, 1901. – 310 с. – *Из содерж.*: Княжеские уставы по церковным делам : Устав князя Ярослава. – Гл. 3. – С. 30–38; Княжеские уставы по мирским делам : открытие, редакция списков и литерат. возвр. по вопросу о происхождении, содержании, источниках Русской Правды. – Гл. 4. – С. 38–44; Происхождение, состав содержания, официальное значение, источники и денежная система Русской Правды. – Гл. 5. – С. 44–56; Общая характеристика Русской Правды: государственное право, территориальные деления, общественные классы и органы власти. – Гл. 6. – С. 56–69; Процессуальное право Русской Правды: органы княжеского суда, судебные доказательства, судебное решение и его последствия, суд общины. – Гл. 7. – С. 69–78; Уголовное право Русской Правды: понятие и виды преступлений и наказаний. – Гл. 8. – С. 78–85; Гражданское право Русской Правды: институты семейного, вещного, обязательственного и наследственного права. – Гл. 9. – С. 85–94.
258. **Сергеевич В. И.** Древности русского права / В. Сергеевич. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1903. – Т. 3 : Землевладение. Тягло. Порядок обложения. – XII, 496 с. – *Из содерж.*: Своземцы, государство, крестьянские общины. – Кн. 6, гл. 1. – С. 22; Тягло. – Кн. 7, гл. 1. – С. 171–176.
259. **Сергеевич В. И.** Лекции и исследования по древней истории русского права / В. Сергеевич. – 3-е изд., доп. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1903. – VIII, 664 с. – *Из содерж.*: Источники права. – Гл. 1. – С. 25, 28, 44, 46–95; Государственное право. – Гл. 2. – С. 130–133, 138, 246–247, 256, 299, 330, 334; Уголовное право. – Гл. 3. – С. 342–347, 350–351, 356–361, 363–364, 369, 376–378, 382–391, 393–395, 397, 400, 406–410, 412–423, 425, 428–438; Гражданское право. – Гл. 4. – С. 463, 466–467, 475, 480, 482, 487, 493–494, 498, 501, 504–507, 512, 537–539, 542, 544–549, 552–556, 558–560; Судопроизводство. – Гл. 5. – С. 570–573, 576–586; Приложение. – С. 624, 641, 642.

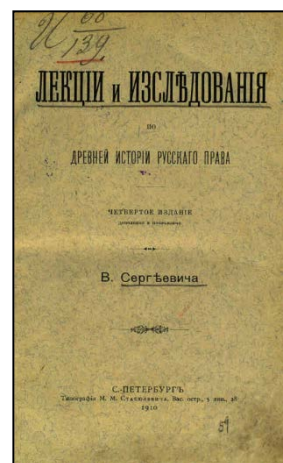
260. **Максимейко Н. А.** Русская Правда и литовско-русское право / Н. А. Максимейко. – Киев : Тип. С. В. Кульженко, 1904. – 14 с.
261. **Филиппов А. Н.** Лекции по истории русского права : (изд. для слушателей автора) / А. Н. Филиппов. – Юрьев : Тип. К. Маттисена, 1904. – Ч. 1. – 608 с. – *Из содерж.*: Государственное устройство. – Ч. 1, отд. 1. – 39–133; Государственное управление. – Ч. 1, отд. 2. – 133–169.
262. **Владимирский-Буданов М. Ф.** Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Изд. 4-е с доп. – Санкт-Петербург : Изд. книгопродавца И. Я. Оглоблина ; Киев : Тип. Т-ва печат. дела и торговли И. Н. Кушнерев и К^о, 1905. – VI, 694, II с. – *Из содерж.*: Период I земский (IX–XIII). – Ч. 1. – С. 9–99; Уголовное право договоров с греками. Уголовное право Русской Правды. – Ч. 2. – С. 317–343.
263. **Максимейко Н. Н.** Мнимые архаизмы уголовного права "Русской Правды" / Н. Максимейко // Вестник права. – 1905. – Кн. 3. – С. 124–152. – Начало.
264. **Максимейко Н. Н.** Мнимые архаизмы уголовного права "Русской Правды" / Н. Максимейко // Вестник права. – 1905. – Кн. 4. – С. 135–161. – Окончание.
265. **Максимейко Н. Н.** Мнимые архаизмы уголовного права "Русской Правды" / Н. Н. Максимейко. – Санкт-Петербург : Сенат. тип., 1905. – 55 с. – Из журн. "Вестник права" (март и апрель 1905 г.).
266. **Филиппов А. Н.** История русского права : конспект лекций : (изд. для слушателей автора) / А. Н. Филиппов. – Москва : Тип. О-ва распространения полез. кн., 1905. – Ч. 1, вып. 1. – 290, [2] с. – *Из содерж.*: Источники права. – Ч. 1, отд. 1. – С. 38–152; Государственное право. – Ч. 1, отд. 2. – С. 176–290.
267. **Эс Э-с.** Конспект истории русского права : сост. по лекциям А. Н. Филиппова / Эс Э-с. – Москва : Тип. «Обществ. польза», [1905?]. – 93 с. – *Из содерж.*: Источники права. – Период 1, отд. 1. – С. 5–16; Государственное право. – Период 1, отд. 2. – С. 20–31.
268. **Ключевский В. О.** Курс русской истории : [лекции] / В. Ключевский. – Изд. 2-е. – Москва : Моск. Синод. тип., 1906. – Ч. 1. – 457, IV с. – *Из содерж.*: Русское гражданское общество в XI–XII вв. – Русская Правда как его отражение : лекция 13. – С. 248–271; Вопрос о составлении Русской Правды : лекция 14. – 272–303; Дополнение данных Русской Правды в памятниках церковных : лекция 15. – С. 304–330.
269. **Рожков Н. А.** Исторические и социологические очерки : сб. ст. / Н. Рожков ; изд. И. К. Шамова. – Москва : Унив. тип., 1906. – Ч. 2. – [IV], 322 с. – *Из содерж.*: Очерки юридического быта по Русской Правде. – С. 73–237.
270. **Владимирский-Буданов М. Ф.** Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Изд. 5-е. – Санкт-Петербург : Изд. книгопродавца И. Я. Оглоблина ; Киев : Лито-тип. Т-ва И. Н. Кушнерева и К^о, 1907. – VI, VI, 694 с. – *Из содерж.*: Период I земский (IX–XIII) : Территория; Население; Власть; Управление; Законодательство (источники права). – Ч. 1. – С. 9–99; Уголовное право договоров с греками. Уголовное право Русской Правды. – Ч. 2. – С. 317–343.

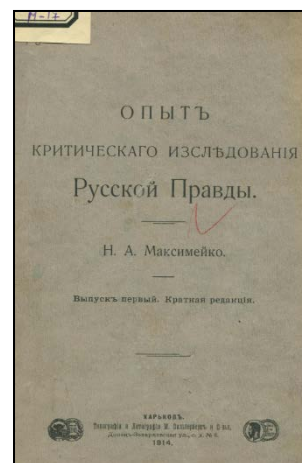
271. **Максимейко Н. А.** Лекции по истории русского государственного права / Н. А. Максимейко ; изд-е студентов М. Маркова, В. Яцковского. – Харьков : Тип. и Литогр. Н. В. Петрова, 1907. – 139 с. – *Из содерж.:* Устав Ярослава Мудрого; Русская Правда. – С. 33–38.
272. **Филиппов А. Н.** Учебник истории русского права : (пособие к лекциям) / А. Н. Филиппов. – Юрьев : Тип. К. Маттисена, 1907. – Ч. 1. – 732 с. – *Из содерж.:* Источники права. – Ч. 1, отд. 1. – С. 32–123; Государственное право. – Ч. 1., отд. 2. – С. 142–232.
273. **Дьяконов М.** Очерки общественного и государственного строя древней Руси / М. Дьяконов ; изд. Юрид. кн. склада "Право". – Изд. 2-е. – Санкт-Петербург : Тип. А. Г. Розена (А. Е. Ландау), 1908. – XV, 509, [2] с. – *Из содерж.:* Период первый : Источники права. – [Разд.] 1. – С. 33–37, 40–52; Государственное устройство. – [Разд.] 2. – С. 57–165; Государственное управление. – [Разд.] 3. – С. 165–193.
274. **Ключевский В. О.** Курс русской истории : [лекции] / В. Ключевский. – Изд. 3-е. – Москва : Тип. Г. Лиснера и Д. Собко, 1908. – Ч. 1. – 464 с. – Единственный полный текст. – *Из содерж.:* Лекция 10. [Деятельность первых киевских князей]. – С. 180–202; Лекция 11. [Порядок княжения Русской землей после Ярослава]. – С. 203–229; Лекция 13. [Русское гражданское общество в XI и XII вв. Русская Правда, как его отражение]. – С. 251–333; Лекция 14. [Вопрос о составлении Русской Правды]. – С. 275–306; Лекция 15. [Дополнение данных Русской Правды в памятниках церковных]. – С. 307–333.
275. **Самоквасов Д. Я.** Курс истории русского права / Д. Самоквасов. – Изд. 3-е, испр. и доп. – Москва : Тип. Имп. Моск. ун-та, 1908. – VII, XXIX, 420 с. : табл. рода Рюриковичей.
276. **Сергеевич В. И.** Древности русского права / В. Сергеевич. – Изд. 3-е с переменами и доп. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1908. – Т. 2 : Вече и князь. Советники князя. – XII, 658 с.
277. **Владимирский-Буданов М. Ф.** Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Изд. 6-е. – Санкт-Петербург : Изд. книгопродавца И. Я. Оглоблина ; Киев : Лито-тип. Т-ва И. Н. Кушнерева и К^о, 1909. – VI, VI, 699 с. – *Из содерж.:* Период I земский (IX–XIII) : Территория; Население; Власть; Управление; Законодательство (источники права). – Ч. 1. – С. 9–98; Уголовное право времен Русской Правды. – Ч. 2. – С. 306–333.
278. **Русская история в очерках и статьях** / Моск. учеб. книгоизд-во ; сост. при участии проф. и преподавателей ; под ред. М. В. Довнар-Запольского. – [Изд. 2-е]. – Москва : Типо-литогр. И. Люндорф, [1909]. – Т. 1. – IV, IV, 607, VIII с. : 43 рис., 2 карты. – *Из содерж.:* Шмелев Г. Н. Суд в эпоху Русской Правды / Гр. Шмелев. – С. 269–282; Полонская Н. Происхождение и состав Русской Правды / Н. Полонская. – С. 283–289.
279. **Тарановский Ф. В.** Норманнская теория в истории русского права / Ф. В. Тарановский. – Варшава : Тип. Варшав. учеб. округа, 1909. – 43 с.

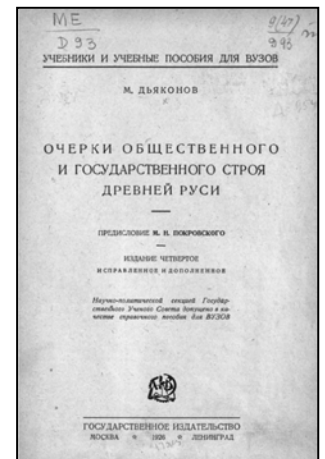
280. **Барац Г. М.** Критико-сравнительный анализ договоров Руси с Византией : восстановление текста, пер., коммент. и сравнение с др. правовыми памятниками, в частности – с Русскою Правдою / Г. М. Барац. – Киев : Тип. 1-ой Киев. Артели Печат. Дела, 1910. – XII, 265, [1] с.
281. **Радин Н. М.** История русского права. Периоды: древний, московский и императорский : пособие сост. по прогр. Имп. С.-Петербур. ун-та / Н. М. Радин. – Санкт-Петербург : Типо-литогр. И. Лурье, 1910. – VIII, 372 с. – *Из содерж.:* Источники права. – Ч. 1, гл. 1. – С. 1–11; Государственная территория. – Ч. 1, гл. 2. – С. 38–40; Население. – Ч. 1, гл. 3. – С. 46–49, 57–59, 84, 93–96; Власть. А. Удельный период. – Ч. 1, гл. 4. – С. 113–127; Управление. – Ч. 1, гл. 5. – С. 171–172, 174–176, 207–208; Уголовное право. – Ч. 2, гл. 1. – С. 257–258, 264, 265–277, 280–282; Гражданское право. – Ч. 2, гл. 2. – С. 302, 304, 306, 308, 314, 327–330; Судостроительство и судопроизводство. – Ч. 2, гл. 3. – С. 348–353.
282. **Сергеевич В. И.** Лекции и исследования по древней истории русского права / В. Сергеевич. – 4-е изд., доп. и поправлено. – Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1910. – VIII, 666 с. – *Из содерж.:* Источники права. – Гл. 1. – С. 26, 28, 44, 46–103; Государственное право. – Гл. 2. – С. 142–144, 149–150, 257–258, 267, 310, 341, 345; Уголовное право. – Гл. 3. – С. 353–358, 361–362, 367–369, 371–372, 374, 380, 387–389, 393–402, 404–406, 417–436, 439–443, 445–449; Гражданское право. – Гл. 4. – С. 471, 474, 477–478, 486, 491, 493, 499, 505–506, 509–510, 513, 515–518, 523–524, 549–551, 553–561, 565–572; Судопроизводство. – Гл. 5. – С. 582–585, 588–598; Приложение. – С. 636, 653, 654.
283. **История** русского права : [конспект] / сост. по лекциям Н. П. Загоскина, Владимирского-Буданова, Дьяконова, А. Н. Филиппова, В. Литвина, В. Сергеевича. – Казань : Типо-литогр. В. В. Вараксина, 1911. – 138, III с. – (Лекции, статьи и рефераты по общественно-юридическим наукам и отдельным общественным вопросам). – *Из содерж.:* Устав Вел. князя Ярослава Владимировича; Общие сведения о Русской Правде. – Ч. 1. – С. 18–56.
284. **Гейнц С.** Исторический очерк развития договора поклажи по русскому праву / Сергей Гейнц ; С.-Петерб. политехн. ин-т Имп. Петра Великого ; [под ред. В. Б. Ельяшевича]. – Санкт-Петербург : Типо-литогр. Шредера, 1912. – [VI], 88 с. – (Труды студентов экономического отделения С.-Петербургского политехнического института Императора Петра Великого ; № 8). – *Из содерж.:* Русская Правда. – Гл. 1. – С. 1–6.
285. **Дьяконов М.** Очерки общественного и государственного строя древней Руси / М. Дьяконов. – Изд. 4-е, испр. и доп. – Санкт-Петербург : Тип. "Право", 1912. – XV, 489 с. – *Из содерж.:* Княжеские уставы. – С. 31–35; Русская Правда. – С. 38–56.
286. **Латкин В. Н.** Лекции по истории русского права : читанные в Имп. Училище правоведения / В. Н. Латкин. – Санкт-Петербург : Тип. С.-Петерб. одиноч. тюрьмы, 1912. – 500, IV с. – *Из содерж.:* Удельно-вечевой период. – С. 11–69.
287. **Филиппов А. Н.** Учебник истории русского права : (пособие к лекциям) / А. Н. Филиппов. – Изд. 4-е, изм. и доп. – Юрьев : Тип. К. Маттисена, 1912. – Ч. 1. – 792 с. – *Из содерж.:* Источники права. – Ч. 1, отд. 1. – С. 31–123; Государственное право. – Ч. 1, отд. 2. – С. 142–240.

288. **Голенищев-Кутузов Д.** "Русская Правда" и Византия (опыт историко-юридической монографии) / Дм. Голенищев-Кутузов. – Иркутск : Электро-тип. "Т-ва М. П. Окунев и К^о", 1913. – 42 с.
Рец.: **Николин Н.** [Литературное обозрение] / Н. Николин // Журнал Министерства юстиции. – 1914. – № 2. – С. 345–349.
289. **Максимейко Н. А.** Опыт критического исследования Русской Правды / Н. А. Максимейко. – Харьков : Тип. и литогр. М. Зильберберг и с-вья, 1914. – Вып. 1 : Краткая редакция. – 217 с.
Рец.: **Мейчик Д. М.** Русская Правда XI века / Д. М. Мейчик // Юридический вестник. – 1915. – Кн. 12. – С. 78–100.
290. **Рязановский В. А.** О посмертном преемстве супругов по русскому праву : ист.-догмат. очерк / В. А. Рязановский ; Книгоизд-во Г. И. Сергеева и В. Е. Чешихина. – Нижний Новгород : Типо-литогр. "Нижегор. Печат. Дело", 1914. – [VI], 217, [1] с. – *Из содерж.:* Русская Правда. – С. 3–7.
291. **Филиппов А. Н.** Русская Правда в исследованиях немецкого ученого / Александр Филиппов // Юридический вестник. – 1914. – Кн. 6 (2). – С. 164–216. – Проф. Боннского университета Л. К. Гётц (L. K. Goetz, 1868–1931).
292. **Филиппов А. Н.** Учебник истории русского права : (пособие к лекциям) / А. Н. Филиппов. – Изд. 5-е, изменен. и доп. – Юрьев : Тип. К. Маттисена, 1914. – Ч. 1. – 823 с. – *Из содерж.:* Источники права. – Ч. 1, отд. 1. – С. 17–114; Государственное право. – Ч. 1, отд. 2. – С. 132–246.
293. **Числов П. И.** Курс истории русского права / П. И. Числов. – Москва : Печатня А. Снегиревой, 1914. – IV, 366 с. – *Из содерж.:* История источников права. Отд. 1. Удельно-вечевой период. – Ч. 1. – С. 19–60; История институтов права. Отд. 1. Удельно-вечевой период. – Ч. 2. – С. 162–221.
294. **Владимирский-Буданов М. Ф.** Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Изд. 7-е. – Петроград : Изд. кн. маг. И. Я. Оглоблина ; Киев : Тип. Т-ва И. Н. Кушнерева и К^о, 1915. – XVI, XVI, 699 с. – *Из содерж.:* Период I земский (IX–XIII) : Территория; Население; Власть; Управление; Законодательство (источники права). – Ч. 1. – С. 9–98; Уголовное право договоров с греками. Уголовное право Русской Правды. – Ч. 2. – С. 308–335.
295. **Грибовский В. М.** Древнерусское право (краткий обзор чтений по истории русского права) : изд. для слушателей составителя / В. М. Грибовский. – Петроград : Тип. "Двигатель", 1915. – Вып. 1 : (Древнейший земско-княжеский период). – VIII, 131 с. – *Из содерж.:* Русские церковные уставы. – Гл. 1, § 5. – С. 25–28; Русская Правда. – Гл. 1, § 6. – С. 28–32.
296. **Радин Н. М.** Учебник истории русского права. Периоды: древний, московский и императорский / Н. М. Радин. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – Петроград : Типо-литогр. К. Фельдман, 1915. – XII, 492 с. – *Из содерж.:* Русская Правда, вечевые грамоты. – С. 12–15; История русского уголовного права. – С. 340–342, 345, 347–348, 350–353, 357–360; История русского гражданского права. – С. 389, 392, 396, 399–400, 405, 429–432; История русского процесса. – С. 459–460, 465–467.

297. **Черноусов Е.** К вопросу о влиянии византийского права на древнейшее русское / Е. Черноусов // Византийское обозрение. – Юрьев, 1916. – Т. 2. – С. 303–322.
298. **Максимейко Н. А.** Лекции по истории русского государственного права / Н. А. Максимейко ; изд-е Проф. союза студентов-юристов Харьк. ун-та. – Екатеринослав : Тип. "Польза", 1917. – 133 с. – *Из содерж.:* Устав Ярослава Мудрого; Русская Правда. – С. 32–36.
299. **Малиновский И. А.** Лекции по истории русского права / И. Малиновский. – [Ростов-на-Дону : Изд-во Кооп. Т-ва "Единение", 1918]. – 497 с. – *Из содерж.:* Церковные Уставы. – С. 27–29; Русская Правда. – С. 32–36; Княжеская власть в Древней России. – С. 145–147; Кровавая (или кровная) месть. – С. 330–336; Имущественные наказания. – С. 336–339; Лишение свободы. – С. 357.
300. **Рожков Н. А.** Из русской истории : очерки и ст. / Н. А. Рожков. – Петербург : Academia, 1923. – 204, [4] с. – *Из содерж.:* Очерки юридического быта по Русской Правде : Происхождение и состав Русской Правды; Уголовное право Русской Правды; Гражданское право Русской Правды; Процесс по Русской Правде. – С. 24–130.
301. **Ключевский В. О.** Курс русской истории : [лекции] / В. Ключевский. – 3-е изд. – Москва ; Петроград : Госиздат : Тип. Печат. двор, 1925. – Ч. 1. – 464 с. – *Из содерж.:* Лекция 10. [Деятельность первых киевских князей]. – С. 180–202; Лекция 11. [Порядок княжения Русской землей после Ярослава]. – С. 203–229; Лекция 13. [Русское гражданское общество в XI и XII вв. Русская Правда, как его отражение]. – С. 251–333; Лекция 14. [Вопрос о составлении Русской Правды]. – С. 275–306; Лекция 15. [Дополнение данных Русской Правды в памятниках церковных]. – С. 307–333.
302. **Дьяконов М. А.** Очерки общественного и государственного строя древней Руси / М. Дьяконов ; предисл. М. И. Покровского. – Изд. 4-е, испр. и доп. – Москва ; Ленинград : Госиздат, 1926. – 400, [2] с. – (Учебники и учебные пособия для вузов). – *Из содерж.:* Период первый. – С. 9–152.
303. **Праці Комісії** для виучування звичаєвого права України / Всеукр. акад. наук, Соц.-екон. від. ; за ред. А. Е. Кристера. – Київ, 1928. – 443, [4] с. – Про добу Руської Правди: С. 1–3; 25–27; 40–42. – *Зі змісту:* Товстоліс М. Спільна власність за звичаєвим правом України; Про знахідку за звичаєвим правом України; Розуміння застави в звичаєвому праві України / М. Товстоліс. – С. 1–61.
304. **Товстоліс М.** Спільна власність за звичаєвим правом України / М. Товстоліс ; Укр. акад. наук. – Київ : УАН, 1928. – 24 с. – *Зі змісту:* Доба Руської Правди. – С. 1–3.
305. **Малиновський О.** Стародавній державний лад східних слов'ян і його пізніші зміни : нариси з історії права / О. Малиновський; Всеукр. акад. наук, Соц.-екон. від. – Київ : Друк. ВАН, 1929. – 183, [2] с.
306. **Любимов В. П.** Об издании "Русской Правды" / В. П. Любимов // Проблемы источниковедения. – Москва ; Ленинград, 1936. – Сб. 2. – С. 299–314. – (Труды Историко-археографического института АН СССР ; т. 17).

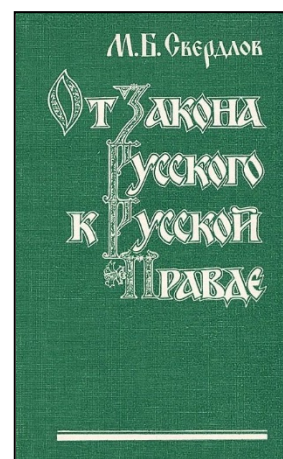
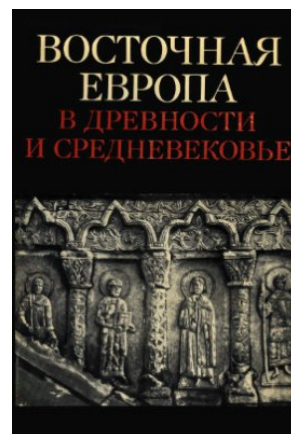
307. **Ключевский В. О.** Курс русской истории : [лекции] / В. Ключевский. – Переизд. – Москва : Госсоцэкгиз, 1937. – Ч. 1. – XVIII, 494, [2] с. – *Из содерж.:* Лекция 10. [Деятельность первых киевских князей]. – С. 148–166; Лекция 11. [Порядок княжения Русской землей после Ярослава]. – С. 167–189; Лекция 13. [Русское гражданское общество в XI и XII вв. Русская Правда, как его отражение]. – С. 208–227; Лекция 14. [Вопрос о составлении Русской Правды]. – С. 228–254; Лекция 15. [Дополнение данных Русской Правды в памятниках церковных]. – С. 255–277.
308. **Иванченко Н. А.** Право собственности по "Русской Правде" / Н. А. Иванченко // Научные записки студентов Харьковского юридического института. – 1938. – Вып. 1. – С. 1–14.
309. **Ключевський В. Й.** Курс російської історії : [лекції] : пер. з рос. / В. Ключевський. – Перевид. Соцекгіза. – Харків : Радян. шк., 1938. – Ч. 1. – XVII, 323, [1] с. – Лекція 10. [Діяльність перших київських князів]. – С. 124–139; Лекція 11. [Порядок князівського володіння після Ярослава]. – С. 140–158; Лекція 13. [Руське цивільне суспільство в XI і XII ст. ст. Руська Правда, як його відбиття]. – С. 174–189; Лекція 14. [Питання про складання Руської Правди]. – С. 190–211; Лекція 15. [Доповнення даних Руської Правди в пам'ятках церковних]. – С. 212–229.
310. **Пресняков А. Е.** Лекции по русской истории / А. Е. Пресняков. – Москва : Госсоцэкгиз, 1938. – Т. 1 : Киевская Русь. – 278, [2] с. – *Из содерж.:* Князь. – Гл. 13. – С. 182–196; Князь-правитель. – Гл. 14. – С. 197–207; Князь-правитель "Русская Правда" и уставное законодательство. – Гл. 15. – С. 208–227.
311. **Гродзинский М. М.** Улики в истории русского уголовного процесса / М. М. Гродзинский // Ученые записки / Харьк. юрид. ин-т. – Харьков, 1940. – Вып. 2. – С. 66–100.
312. **Юшков С. В.** "Русская Правда" как кодекс русского феодального права (к 200-летию ее открытия) : докл. / С. В. Юшков // Труды первой научной сессии Всесоюзного института юридических наук, 27 января – 3 февраля 1939 г. – Москва, 1940. – С. 106–140.
313. **Исаев М. М.** Уголовное право Киевской Руси / М. М. Исаев // Ученые труды / Всесоюз. ин-т юрид. наук. – Москва, 1946. – Вып. 8. – С. 153–176.
314. **Юшков С. В.** К древнейшей истории института давности по русскому праву / С. Юшков // Ученые записки / Всесоюз. ин-т юрид. наук. – Москва, 1947. – Вып. 5. – С. 140–144.
315. **Юшков С. В.** К проблеме образования феодального государства / С. В. Юшков ; Моск. юрид. ин-т. – Москва : Тип. Моск. юрид. ин-та, 1948. – 71, [1] с.
316. **Юшков С. В.** Общественно-политический строй и право Киевского государства / С. В. Юшков ; Всесоюз. ин-т юрид. наук М-ва юстиции СССР. – Москва : Госюриздат, 1949. – 542, [2] с. – (Курс истории государства и права СССР ; т. 1). – *Из содерж.:* Общественно-политический строй и право Киевского государства в феодальный период. – Ч. 2. – С. 135–220.
317. **Юшков С. В.** История государства и права СССР : [учеб.] / С. В. Юшков ; Всесоюз. ин-т юрид. наук М-ва юстиции СССР. – Изд. 3-е, перераб. – Москва : Госюриздат, 1950. – Ч. 1. –

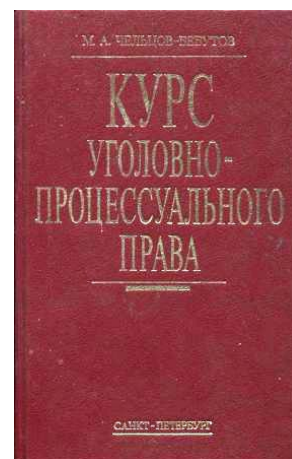
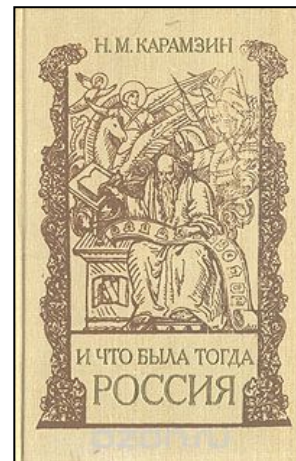
- 671, [1] с. – *Из содерж.*: Общественно-политический строй и право Киевского государства в феодальный период. – Гл. 2, разд. 3. – С. 82–131.
318. **Юшков С. В.** Русская Правда: происхождение, источники, ее значение / С. В. Юшков ; Всесоюз. ин-т юрид. наук М-ва юстиции СССР. – Москва : Госюриздат, 1950. – 378, [2] с.
319. **Греков Б. Д.** Полица. Опыт изучения общественных отношений в Полице XV–XVII вв / Б. Д. Греков ; АН СССР, Ин-т славяноведения. – Москва : Изд-во АН СССР, 1951. – 318, [2] с. – *Из содерж.*: Полицкий Статут и Русская Правда. – Гл. 8. – С. 196–210.
320. **История культуры древней Руси** / АН СССР, Ин-т истории ; под общ. ред.: Б. Д. Греков, М. И. Артамонов. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР. – 1951. – Т. 2 : Домонгольский период. Общественный строй и духовная культура. – 545, [3] с. : ил. – *Из содерж.*: Гейман В. Г. Право и суд / В. Г. Гейман. – Ч. 2, гл. 2. – С. 31–60; Лавров Н. Ф. Религия и церковь / Н. Ф. Лавров. – Ч. 2, гл. 3. – С. 91–93; 108.
321. **Тихомиров М. Н.** Пособие для изучения Русской Правды / М. Н. Тихомиров ; [под ред. Б. А. Рыбакова]. – Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1953. – 190, [2] с. – *Содерж.*: Историография Русской Правды и происхождение ее редакций. – С. 5–34; Тексты и комментарии. – С. 37–134; Материалы для объяснительного словаря Русской Правды и указатели. – С. 137–191.
322. **Зимин А. А.** Значение Русской Правды для развития русского, украинского и белорусского феодального права / А. А. Зимин, А. Г. Поляк // Советское государство и право. – 1954. – № 4. – С. 116–122.
323. **Хромов П. А.** Очерки экономики феодализма в России / П. А. Хромов ; АН СССР, Ин-т экономики. – Москва : Госполитиздат, 1957. – 365, [3] с. – О периоде Киевской Руси и Русской Правде: С. 8–10, 32, 57–58, 104–105, 194–196, 228–229, 259–264, 283–286, 314–315.
324. **Чельцов-Бебутов М. А.** Курс советского уголовно-процессуального права / М. А. Чельцов-Бебутов. – Москва : Госюриздат, 1957. – Т. 1 : Очерки по истории суда и уголовного процесса в рабовладельческих, феодальных и буржуазных государствах. – 840 с. – *Из содерж.*: Суд и уголовный процесс Киевской Руси. – Разд. 5, гл. 1. – С. 621–646.
325. **Материалы к изучению истории государства и права СССР. "Русская Правда"** / М-во высш. образования СССР, Всесоюз. юрид. заоч. ин-т ; [авт. коммент. Г. К. Амелин ; отв. ред. С. И. Штамм]. – Москва : ВЮЗИ, 1958. – 58, [2] с. – *Из содерж.*: Амелин Г. К. Комментарии к Русской Правде : (простран. ред. по Триец. I списку) / Г. К. Амелин. – С. 28–59.
326. **Валеева Р. Х.** Гражданские взыскания в русском дореформенном процессе / Р. Х. Валеева // Известия вузов. Правоведение. – 1961. – № 1. – С. 148–152.
327. **Юшков С. В.** История государства и права СССР : [учеб.] / С. В. Юшков ; Всесоюз. ин-т юрид. наук М-ва юстиции РСФСР. – Изд. 4-е. – Москва : Госюриздат, 1961. – Ч. 1. – 678, [2] с. – *Из содерж.*: Общественно-политический строй и право Киевского государства в феодальный период. – Гл. 3, разд. 3. – С. 87–130.

328. **Древнерусское** государство и его международное значение / А. П. Новосельцев, В. Т. Пашуто, Л. В. Черепнин, В. П. Шушарин, Я. Н. Щапов ; АН СССР, Ин-т истории. – Москва : Наука, 1965. – 475, [1] с. – *Из содерж.*: Черепнин Л. В. Общественно-политические отношения в древней Руси и Русская Правда / Л. В. Черепнин. – С. 128–278.
329. **Щапов Я. Н.** Устав князя Ярослава и вопрос об отношении к византийскому наследию на Руси в середине XI в. / Я. Н. Щапов // Византийский временник. – Москва, 1971. – Т. 31. – С. 71–78.
330. **Орешников А. С.** О композиции Пространной редакции Русской Правды / А. С. Орешников // Известия вузов. Правоведение. – 1973. – № 1. – С. 67–70.
331. **Восточная Европа** в древности и средневековье : сб. ст. / АН СССР, Ин-т истории СССР ; [отв. ред. Л. В. Черепнин]. – Москва : Наука, 1978. – 366, [2] с. – *Из содерж.*: Свердлов М. Б. Из истории системы налогообложения в Древней Руси / М. Б. Свердлов. – С. 144–150; Орешников А. С. К истории текста Русской Правды / А. С. Орешников. – С. 151–155.
332. **Щапов Я. Н.** Византийское и южнославянское правовое наследие на Руси в XI–XIII вв. / Я. Н. Щапов ; АН СССР, Ин-т истории СССР. – Москва : Наука, 1978. – 290, [2] с. – О Ярославе Мудром: С. 23, 29, 89, 101, 122, 235; уставе: С. 10, 12, 30, 34, 35, 112, 198, 211, 237, 240, 248, 251–253.
333. **Янин В. Л.** Археологический комментарий к Русской Правде / В. Л. Янин // Новгородский сборник : 50 лет раскопок Новгорода. – Москва, 1982. – С. 138–155.
334. **Древняя Русь**: проблемы права и правовой идеологии : сб. науч. тр. / Всесоюз. юрид. заоч. ин-т ; отв. ред.: Г. В. Швеков. – Москва : ВЮЗИ, 1984. – 116 с. – *Из содерж.*: Черниловский З. М. Русская Правда в свете других славянских судебныхников / З. М. Черниловский. – С. 3–35; Золотухина Н. М. "Слово о Законе и Благодати" – первый русский политический трактат киевского писателя XI в. Илариона / Н. М. Золотухина. – С. 36–50.
335. **Рогов В. А.** Государственный строй Древней Руси : учеб. пособие / В. А. Рогов ; Всесоюз. заоч. юрид. ин-т. – Москва : ВЮЗИ, 1984. – 80 с.
336. **История** государства и права Украинской ССР : в 3 т. / гл. ред. Б. М. Бабий. – Киев : Наук. думка, 1987. – Т. 1 : История общественно-политического строя и права на Украине (с древнейших времен до Великой Октябрьской социалистической революции). – 315, [4] с. – *Из содерж.*: Гончаренко В. Д. Общественный строй Древнерусского государства во второй половине IX первой трети XII в.; Государственный строй; Право Киевской Руси / В. Д. Гончаренко, И. А. Греков, А. И. Рогожин. – Гл. 2. – С. 52–56; 57–63; 64–76.
337. **История** государства и права СССР : [учеб.] / под ред. Ю. П. Титова. – Москва : Юрид. лит., 1988. – Ч. 1. – 542, [2] с. – *Из содерж.*: Гончаренко В. Д. Древнерусское государство и право (IX–XII вв.) / В. Д. Гончаренко, А. И. Рогожин. – Гл. 3. – С. 29–80.
338. **Свердлов М. Б.** От Закона Русского к Русской Правде / М. Б. Свердлов. – Москва : Юрид. лит., 1988. – 174, [2] с.

339. **Хачатуров Р. Л.** Становление права (на материалах Киевской Руси) / Р. Л. Хачатуров. – Тбилиси : Изд-во Тбилис. ун-та, 1988. – 260, [4] с.
340. **Карамзин Н. М.** И что была тогда Россия : страницы из "Истории государства Российского" / Н. М. Карамзин. – Харьков : Прапор, 1990. – 523, [5] с. – *Из содерж.*: Великий князь Ярослав, или Георгий. – Т. 2, из гл. 2. – С. 82–88; Правда Русская, или Законы Ярославовы. – Т. 2, из гл. 3. – С. 89–99.
341. **Рогожин А. Й.** Історія держави і права України : [навч. посіб.] / А. Й. Рогожин, М. М. Страхів, В. Д. Гончаренко ; М-во освіти України, Навч.-метод. каб. вищ. освіти, Укр. юрид. акад. – Київ : НМК ВО, 1992. – Вип. 1 : (Рабовласницькі державні утворення, Київська Русь, період феодальної роздробленості). – 96, [4] с. – *Зі змісту*: Держава і право Русі в період зародження і становлення феодальних відносин (VI – початок XII ст.). – Розд. 2. – С. 35–65.
342. **Гончаренко В. Д.** История государства и права Украины : [учеб. пособие]. / В. Д. Гончаренко, А. И. Рогожин, Н. Н. Страхив ; М-во образования Украины, Учеб.-метод. каб. высш. образования, Укр. юрид. акад. – Киев : УМК ВО, 1993. – Вып. 1 – 112, [4] с. – *Из содерж.*: Общественный строй Древнерусского государства во второй половине IX – первой трети XII в.; Государственный строй; Право Киевской Руси. – Гл. 2. – С. 37–45; 45–58; 58–79.
343. **Історія держави і права України** : у 2 ч. : [підручник] / за ред. А. Й. Рогожина. – Харків : Основа, 1993. – Ч. 1. – 429, [3] с. – *Зі змісту*: Рогожин А. Й. Суспільний лад Київської Русі у другій половині IX – першій третині XII ст.; Державний лад; Право / А. Й. Рогожин, В. Д. Гончаренко. – Розд. 2. – С. 41–48; 49–59; 59–76.
344. **Рогов В. А.** История государства и права России IX – начала XX веков / В. А. Рогов. – Москва : Зерцало : Теис, 1995. – 263, [1] с. – *Из содерж.*: Древнерусская государственность и ее институты. Правовое положение населения (IX–XII вв.). – Разд. 1, гл. 1. – С. 3–19.
345. **Чельцов-Бебутов М. А.** Курс уголовно-процессуального права : очерки по истории суда и уголов. процесса в рабовладель., феод. и буржуаз. государствах / М. А. Чельцов-Бебутов. – Санкт-Петербург : Равена : Альфа, 1995. – 840 с. – *Из содерж.*: Суд и уголовный процесс Киевской Руси. – Разд. 5, гл. 1. – С. 621–646.
346. **Бочарников Д. М.** Грушевський про історію створення та кримінальне право "Руської Правди" / Д. Бочарников // Право України. – 1996. – № 11. – С. 65–69.
347. **Єрмолаєв В. М.** Деякі проблеми злочину та покарання в Київській Русі / В. М. Єрмолаєв // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 1996. – № 5. – С. 135–143.
348. **Історія держави і права України** : курс лекцій / за ред. В. Г. Гончаренка. – Київ : Вентурі, 1996. – 285, [3] с. – *Зі змісту*: Шевченко О. О. Виникнення і розвиток української держави – Київської Русі / О. О. Шевченко, В. О. Самохвалов. – Розд. 2. – С. 20–41.
349. **Історія держави і права України** : [підручник] : у 2 ч. / за ред. А. Й. Рогожина. – Київ : Ін Юре, 1996. – Ч. 1. – 367, [1] с. – *Зі змісту*: Рогожин А. Й. Суспільний лад Київської

Русі у другій половині IX – першій третині XII ст.; Державний лад; Право / А. Й. Рогожин, В. Д. Гончаренко. – Розд. 2. – С. 26–44; 45–54; 54–70.

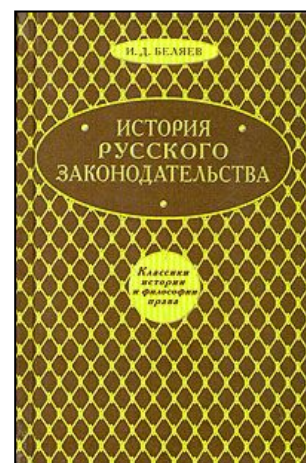
350. **История** отечественного государства и права : учеб. / под ред. О. И. Чистякова. – Москва : БЕК, 1996. – Ч. 1. – 368 с. – *Из содерж.*: Чистяков О. И. Древнерусское государство и право (IX–XII вв.) / О. И. Чистяков. – Гл. 4. – С. 32–51.

351. **Кульчицький В. С.** Історія держави і права України : [навч. посіб.] / В. С. Кульчицький, М. І. Настюк, Б. Й. Тищик. – Львів : Світ, 1996. – 294, [2] с. – *Зі змісту*: Суспільно-політичний лад і право Київської Русі. – Розд. 2. – С. 21–40.

352. **Академічна** юридична думка / НАН України ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка ; [уклад.: І. Б. Усенко, Т. І. Бондарук]. – Київ : Ін Юре, 1998. – 500, [4] с. – *Зі змісту*: Максимейко Н. А. Русская Правда и литовско-русское право / Н. А. Максимейко. – С. 307–316.

353. **Черная Е. С.** К вопросу о преступлении и наказании по "Русской Правде" / Е. С. Черная, И. Н. Грозовский // Наука і вища освіта: конференції, наукове рецензування, інформація. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 1. – С. 27–28.

354. **Беляев И. Д.** История русского законодательства / И. Д. Беляев ; МВД России, С.-Петербург. ун-т. – Санкт-Петербург : Лань, 1999. – 640 с. – (Классики истории и философии права). – *Из содерж.*: Период второй : Принятие христианства; Княжеская власть; Земщина; Доходы князей; Законодательные памятники за первую половину второго периода. – Разд. 1. – С. 91–243.

355. **Білий Д. Д.** Звичаєве право в історії українського народу / Д. Д. Білий // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – Донецьк, 1999. – № 1. – С. 307–312.

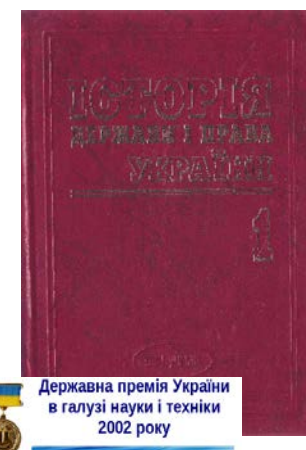
356. **Музиченко П. П.** Історія держави і права України : навч. посіб. / Петро Музиченко. – Київ : Знання, 1999. – 661, [3] с. – (Вища освіта ХХІ століття). – *Зі змісту*: Держава та право Київської Русі (VI– початок XIII ст.). – Розд. 2. – С. 53–69.

357. **Свида Т.** Смертна кара як вид покарання: правові основи (історичний аспект) / Т. Свида // Права і свободи людини та сучасний суспільний прогрес : матеріали міжнар. наук.-практи. конф., 25–25 лют. 1999 р., Ужгород, Україна. – Ужгород, 1999. – С. 416–424.

358. **Черниченко С. А.** Государственно-конституционные традиции в украинском казацком государстве / С. А. Черниченко // Проблеми активізації конституційно-правових досліджень і вдосконалення викладання конституційного права. – Харків, 1999. – С. 279–290.

359. **Жовтобрюх М. М.** Ідеї гуманізму в українському праві Київської Русі / М. М. Жовтобрюх // Вісник Університету внутрішніх справ. – Харків, 2000. – Вип. 10. – С. 151–156.

360. **Історія** держави і права України : академ. курс : у 2 т. : [підручник] / Акад. прав. наук України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред.: В. Я. Тацій, А. Й. Рогожин. – Київ : Ін Юре, 2000. – Т. 1. – 646, [2] с. – *Зі змісту*: Гончаренко В. Д. Суспільний лад Київської Русі у другій половині IX – першій третині XII ст.; Державний лад;

Право Київської Русі / В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин. – Розд. 2. – С. 51–58; 59–71; 72–92.

361. **Крылов В. В.** История развития приемов предъявления личности для опознания / В. В. Крылов // Вестник Московского университета. Серия 11, Право. – 2000. – № 4. – С. 40–51.
362. **Кудін С. В.** Поняття кримінального штрафу за Руською Правдою та Литовським Статутом / С. Кудін // Право України. – 2000. – № 11. – С. 141–144.
363. **Кузьминець О. В.** Історія держави і права України : [навч. посіб.] / О. Кузьминець, В. Калиновський, П. Дігтяр. – Київ : Україна, 2000. – 427, [5] с. – *Зі змісту*: Держава і право Русі-України (до середини XIV ст.). – Розд. 2. – С. 23–44.
364. **Музиченко П. П.** Історія держави і права України : навч. посіб. / Петро Музиченко. – Київ : Знання, 2000. – 661, [3] с. – (Вища освіта XXI століття). – *Зі змісту*: Держава та право Київської Русі (VI–початок XIII ст.). – Розд. 2. – С. 53–69.

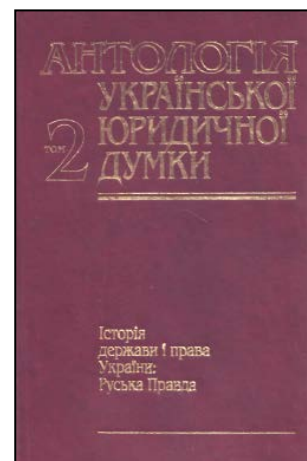

Худож. І. Білібін. Суд за часів Руської Правди, 1907

365. **Шаповал В.** Від Руської Правди до Декларації про державний суверенітет України / В. Шаповал // Віче. – 2000. – № 7. – С. 15–25.
366. **Грищук В.** Кримінально-правовий захист особи за короткою редакцією Руської Правди / В. Грищук // Вісник Львівського Університету. Серія юридична. – 2001. – Вип. 36. – С. 439–443.
367. **Демиденко Г. Г.** История учений о праве и государстве : курс лекций, прочит. в Нац. юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого / Г. Г. Демиденко. – Харьков : Факт, 2001. – 383, [1] с. – *Из содержания*: Начала отечественной правовой и политической мысли : Формирование идей и представлений о праве и власти; "Слово о Законе и Благодати" митрополита Иллариона; Политико-правовые проблемы в летописях Киевской Руси. – Лекция 7. – С. 77–84; 85–87.
368. **Еремян Э. В.** Русская Правда и Древнеславянская Кормчая в контексте рецепции иностранных источников в процессе генезиса княжеского и церковного права / Э. В. Еремян // Студенты о праве : тез. докл. и сообщ. на студен. науч. конф. в МГУ им. М. В. Ломоносова. – Москва, 2001. – С. 3–4.
369. **Історія держави і права України** : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Ін-т економіки, упр. та госп. права ; за ред. А. С. Чайковського. – Київ : Юрінком Інтер,

2001. – 384 с. – *Зі змісту*: Мірошніченко В. І. Джерела та основні риси права Київської Русі / В. І. Мірошніченко, М. І. Мірошніченко. – Тема 3. – С. 58–77.

370. **Климюк О. Ф.** Майнові покарання за злочини в праві України: Х – початок ХХ століття / О. Ф. Климюк // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – Київ, 2001. – № 4. – С. 134–142.
371. **Кульчицький В. С.** Історія держави і права України : навч. посіб. / В. С. Кульчицький, Б. Й. Тищик. – Київ : Атіка, 2001. – 318, [2] с. – *Зі змісту*: Держава і право Київської Русі. – Розд. 2. – С. 18–28.
372. **Музиченко П. П.** Історія держави і права України : навч. посіб. / Петро Музиченко. – 3-є вид., стер. – Київ : Знання, 2001. – 429, [3] с. – (Вища освіта ХХІ століття). – *Зі змісту*: Держава та право Київської Русі (VI–початок XIII ст.). – Розд. 2. – С. 35–46.
373. **Музыченко П. П.** История государства и права Украины в вопросах и ответах : учеб. пособие для подгот. к экзамену / П. П. Музыченко, Н. И. Долматова. – Изд. 2-е. – Харьков : Одиссей, 2001. – Ч. 1. – 286, [2] с. – О государстве и праве Киевской Руси (IX–XII вв.). – С. 21–40.
374. **Чучаев А. И.** Уголовно-правовая охрана представителей власти в XI–XVII вв. / А. И. Чучаев, А. Ю. Кизилев // Государство и право. – 2001. – № 6. – С. 89–96.
375. **Антологія української юридичної думки / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – Київ : Юрид. кн., 2002. – Т. 2 : Історія держави і права України: Руська Правда / відп. ред. І. Б. Усенко. – 591, [1] с. – *Зі змісту*: Усенко І. Б. Українська історико-юридична наука та "Руська Правда" / І. Б. Усенко. – С. 7–34; Іванишев Н. Д. О плате за убийство в древнем русском и других славянских законодательствах в сравнении с германскою вирою / Н. Д. Іванишев. – С. 37–48; Лешков В. Н. Русский народ и государство. История русского общественного права до XVIII в. / В. Н. Лешков. – С. 52–136; Владимирский-Буданов М. Ф. Русская Правда : (рец. на работу Л. К. Гетца о Русской Правде) / М. Ф. Владимирский-Буданов. – С. 139–149; Владимирский-Буданов М. Ф. Русская Правда : (из "Обзора истории русского права") / М. Ф. Владимирский-Буданов. – С. 150–152; Леонтович Ф. И. Русская Правда и Литовский Статут / Ф. И. Леонтович. – С. 155–223; Дювернуа Н. Л. Источники права и суд в древней России / Н. Л. Дювернуа. – С. 226–255; Ясинский М. Н. "Село" и "вервь" Русской Правды / М. Н. Ясинский. – С. 258–277; Максимейко Н. А. Опыт критического исследования Русской Правды / Н. А. Максимейко. – С. 280–326; Максимейко М. О. Система Руської Правди в її поширеній редакції / М. О. Максимейко. – С. 327–352; Максимейко М. О. Про смердів Руської Правди / М. О. Максимейко. – С. 353–378; Малиновский И. А. Русская Правда : (из "Лекций по истории русского права") / О. О. Малиновский. – С. 382–387; Борисенко С. Г. Карний зміст "поток" Руської Правди / С. Г. Борисенко. – С. 390–417; Вернадський Г. В. Об одном возможном источнике Русской Правды / Г. В. Вернадський. – С. 421–422; Лащенко Р. М. Руська Правда : (з "Лекцій по історії українського права") / Р. М. Лащенко. – С. 426–432; Лащенко Р. М. Впливи права українського на суспільне життя XIV–XV віків у Великому князівстві Литовському / Р. М. Лащенко. – С. 433–443; Лащенко Р. М. Право власності в Руській Правді / Р. М. Лащенко. – С. 444–448; Чубатий М. Д. Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй / М. Д. Чубатий. –**

С. 452–453; Чубатий М. Д. Руська Правда : (з "Огляду історії українського права") / М. Д. Чубатий. – С. 454–459; Шелухін С. П. До вивчення "Руської Правди" / С. П. Шелухін. – С. 462–517; Юшков С. В. Русская Правда: происхождение, источники, ее значение / С. В. Юшков. – С. 521–550; Білецький Л. Т. Руська Правда й історія її тексту / Л. Т. Білецький. – С. 553–591.

376. **Глиняний В. П.** Имущественная правоспособность замужней женщины в древнееврейском праве / В. П. Глиняний // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – Київ, 2002. – Вип. 15. – С. 296–299.
377. **Кудін С. В.** Деякі аспекти відповідальності органів місцевого самоврядування за "Руською Правдою" / С. Кудін // Право України. – 2002. – № 9. – С. 134–136.
378. **Кузьминець О. В.** Історія держави і права України : навч. посіб. / О. Кузьминець, В. Калиновський. – Вид. 2-е, допов. – Київ : Україна, 2002. – 445, [3] с. – *Зі змісту*: Держава і право Руси-України (до середини XIV ст.). – Розд. 2. – С. 23–47.
379. **Момотов В. В.** "Божий суд" Средневековья глазами современника / В. В. Момотов // Известия вузов. Правоведение. – 2002. – № 5. – С. 242–249.
380. **Погорецький М. А.** Розшук злочинців та доказування їхньої вини за часів Руської Правди / М. А. Погорецький // Право і Безпека. – 2002. – № 3. – С. 73–77.
381. **Юшков С. В.** Русская Правда: происхождение, источники, ее значение / С. В. Юшков ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова ; под ред. О. И. Чистякова. – Москва : Зерцало-М, 2002. – 378, [2] с. – К 250-летию Моск. гос. ун-та им. М. В. Ломоносова.
382. **Аніщук Н. В.** Правове становище жінок за давньоруським законодавством / Н. В. Аніщук // Актуальні проблеми держави і права. – Одеса, 2003. – Вип. 21. – С. 120–124.
383. **Васильченко В. В.** Історичні аспекти реформування спадкового права в Україні / В. В. Васильченко // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. – Дніпропетровськ, 2003. – № 3. – С. 101–105.
384. **Достдар Р. М.** До питання дослідження візантійської традиції права у національному законодавстві IX–XIV ст. / Р. М. Достдар // Актуальні проблеми держави і права. – Одеса, 2003. – Вип. 18. – С. 587–590.
385. **Іванов В. М.** Історія держави і права України : навч. посіб. / В'ячеслав Іванов. – Київ : Атіка, 2003. – 416 с. – *Зі змісту*: Право Київської Русі. – Тема 4. – С. 42–57.
386. **Історія держави і права України : підручник** / М-во освіти і науки України ; за ред. А. С. Чайковського. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 510, [2] с. – *Зі змісту*: Мірошніченко В. І. Джерела та основні риси права Київської Русі / В. І. Мірошніченко, М. І. Мірошніченко. – Лекція 3. – С. 61–79.
387. **Історія держави і права України : підручник : у 2 т.** / Акад. прав. наук України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред.: В. Я. Тацій, А. Й. Рогожин, В. Д. Гончаренко. – Київ : Ін Юре, 2003. – Т. 1. – 653, [3] с. – *Зі змісту*: Суспільний лад Київської Русі у другій половині IX – першій третині XII ст.; Державний лад; Право Київської Русі. – Ч. 1, розд. 2, § 2–4. – С. 38–69.
388. **Кудін С. В.** Становлення системи покарань у кримінальному праві України X – першої половини XIV ст. / С. В. Кудін // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2003. – № 3. – С. 4–12.

389. **Момотов В. В.** Формирование русского средневекового права в IX–XIV вв. / В. В. Момотов ; Кубан. гос. ун-т, Юрид. фак. – Москва : Зерцало-М, 2003. – 416 с.
390. **Музиченко П. П.** Історія держави і права України : навч. посіб. / Петро Музиченко. – 4-е вид., стер. – Київ : Знання, 2003. – 429, [3] с. – (Вища освіта ХХІ століття). – *Зі змісту*: Держава та право Київської Русі (VI – початок XIII ст.). – Розд. 2. – С. 35–46.
391. **Музыченко П. П.** История государства и права Украины в вопросах и ответах : учеб. пособие для подгот. к экзамену / П. П. Музыченко, Н. И. Долматова. – Изд. 3-е. – Харьков : Одиссей, 2003. – Ч. 1. – 286, [2] с. – О государстве и праве Киевской Руси (IX–XII вв.): С. 21–40.
392. **Головкін Б. М.** Кримінологічна генеза корисливих убивств у найдавніших пам'ятках права України-Русі / Б. М. Головкін // Філософські обрії. – Київ, 2004. – Вип. 12. – С. 207–228.
393. **Демиденко Г. Г.** Історія вчень про право і державу : підручник / Г. Г. Демиденко. – Харків : Консум, 2004. – 431, [1] с. – *Зі змісту*: Початки вітчизняної правової й політичної думки : "Слово про Закон і Благодать" Іларіона; Політико-правові проблеми в літописах Київської Русі. – Розд. 6. – С. 87–91; 92–94.
394. **Дювернуа Н. Л.** Источники права и суд в Древней России: опыты по истории русского гражданского права / Н. Дювернуа ; Асоц. Юрид. центр. – Репр. изд. 1869 г. – Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2004. – 394, [46] с. – (Антология юридической науки). – Русская Правда. – Гл. 2. – С. 68–165; Суд в эпоху Русской Правды. – Гл. 3. – С. 166–207.
395. **Історія держави і права України : підручник / М-во освіти і науки України ; за ред. А. С. Чайковського.** – Київ : Юрінком Інтер, 2004. – 510, [2] с. – *Зі змісту*: Мірошніченко В. І. Джерела та основні риси права Київської Русі / В. І. Мірошніченко, М. І. Мірошніченко. – Лекція 3. – С. 61–79.
396. **"Круглий стіл" "Державотворча та законодавча діяльність великого Київського князя Ярослава Мудрого" / матеріал підгот. В. Гончаренко // Вісник Академії правових наук України.** – Хрків, 2004. – № 2. – С. 259–264.
397. **Кудін С. В.** Поняття обставин, що виключають злочинність діяння, у кримінальному праві України X – першій половині XVII ст.: історико-правовий аналіз / С. В. Кудін // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2004. – № 3. – С. 19–26.
398. **Нелін О.** До питання про пам'ятки права спадщини за Руською Правдою та Псковською судною грамотою / Олександр Нелін // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 6. – С. 74–78.
399. **Погорецкий Н. А.** Русская Правда о поиске преступников и доказывании их вины / Н. А. Погорецкий // История государства и права. – 2004. – № 3. – С. 30–34.
400. **Авраменко Л. В.** Особливості формування українського права / Л. В. Авраменко // Проблеми законності. – Харків, 2005. – Вип. 73. – С. 3–10.
401. **Бобраков И. А.** К истории развития отечественного законодательства, определявшего правовой статус потерпевшего в уголовном судопроизводстве (IX–XVII вв.) / И. А. Бобраков // История государства и права. – 2005. – № 6. – С. 43–46.

402. **Заруба В. М.** Історія держави і права України : [навч. посіб.] / В. М. Заруба ; М-во освіти і науки України, М-во внутр. справ України, Юрид. акад. – Київ : Центр навч. літ., 2005. – 221, [3] с. – *Зі змісту*: Держава і права князівського періоду історії України (IX–XIV ст.). – Тема 3. – С. 16–31.
403. **Миколюк О.** Від "Руської Правди" до Конституції України / О. Миколюк // Вісник Пенсійного фонду України. – 2005. – № 6. – С. 7.
404. **Пелих Н.** Конституційний акт часів Ярослава Мудрого / Н. Пелих // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 79–81.
405. **Сухомлин Ю. В.** Генезис розвитку систематизації нормативно-правових актів / Ю. В. Сухомлин // Право і суспільство. – 2005. – № 1. – С. 111–112.
406. **Ященко А. М.** Історія примирення як спосіб врегулювання кримінальних конфліктів / А. М. Ященко // Збірник наукових праць. Серія: Право / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2005. – Вип. 5. – С. 116–125.
407. **Егоров В. С.** История уголовного наказания в период становления российского права / В. С. Егоров // Государство и право. – 2006. – № 5. – С. 114–117.
408. **Задорожний Ю. А.** Західна традиція права у контексті формування кодифікованих актів на теренах України / Ю. Задорожний // Право України. – 2006. – № 9. – С. 42–46.
409. **Історія держави і права України : підручник** / М-во освіти і науки України ; за ред. А. С. Чайковського. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 510, [2] с. – *Зі змісту*: Мірошниченко В. І. Джерела та основні риси права Київської Русі / В. І. Мірошниченко, М. І. Мірошниченко. – Лекція 3. – С. 61–79.
410. **Козирєва В.** Еволюція кримінальних покарань майнового характеру у вітчизняному законодавстві / В. Козирєва // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 5. – С. 122–126.
411. **Косяченко М. І.** Потік та пограбування як покарання в українському законодавстві часів Київської Русі / М. І. Косяченко // Право ХХІ століття: становлення та перспективи. – Миколаїв, 2006. – С. 342–344.
412. **Кульчицький В. С.** Історія держави і права України : навч. посіб. / В. С. Кульчицький, Б. Й. Тищик. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – Київ : Атіка, 2006. – 350, [2] с. – *Зі змісту*: Держава і право Київської Русі. – Розд. 2. – С. 20–43.
413. **Музиченко П. П.** Історія держави і права України : навч. посіб. / Петро Музиченко. – 5-е вид., випр. і допов. – Київ : Знання, 2006. – 437, [3] с. – (Вища освіта ХХІ століття). – *Зі змісту*: Держава та право Київської Русі (VI – початок XIII ст.). – Розд. 2. – С. 37–48.
414. **Музиченко П. П.** Історія держави і права України в питаннях і відповідях : навч. посіб. для підгот. до іспиту / П. П. Музиченко, Н. І. Долматова. – Харків : Одиссей, 2006. – Ч. 1. – 254, [2] с. – Про державу і право Київської Русі (IX–XII ст.): С. 19–35.
415. **Музыченко П. П.** История государства и права Украины : учеб. пособие / Петр Музыченко. – 5-е изд., испр. и доп. – Киев : Знання, 2006. – 570, [6] с. – (Высшее образование ХХІ века). – *Из содерж.*: Государство и право Киевской Руси (V – начало XIII в.). – Гл. 2. – С. 46–60.
416. **Музыченко П. П.** История государства и права Украины в вопросах и ответах : учеб. пособие для подгот. к экзамену / П. П. Музыченко, Н. И. Долматова. – Изд. 4-е. –

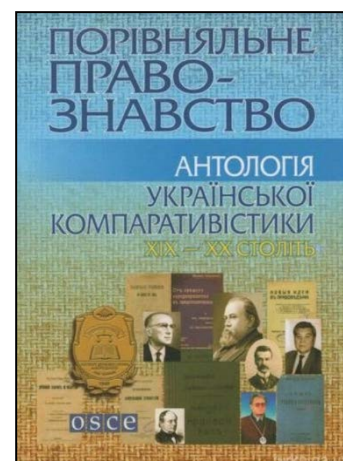
Харьков : Одиссей, 2006. – Ч. 1. – 286, [2] с. – О государстве и праве Киевской Руси (IX–XII вв.): С. 21–40.

417. **Остапенко С. В.** М. О. Максимейко як представник школи західноруського права / С. В. Остапенко // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2006. – № 3. – С. 15–21.
418. **Правовий** звичай як джерело українського права IX–XIX ст. / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; за ред. І. Б. Усенка. – Київ : Наук. думка, 2006. – 278, [2] с. – *Зі змісту:* Правовий звичай у системі джерел права Київської Русі. – Розд. 5. – С. 143–177.
419. **Санакоев Д. Б.** Історичний аналіз розвитку законодавчих норм про "торгівлю людьми" в Україні X–XV століть / Д. Б. Санакоев // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2006. – № 2. – С. 207–214.
420. **Смыкалин А. С.** Исполнение наказания в Древнерусском государстве / А. С. Смыкалин // Российская юстиция. – 2006. – № 2. – С. 64–69.
421. **Толкачева Н. Є.** Символізм у середньовічному руському праві як засіб об'єктивації звичаєво-правових інститутів / Н. Є. Толкачева // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2006. – Вип. 365 : Правознавство. – С. 5–13.
422. **Федоренко Т. Н.** К вопросу о категории "меры" в Русской Правде / Т. Н. Федоренко // Право XXI століття: становлення та перспективи розвитку. – Миколаїв, 2006. – С. 165–167.
423. **Александрова С. А.** Принципы организации судопроизводства в Древней Руси / С. А. Александрова // Судебное правоприменение: проблемы теории и практики. – Москва, 2007. – С. 351–358.
424. **Бережний С.** Вбивство в кримінальному праві України за Руською Правдою і Литовським Статутом / С. Бережний // Вісник прокуратури. – 2007. – № 5. – С. 108–114.
425. **Геворгян В. М.** Понятие "преступление" в российском уголовном праве / В. М. Геворгян // Вестник Московского университета. Серия 11, Право. – 2007. – № 5. – С. 95–104.
426. **Демиденко Г. Г.** Історія вчень про право і державу : підручник / Г. Г. Демиденко. – Харків : Консум, 2007. – 431, [1] с. – *Зі змісту:* Початки вітчизняної правової й політичної думки : "Слово про Закон і Благодать" Іларіона; Політико-правові проблеми в літописах Київської Русі. – Розд. 6. – С. 87–91; 92–94.
427. **Іванов В. М.** Історія держави і права України : навч. посіб. / В'ячеслав Іванов. – Київ : Атіка, 2007. – 728 с. – *Зі змісту:* Право Київської Русі. – Тема 4. – С. 56–90.
428. **Івершенко Л.** Генезис права приватної власності на території Української держави / Л. Івершенко // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 3. – С. 95–99.
429. **Качур В.** До питання про правосуб'єктність осіб за звичаєвими збірниками права ранньофеодальних монархій Європи / В. Качур // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали XIII регіон. наук.-практ. конф. (8–9 лют. 2007 р.). – Львів, 2007. – С. 102.

430. **Каюк Д. Г.** "Божі суди" (ordalium): зауваги до історії архаїчного права / Д. Г. Каюк // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ України. – 2007. – № 2. – С. 17–24.
431. **Кульчицький В. С.** Історія держави і права України : підручник / В. С. Кульчицький, Б. Й. Тищик ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Київ : Ін Юре, 2007. – 622, [2] с. – *Зі змісту*: Держава і право Київської Русі. – Розд. 2. – С. 35–49.
432. **Музиченко П. П.** Історія держави і права України : навч. посіб. / Петро Музиченко. – 6-е вид., переробл. і допов. – Київ : Знання, 2007. – 471, [1] с. – *Зі змісту*: Держава та право Київської Русі (VI – початок XIII ст.). – Розд. 2. – С. 36–47.
433. **Музыченко П. П.** История государства и права Украины в вопросах и ответах : учеб. пособие для подгот. к экзамену / П. П. Музыкаченко, Н. И. Долматова. – Изд. 5-е. – Харьков : Одиссей, 2007. – Ч. 1. – 286, [2] с. – О государстве и праве Киевской Руси (IX–XII вв.): С. 21–40.
434. **Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства : монографія / НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за ред.: Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк. – Харків : Право, 2007. – 241, [7] с. – Битяк Ю. П. Роль політико-правових поглядів минулого у становленні вітчизняної правової культури / Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк. – Гл. 1. – С. 5–44.**
435. **Федосєєв В. В.** Історико-правовий аспект розвитку законодавства про злочини у сфері недоторканності державних кордонів України / В. В. Федосєєв // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – Вип. 39. – С. 114–123.
436. **Хрунь І. Ю.** Становлення та розвиток прав неповнолітніх у правових джерелах України / І. Ю. Хрунь // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2007. – Вип. 2. – С. 80–86.
437. **Борисов О. В.** Первые письменные правовые памятники Руси / О. В. Борисов // Российская юстиция. – 2008. – № 5. – С. 64–66.
438. **Гаева О. Х.** Историко-правовой аспект развития института примирения / О. Х. Гаева // История государства и права. – 2008. – № 6. – С. 30–32.
439. **Гетманцев О. В.** Формування цивільних процесуальних норм на території України в кінці IX ст. / О. В. Гетманцев // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2008. – Вип. 478 : Правознавство. – С. 25–30.
440. **Гізімчук С.** Релігійні норми як соціальні регулятори та їх вплив на кримінальне право / С. Гізімчук // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 4. – С. 137–142.
441. **Гураль П.Ф.** Генезис і становлення територіальної громади в Україні / П. Ф. Гураль // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2008. – Вип. 2. – С. 74–83.
442. **Демиденко Г. Г.** История учений о праве и государстве : курс лекций, прочит. в Нац. юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого / Г. Г. Демиденко. – 2-е изд., перераб и доп. – Харьков : Право, 2008. – 428, [4] с. – *Из содерж.:* Начала отечественной политико-правовой и мысли : "Слово о Законе и Благодати" митрополита Иллариона; Политико-правовые проблемы в летописях и литературе Киевской Руси. – Лекция 7. – С. 88–91; 93–98.

443. **Денис М. Б.** Правова природа вервей у Київській Русі / М. Б. Денис // Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави : матеріали міжнар. наук. конф. молодих науковців, аспірантів і студентів, присвяч. пам'яті видат. вчених-юристів П. О. Недбайла, О. В. Сурілова, В. В. Копейчикова, Одеса, 21–22 листоп. 2008 р. – Одеса, 2008. – С. 404–407.
444. **Дмитрієнко І. В.** Правова свідомість та культура "Руської Правди" у світлі актуальних підходів до їх вивчення / І. В. Дмитрієнко, Ю. М. Дмитрієнко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – Київ, 2008. – Вип. 42. – С. 67–77.
445. **Єреган А. Р.** Поняття "злочину" та "покарання" в джерелах права Київської Русі / А. Р. Єреган // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. – 2008. – Вип. 4. – С. 55–61.
446. **Ермолович В. И.** Сравнительный анализ основных институтов средневекового процессуального права Сербии и стран континентальной Европы / В. И. Ермолович // Право и демократия. – Минск, 2008. – Вып. 19. – С. 89–117.
447. **Киричок О.** "Руська Правда" в контексті політично-філософських ідей / О. Киричок // Філософські обрії. – Київ, 2008. – Вип. 19. – С. 14–27.
448. **Ковальчук І. В.** Передумови виникнення інституту усиновлення на території України / І. В. Ковальчук // Вісник Академії адвокатури України. – 2008. – № 3. – С. 29–34.
449. **Кудін С. В.** Види вбивства за Руською Правдою: історіографічний аспект дослідження / С. В. Кудін // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2008. – № 3/1. – С. 156–159.
450. **Кульчицький В. С.** Історія держави і права України : підручник / В. С. Кульчицький, Б. Й. Тищик ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Київ : Ін Юре, 2008. – 622, [2] с. – *Зі змісту*: Держава і право Київської Русі. – Розд. 2. – С. 35–49.
451. **Литвин В. М.** Історія України : навч. посіб. / В. М. Литвин, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко. – Київ : Знання, 2008. – 957, [3] с. – До 175-річчя Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – *Зі змісту*: Руська Правда. – С. 103–105.
452. **Мельниченко О.** Кодифікація звичаєвих норм на землях України (від найдавніших часів до кінця XVI ст.) / Олена Мельниченко // Сучасний вимір держави та права. – Миколаїв, 2008. – С. 94–А95.
453. **Музыченко П. П.** История государства и права Украины : учеб. пособие / Петр Музыченко. – 6-е изд., испр. и доп. – Киев : Знання, 2008. – 588, [3] с. – (Высшее образование XXI века). – *Из содерж.:* Государство и право Киевской Руси (V – начало XIII в.). – Гл. 2. – С. 46–60.
454. **Орленко В. І.** Історія держави і права України : посіб. для підгот. до іспитів / В. І. Орленко, В. В. Орленко. – Вид. 3-є, допов. та переробл. – Київ : Вид. Паливода А. В., 2008. – 162, [2] с. – (Бібліотечка студента). – *Зі змісту*: Держава та право Київської Русі. – С. 22–29.
455. **Порівняльне правознавство. Антологія української компаративістики XIX–XX століть / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; за ред. О. В. Кресіна. – Київ : Логос, 2008. – 414 с. – (Енциклопедія порівняльного правознавства). – *Зі змісту*: Іванишев Н. Д. О плате за**

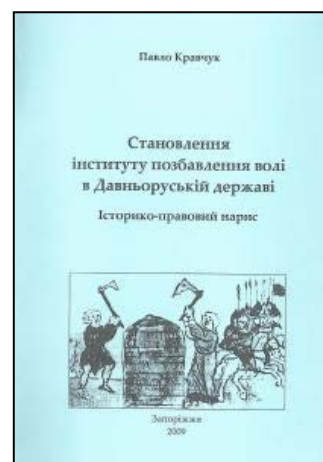
убийство в древнем русском и других славянских законодательствах в сравнении с германской вирой / Н. Д. Иванишев. – С. 67–82; Максимейко Н. А. Сравнительное изучение истории права / Н. А. Максимейко. – С. 150–166.

456. **Правова система України: історія, стан та перспективи** : у 5 т. / Акад. прав. наук України ; [голова редкол. В. Я. Тацій]. – Харків : Право, 2008. – Т. 1 : **Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України** / за заг. ред.: М. В. Цвік, О. В. Петришин. – 725, [3] с. – *Зі змісту*: Гончаренко В. Д. Право України в період Київської Русі і часів феодальної роздробленості / В. Д. Гончаренко. – Розд. 2, § 2.1. – С. 222–232.
457. **Рязанов М. Ю.** Першоджерела слов'янського права / М. Ю. Рязанов // *Актуальні проблеми держави і права*. – Одеса, 2008. – Вип. 43. – С. 251–259.
458. **Симчук А. С.** Генезис проблеми приводів до порушення кримінальної справи до судової реформи 1864 року / А. С. Симчук // *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. – Київ, 2008. – Вип. 40. – С. 441–447.
459. **Шаблистий В. В.** Історико-правові аспекти виникнення та встановлення кримінальної відповідальності за погрозу вбивством / В. В. Шаблистий // *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ України*. – 2008. – № 3. – С. 239–246.
460. **Юрій М. Ф.** Соціокультурний світ України : монографія / М. Ф. Юрій. – 2-ге вид. – Київ : Кондор, 2008. – 736, [2] с. – *Зі змісту*: Влада у Київській Русі. – Розд. 4.2. – С. 262–278.
461. **Арсеній А. В.** Руська Правда – першоджерело кримінального права Київської Русі / А. В. Арсеній // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – 2009. – Вип. 492 : Правознавство. – С. 22–26.
462. **Бойко І.** Правовий статус вервних судів у Київській Русі (IX–XII ст.) / І. Бойко, М. Бедрій // *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. – 2009. – Вип. 49. – С. 26–33.
463. **Глушаченко С. Б.** Становление основ процессуального права и судебных доказательств в России IX–XVI вв. / С. Б. Глушаченко // *История государства и права*. – 2009. – № 9. – С. 14–19.
464. **Демиденко Г. Г.** История учений о праве и государстве : курс лекций, прочит. в Нац. юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого / Г. Г. Демиденко. – 2-е изд., перераб и доп. – Харьков : Право, 2009. – 428, [2] с. – *Из содерж.*: Начала отечественной политико-правовой и мысли : "Слово о Законе и Благодати" митрополита Иллариона; Политико-правовые проблемы в летописях и литературе Киевской Руси. – Лекция 7. – С. 88–91; 93–98.
465. **Ермолович В. И.** Влияние римского права на развитие гражданского законодательства средневековых славянских стран / В. И. Ермолович // *Право и демократия*. – Минск, 2009. – Вып. 20. – С. 127–149.

Державна премія України
в галузі науки і техніки
2011 року

466. **Задорожний Ю. А.** "Руська Правда" і римське право: порівняльний аспект / Ю. А. Задорожний // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – № 1. – С. 49–53.
467. **Іванцов В.** Історія розвитку поняття замаху на злочин у правових пам'ятках Х–ХХ століть / В. Іванцов, А. Горностай // Вісник прокуратури. – 2009. – № 9. – С. 122–128.
468. **Коваль Т. Ф.** Види злочинів у кримінальному праві Новгородської землі / Т. Ф. Коваль // Актуальні питання реформування правової системи України : зб. наук. ст. за матеріалами VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 29–30 трав. 2009 р. – Луцьк, 2009. – С. 38–39.
469. **Коваль Т. Ф.** Співвідношення системи покарань Руської Правди та правових пам'яток новгородської землі: історико-правове дослідження / Т. Ф. Коваль // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – Київ, 2009. – Вип. 44. – С. 153–160.
470. **Ковальова С. Г.** Інститут заповіту в руському праві Х – першої половини XIV ст. / С. Г. Ковальова // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – Київ, 2009. – Вип. 43. – С. 153–159.
471. **Кравчук П.** Становлення інституту позбавлення волі в Давньоруській державі : іст.-прав. нарис / Павло Кравчук. – Запоріжжя : ССВПР у ДДУ ПВП у Зпоріз. обл., 2009. – 28 с.
472. **Музиченко П. П.** Статути Великого князівства Литовського – видатна пам'ятка права слов'янських народів / П. П. Музиченко // Актуальні проблеми держави і права. – Одеса, 2009. – Вип. 49. – С. 7–14.
473. **Назаренко Д. О.** Злочин і покарання за "Руською Правдою": історико-правовий аналіз / Д. О. Назаренко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 872, вип. 6 : Серія: Право. – С. 205–207.
474. **Проскурняк І. Г.** Суд і процес в Київській Русі / І. Г. Проскурняк // Незалежний суд – гарантія захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (30 трав. 2009 р.). – Чернівці, 2009. – С. 212–218.
475. **Томсинов В. А.** Юриспруденція Древней Руси и правовая культура Византии / В. А. Томсинов // Вестник Московского университета. Серия 11, Право. – 2009. – № 4. – С. 3–26.
476. **Узунова О. В.** Історико-правовий аспект становлення проблеми виникнення міжнародно-правових договорів України / О. В. Узунова // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2009. – № 1. – С. 196–202.
477. **Бедрій М. М.** Нормативно-правові акти як джерела правового регулювання діяльності копних судів на українських землях у XIV–XVIII ст. / М. М. Бедрій // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – Київ, 2010. – Вип. 47. – С. 107–112.
478. **Волков К. А.** Судебный прецедент в дореволюционном уголовном праве России / К. А. Волков // История государства и права. – 2010. – № 14. – С. 17–20.
479. **Єреган А. Р.** Поняття правопорушення в джерелах права Київської Русі / А. Р. Єреган // Право і суспільство. – 2010. – № 6. – С. 54–59.

480. **Жмур Ю.** Історія розвитку законодавства, що передбачає відповідальність за порушення недоторканності житла / Ю. Жмур // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 6. – С. 127–130.
481. **Ігнатська Н. В.** Кримінально-правова охорона сім'ї за часів Давньої Русі / Н. В. Ігнатська // Актуальні проблеми юридичної науки : зб. тез міжнар. наук. конф. "Дев'яті осінні юрид. читання" (м. Хмельницький, 12–13 листоп. 2010 р.) : у 4 ч. – Хмельницький, 2010. – Ч. 4. – С. 24–25.
482. **Коваль Т. Ф.** Система покарань за Руською Правдою та Двинською статутною грамотою 1397 р.: порівняльно-правове дослідження / Т. Коваль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2010. – Вип. 82. – С. 75–79.
483. **Назаренко Д. О.** Теоретико-правові особливості судового процесу за "Руською Правдою" / Д. О. Назаренко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 919, вип. 7 : Серія : Право. – С. 169–171.
484. **Середа А. М.** Історія держави і права України : навч. посіб. / А. М. Середа. – Запоріжжя : Зеленкевич Л. П. ; Суми : Унів. кн., 2010. – Ч. 1. – 332 с. – *Зі змісту*: Становлення і розвиток держави і права Київської Русі (VI – поч. XII ст.). – Розд. 2. – С. 56–81.
485. **Сохан А. В.** Правовое регулирование азартных игр в России с древнейших времен до конца XVIII в. / А. В. Сохан // История государства и права. – 2010. – № 20. – С. 47–48.
486. **Ступникова Н. Н.** Процессуальные способы обеспечения справедливости в Древней Руси / Н. Н. Ступникова // Правовая наука и реформа юридического образования. – Воронеж, 2010. – Вып. 23 : Право и справедливость. – С. 247–258.
487. **Ткачук В.** Історичні аспекти (порівняльний аналіз) вирішення проблем виконання кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі / В. Ткачук // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 7. – С. 26–29.
488. **Франчук В. В.** Історичний шлях виникнення економічних злочинів (стародавні правові пам'ятки) / В. В. Франчук // Актуальні проблеми протидії злочинам у сфері економіки : матеріали всеукр. наук. конф., 26 берез. 2010 р. – Львів, 2010. – С. 65–69.
489. **Шевердін М. М.** Історія держави і права України : курс лекцій / М. М. Шевердін. – Харків : Торсінг плюс, 2010. – 229, [3] с. – *Зі змісту*: Держава і право Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (VI–XIV ст.). – Лекція 2. – С. 16–26.
490. **Бедрій М. М.** Система українського звичаєвого права: історико-правовий аспект / М. Бедрій // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2011. – Вип. 54. – С. 45–51.
491. **Гончаренко В. Д.** Конституційне будівництво в Україні на різних етапах її історії / В. Д. Гончаренко // Конституція України – основа розбудови правової демократичної соціальної держави та формування правової системи : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 23–24 черв. 2011 р. – Харків, 2011. – С. 120–122.
492. **Гусар Л.** Історичні етапи правового закріплення інституту необхідної оборони / Леся Гусар, Олександр Бондарук // Вісник прокуратури. – 2011. – № 4. – С. 112–119.
493. **Демиденко Г. Г.** История учений о праве и государстве : курс лекций, прочит. в Нац. ун-те "Юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого" / Г. Г. Демиденко. – 3-е изд., перераб и доп. – Харьков : Право, 2011. – 486, [2] с. – *Из содерж.*: Начала

отечественной правовой и политической мысли : "Слово о Законе и Благодати" митрополита Иллариона; Политико-правовые идеи в летописях и литературе Киевской Руси. – Лекция 7. – С. 97–107.

494. **Демидова Л. М.** Кримінальна відповідальність за заподіяння майнової шкоди в період Київської Русі і феодальної роздробленості (IX – середина XIII ст.) / Л. М. Демидова // Питання боротьби зі злочинністю. – Харків, 2011. – Вип. 21. – С. 89–98.
495. **Зубрицький М.** Загальна характеристика появи та розвитку законодавства про злочині проти життя / Микола Зубрицький // Вісник прокуратури. – 2011. – № 7. – С. 107–118.
496. **Калашник М. В.** Охорона громадського порядку у Київській Русі: правові основи / М. В. Калашник // Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., 19–20 мая 2011 г. – Київ, 2011. – С. 118–120.
497. **Крушинський С.** Історія становлення інституту подання доказів у кримінальному судочинстві України до судової реформи 1864 року / С. Крушинський // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2011. – Вип. 53. – С. 375–382.
498. **Кудашев Ш. А.** Ответственность судей в Древней Руси: период Киевской Руси / Ш. А. Кудашев // Российский судья. – 2011. – № 2. – С. 28–31.
499. **Кудашев Ш. А.** Ответственность судей в Древней Руси: период Киевской Руси / Ш. А. Кудашев // История государства и права. – 2011. – № 4. – С. 42–46.
500. **Кудашев Ш. А.** Ответственность судей в Древней Руси: период феодальной раздробленности / Ш. А. Кудашев // История государства и права. – 2011. – № 23. – С. 38–41.
501. **Кудін С. В.** Порівняльні дослідження Руської Правди та слов'янських законодавств у працях Ф. І. Леонтовича / С. В. Кудін // Проблеми порівняльного правознавства : зб. тез наук. доп. III міжнар. наук. конф. "Компаративістські читання". – Львів ; Київ, 2011. – С. 49–52.
502. **Наконечна І. М.** Кваліфікуючі ознаки у деяких давніх пам'ятках права, що діяли на території сучасної України / І. М. Наконечна // Актуальні проблеми кримінального права та кримінології, кримінально-виконавчого права : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. "Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики", присвяч. 10-річчю Міжнар. гуманіт. ун-ту (м. Одеса, 28 жовт. 2011 р.). – Одеса, 2011. – С. 200–203.
503. **Переписнина Е. М.** Многовековое влияние зарубежного и международного права на развитие правосудия в России / Е. М. Переписнина // История государства и права. – 2011. – № 13. – С. 2–5.
504. **Попович Х. В.** Право власності за "Руською Правдою" / Х. В. Попович // Питання державотворення в Україні та зарубіжних країнах на різних етапах історії : матеріали I всеукр. наук. іст.-прав. конф. молодих учених, 1 груд. 2011 р., м. Харків. – Харків, 2011. – С. 85–86.
505. **Правовая система Украины: история, состояние и перспективы** : в 5 т. / Нац. акад. прав. наук. Украины ; [пред. редкол. В. Я. Таций]. – Харьков : Право, 2011. – Т. 1 : Методологические и

историческо-теоретические проблемы формирования и развития правовой системы Украины / под общ. ред.: М. В. Цвик, А. В. Петришин. – 894, [2] с. – *Из содерж.:* Табачник Д. В. Ярослав Мудрый как государственный деятель / Д. В. Табачник. – Разд. 2, § 2.1. – С. 270–292; Гончаренко В. Д. Право Украины в период Киевской Руси и во время феодальной раздробленности / В. Д. Гончаренко. – Разд. 2, § 2.2. – С. 293–305.

506. **Сворац С. Д.** Трансформація поняття "вольності" у політико-правових традиціях Київської Русі / С. Д. Сворац // Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ. – Харків, 2011. – Вип. 2 (спец. вип.) : Незалежній Україні – 20 років. – С. 88–94.
507. **Танимов О. В.** Юридические фикции в древних источниках права (историко-теоретический аспект) / О. В. Танимов, О. А. Баршова // История государства и права. – 2011. – № 13. – С. 25–28.
508. **Терлюк І. Я.** Історія держави і права України : навч. посіб. / І. Я. Терлюк ; М-во внутр. справ України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Київ : Атіка, 2011. – 944 с. – *Зі змісту:* Києво-Руська держава і право. – Розд. 2. – С. 22–58.
509. **Шигаль Д. А.** Історія держави і права України : курс лекцій / Д. А. Шигаль. – Харків : Індустрія, 2011. – 352 с. – *Зі змісту:* Держава і право Київської Русі (6 – початок 12 ст.). – Лекція 2. – С. 21–39.
510. **Юдина Т. Ф.** Экологические преступления и ответственность за них в дореволюционном праве России / Т. Ф. Юдина // Экология и уголовное право: поиск гармонии : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвящ. подгот. XXII Олимпийских зимних и XI Паралимпийских зимних игр 2014 г. в г. Сочи (Геленджик, 6–9 окт. 2011 г.). – Краснодар, 2011. – С. 263–266.
511. **Ященко О.** Розвиток інституту співучасті в деяких "державних злочинах" у період від "Руської Правди" до Литовських Статутів / Олександр Ященко // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 9. – С. 135–138.
512. **Демиденко Г. Г.** Історія вчень про право і державу : курс лекцій, прочит. у Нац. ун-ті "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" / Г. Г. Демиденко. – Харків : Право, 2012. – 415, [1] с. – *Зі змісту:* Початки вітчизняної правової і політичної думки : "Слово про Закон і Благодать" митрополита Іларіона; Політико-правові ідеї в літописах і літературі Київської Русі. – Тема 7. – С. 87–89; 90–91.

Рец.: Скакун О. Ф. Нове видання з історії вчень про державу і право / О. Ф. Скакун // Порівняльно-правові дослідження. – 2012. – № 1/2. – С. 383–386.

513. **Демиденко Г. Г.** История учений о праве и государстве : курс лекций, прочит. в Нац. ун-те "Юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого" / Г. Г. Демиденко. – 4-е изд., перераб. и доп. – Харьков : Право, 2012. – 485, [3] с. – *Из содерж.:* Начала отечественной правовой и политической мысли : "Слово о Законе и Благодати" митрополита Иллариона; Политико-правовые идеи в летописях и литературе Киевской Руси. – Лекция 7. – С. 97–107.

514. **Дробот В. О.** Становлення мирової юстиції за часів Руської Правди / В. О. Дробот // Актуальні проблеми юридичної науки : зб. тез міжнар. наук. конф. "Одинадцяті

осінні юрид. читання" (м. Хмельницький, 23–24 листоп. 2012 р.) : у 4 ч. – Хмельницький, 2012. – Ч. 1 : Теорія держави і права. Історія політичних та правових вчень. Філософія права. Порівняльне правознавство. – С. 47–48.

515. **Кодан С. В.** Формирование и развитие системы законодательства в России: основные этапы (IX – начало XX века) / С. В. Кодан // Российский юридический журнал. – 2012. – № 1. – С. 171–178.
516. **Колос М.** Джерела генезису українських кримінально-правових законів: до ідеї охорони основних прав і свобод людини / М. Колос // Вісник Конституційного Суду України. – 2012. – № 6. – С. 56–67.
517. **Перепелиця Г. Б.** Періодизація історичних етапів формування поняття "службова особа" у вітчизняному праві / Г. Б. Перепелиця // Право і суспільство. – 2012. – № 4. – С. 179–183.
518. **Тимофеева А. А.** Русская Правда – "кодекс капитала" / А. А. Тимофеева // История государства и права. – 2012. – № 12. – С. 30–31.
519. **Трихліб К. О.** Юридична термінологія звичаєвого права (на матеріалах "Руської Правди") / К. О. Трихліб // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – Харків, 2012. – Вип. 23. – С. 285–298.
520. **Шевердін М. М.** Історія держави і права України : курс лекцій / М. М. Шевердін. – Вид. 2-е, переробл. – Харків : Торсінг плюс, 2012. – 308, [2] с. – *Зі змісту*: Держава і право Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (VI–XIV ст.). – Лекція 2. – С. 20–35.
521. **Шинкарьов Ю. В.** Щодо визначення засад індивідуалізації покарання за Руською Правдою / Ю. В. Шинкарьов // Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Луганськ, 19–20 квіт. 2012 р.). – Луганськ, 2012. – С. 577–580.
522. **The Legal system of Ukraine: Past, Present, and Future** : in 5 vol. / National academy of legal sciences of Ukraine ; gen. ed. V. Ia. Tatsiy ; ed. and transl. W. E. Butler. – Kyiv ; Kharkiv : Pravo, 2013. – Vol. 1 : Methodological, historical, and theoretical problems of the forming and development of the legal system of Ukraine / gen. ed. A. V. Petryshyn.]. – 806, [2] p. – *From the Contents*: Tabachnyk D. V. Yaroslav the Wise as Statesman / D. V. Tabachnyk. – Sect. 2, Pt. 2.1. – P. 242–262; Honcharenko V. D. Law of Ukraine in Period of Kievan Rus and during Feudal Fragmentation / V. D. Honcharenko. – Sect. 2, Pt. 2.2. – P. 262–273.

523. **Блажівська О. Є.** Особливості цивільно-правового регулювання майнових відносин за Руською Правдою / О. Є. Блажівська // Університетські наукові записки. – Хмельницький, 2013. – № 4. – С. 117–122.

524. **Вознюк С.** Формування міжнародних та національно-правових норм в сфері протидії злочинам економічного характеру в період X–XVIII століть / С. Вознюк // Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку : зб. матеріалів XIV всеукр. наук.-практ. конф. – Київ, 2013. – С. 312–318.

525. **Гончаренко В. Д.** Право Украины в период Киевской Руси и во время феодальной раздробленности / В. Гончаренко // Право Украины. – 2013. – № 1. – С. 181–188.

526. **Honcharenko V. D.** Law of Ukraine in Period of Kievan Rus and during Feudal Fragmentation / V. Honcharenko // Law of Ukraine. – 2013. – No. 1. – P. 166–174.
527. **Греченко В. А.** М. Л. Дювернуа як історик права Київської Русі / В. А. Греченко // Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 4 (63). – С. 6–13.
528. **Греченко В. А.** Олександр Рейц як історик держави і права Київської Русі / В. А. Греченко // Право і Безпека. – 2013. – № 2. – С. 29–33.
529. **Гусак О. А.** Становлення законодавства про самогубство у Київській Русі / О. А. Гусак // Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю Нац. акад. прав. наук України. – Одеса, 2013. – С. 31–33.
530. **Демиденко Г. Г.** Історія вчень про право і державу : курс лекцій, прочит. у Нац. ун-ті "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" / Г. Г. Демиденко. – Вид. 2-е, допов. і змінене. – Харків : Право, 2013. – 409, [3] с. – *Зі змісту*: Початки вітчизняної правової і політичної думки : "Слово про Закон і Благодать" митрополита Іларіона; Політико-правові ідеї в літописах і літературі Київської Русі. – Тема 7. – С. 85–87; 88–89.
531. **Долинська М. С.** Генезис нотаріату в Київській Русі / М. С. Долинська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2013. – Вип. 2. – С. 96–104.
532. **Єрмолаєв В. М.** Принципи "Руської Правди" продовжують жити в правовій системі сучасної України / В. М. Єрмолаєв // Актуальні проблеми науки історії держави і права : матеріали "круглого столу", присвяч. пам'яті проф. А. Й. Рогожина (Харків, 5 жовт. 2013 р.). – Харків, 2013. – С. 28–35.
533. **Журбелюк Г. В.** "Руська Правда": біля витоків ідеї верховенства права / Г. В. Журбелюк // Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна : зб. наук. ст. до 75-річ. ювіл. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України, судді Конституц. Суду України у відставці, засл. юриста України, зав. каф. загальнотеорет. та держ.-прав. наук НаУКМА Козюбри М. І. – Київ, 2013. – С. 388–402.
534. **Історія** вчень про право і державу : навч. посіб. для підгот. до іспитів / упоряд.: І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. – Київ : Центр учб. літ., 2013. – 184 с. – *Зі змісту*: Учення про державу та право митрополита Іларіона. – С. 38–40.
535. **Історія** держави і права України : навч. посіб. для підгот. до іспитів / упоряд.: І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. – Київ : Центр учб. літ., 2013. – 214 с. – *Зі змісту*: Право Київської Русі. – С. 32–40.
536. **Історія** держави і права України : підручник / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. Д. Гончаренка. – Харків : Право, 2013. – 703, [1] с. – *Зі змісту*: Гончаренко В. Д. Становлення і розвиток держави і права Київської Русі (VI – початок XII ст.) / В. Д. Гончаренко. – Розд. 2. – С. 30–46.
537. **Коробеев А. И.** Эволюция уголовного законодательства России об ответственности за преступления против жизни: от Русской Правды до Уголовного уложения / А. И. Коробеев // Проблемы кодификации уголовного закона: история, современность, будущее (посвящается 200-летию проекта Уголовного уложения 1813 года) : материалы VIII рос. конгр. уголов. права, 30–31 мая 2013 г. – Москва, 2013. – С. 328–332.

538. **Пеньковская А. В.** История развития правовой охраны основных прав и свобод человека / А. В. Пеньковская // Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия: Право. – 2013. – № 1. – С. 199–206.
539. **Середа Ю.** Історичний аспект формування принципу змагальності в Україні / Юрій Середа // Вісник прокуратури. – 2013. – № 1. – С. 108–113.
540. **Табачник Д. В.** Ярослав Мудрый как государственный деятель / Д. Табачник // Право Украины. – 2013. – № 1. – С. 166–180.
541. **Tabachnyk D. V.** Yaroslav the Wise as Statesman / D. Tabachnyk // Law of Ukraine. – 2013. – No. 1. – P. 152–165.
542. **Шигаль Д. А.** Історія держави і права України : курс лекцій / Д. А. Шигаль. – Харків : НТМТ, 2013. – 351, [1] с. – *Зі змісту:* Держава і право Київської Русі (6 – початок 12 ст.). – Лекція 2. – С. 21–39.
543. **Ясинок М.** Основні етапи історичного розвитку юридичної категорії "обов'язок" у цивільному судочинстві / Микола Ясинок // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 11. – С. 21–25.
544. **Демиденко Г. Г.** Історія вчень про право і державу : курс лекцій, прочитаних у Нац. юрид. ун-ті ім. Ярослава Мудрого / Г. Г. Демиденко. – Вид. 2-е, допов. і змінене. – Харків : Право, 2014. – 413, [3] с. – *Зі змісту:* Початки вітчизняної правової і політичної думки : "Слово про Закон і Благодать" митрополита Іларіона; Політико-правові ідеї в літописах і літературі Київської Русі. – Тема 7. – С. 85–87; 88–89.
545. **Правда Руська Ярослава Мудрого: початок законодавства Київської Русі : навч. посіб.** / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; [уклад.: Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв ; вступне слово В. Я. Тація]. – Харків : Право, 2014. – 341, [3] с. – До тисячоліття Правди Руської, до 210-ї річниці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. – *Зі змісту:* Эверс И. Ф. Г. Древнейшее русское право в историческом его раскрытии / И. Ф. Г. Эверс. – С. 85–94; Карамзин Н. М. История государства Российского / Н. М. Карамзин. – С. 95–105; Иванишев Н. Д. О плате за убийство в древнем русском и других славянских законодательствах в сравнении с германскою виурою / Н. Д. Иванишев. – С. 106–113; Лешков В. Н. Русский народ и государство. История русского общественного права до XVIII века / В. М. Лешков. – С. 114–132; Леонтович Ф. И. Русская Правда и Литовский Статут / Ф. И. Леонтович. – С. 133–157; Владимирский-Буданов М. Ф. Русская Правда : (из "Обзора истории русского права") / М. Ф. Владимирский-Буданов. – С. 158–160; Сергеевич В. И. Лекции по истории русского права : Внешняя история русского права. IV. Русская Правда / В. И. Сергеевич. – С. 161–166; Дювернуа Н. Л. Источники права и суд в Древней России: опыты по истории русского гражданского права. Гл. 2. Русская Правда / Н. Л. Дювернуа. – С. 167–192; Максимейко Н. А. Опыт критического исследования Русской Правды. Гл. 4. Влияние римского права на краткую редакцию Русской Правды / М. О. Максимейко. – С. 193–196; Максимейко М. О. Система Руської Правди в її поширеній редакції / М. О. Максимейко. – С. 196–199; Лашченко Р. М. Руська Правда : (з "Лекції по історії українського права") / Р. М. Лашченко. – С. 200–

202; Греков Б. Д. Польская Правда и Русская Правда / Б. Д. Греков. – С. 203–213; Юшков С. В. Русская Правда: происхождение, источники, ее значение / С. В. Юшков. – С. 214–238; Черепнин Л. В. Общественно-политические отношения в древней Руси и Русская Правда / Л. В. Черепнин. – С. 239–257; Зимин А. А. Правда Русская / А. А. Зимин. – С. 258–271; Свердлов М. Б. От Закона Русского к Русской Правде / М. Б. Свердлов. – С. 272–285; Гончаренко В. Д. Право Київської Русі за Руською Правдою / В. Д. Гончаренко. – С. 286–293; Демиденко Г. Г. Ярослав Мудрий і його час / Г. Г. Демиденко. – С. 294–321; Єрмолаєв В. М. Принципи "Руської Правди" продовжують жити в правовій системі сучасної України / В. М. Єрмолаєв. – С. 322–340.

Рец.: Радутний О. Е. Новітній погляд на Правду Руську Ярослава Мудрого / О. Е. Радутний // Вісник Національної академії правових наук України. – Харків, 2014. – № 4. – С. 210–214.

546. **Виноградов Г. М.** Податковий саботаж Ярослава Мудрого 1014–1015 рр.: гіпотеза щодо причин антидержавного інциденту / Г. М. Виноградов // Історія торгівлі, податків та мита. – Дніпропетровськ, 2015. – № 2. – С. 5–16.
547. **Гончаренко В. Д.** Державотворча діяльність Ярослава Мудрого / В. Д. Гончаренко, Н. С. Стеценко // Проблеми законності. – Харків, 2015. – Вип. 130. – С. 191–196.
548. **Єрмолаєв В. М.** Правда Руська Ярослава Мудрого: до витоків і традицій вітчизняного законодавства / В. М. Єрмолаєв // Проблеми законності. – Харків, 2015. – Вип. 129. – С. 3–10.
549. **Копиленко О. Л.** До питання відповідності конституційних змін історичній традиції українського народу / М. Л. Копиленко // Конституційна реформа в Україні: новий етап та сучасні виклики : матеріали наук.-практ. конф, 24 черв. 2015 р. – Київ, 2015. – С. 10–13.
550. **Ніколаєнко Т. Б.** Кримінальна відповідальність княжої дружини за Руською Правдою: злочини та покарання / Т. Б. Ніколаєнко // Університетські наукові записки. – Хмельницький, 2015. – № 1. – С. 172–180.
551. **Остапенко Я. С.** Розвиток кримінального законодавства, що передбачає відповідальність за службове підроблення: історико-правовий аналіз (І століття до н. е. – початок ХХ століття) / Я. С. Остапенко // Вісник Кримінологічної асоціації України. – Харків, 2015. – № 3. – С. 199–208.
552. **Сіверський О. М.** Розвиток заходів процесуального примусу на території України в історичному аспекті / О. М. Сіверський // Вісник Академії адвокатури України. – 2015. – № 2. – С. 269–276.
553. **Тищик Б. Й.** Історія держави і права України : академ. курс : підручник / Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Київ : Ін Юре, 2015. – 807, [1] с. – *Зі змісту:* Держава і право Київської Русі. – Гл. 1, розд. 2. – С. 63–104.
554. **Будецкая О. А.** Историографическое исследование наследия Ярослава Мудрого в отделе редких изданий и диссертаций научной библиотеки НЮУ им. Ярослава Мудрого / О. А. Будецкая // Ярослав Мудрый: проблемы изучения, сохранения и интерпретации историко-культурного наследия : материалы VI междунар. науч.-практ. конф., Ярославль, 26–27 февр. 2015 г. – Ярославль, 2015. – С. 28–33.

555. **Греченко В. В.** Розробка професором І. М. Собєстіанським (друга половина ХІХ ст.) питання про кругову поруку в Київській Русі / В. В. Греченко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2017. – № 4 (79). – С. 34–41.
556. **Кубрак П. М.** Досудове слідство у перші століття української державності / П. М. Кубрак // Юридична наука. – 2017. – № 4. – С. 90–98.
557. **"Правда Руська" Ярослава Мудрого: початок вітчизняного законодавства** : навч. посіб. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; [уклад.: Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв ; вступне слово В. Я. Тація]. – 2-ге вид., змін. та допов. – Харків : Право, 2017. – 388, [4] с. : іл. – *Зі змісту*: Передмова. – С. 6–8; Эверс И. Ф. Г. Древнейшее русское право в историческом его раскрытии / И. Ф. Г. Эверс. – С. 88–97; Карамзин Н. М. История государства Российского / Н. М. Карамзин. – С. 98–108; Иванишев Н. Д. О плате за убийство в древнем русском и других славянских законодательствах в сравнении с германскою виурою / Н. Д. Иванишев. – С. 109–116; Лешков В. Н. Русский народ и государство. История русского общественного права до XVIII века / В. Н. Лешков. – С. 117–135; Леонтович Ф. И. Русская Правда и Литовский Статут / Ф. И. Леонтович. – С. 136–160; Владимирский-Буданов М. Ф. Русская Правда : (из "Обзора истории русского права") / М. Ф. Владимирский-Буданов. – С. 161–163; Сергеевич В. И. Лекции по истории русского права : Внешняя история русского права. IV. Русская Правда / В. И. Сергеевич. – С. 164–169; Дювернуа Н. Л. Источники права и суд в Древней России: опыты по истории русского гражданского права. Гл. 2. Русская Правда / Н. Л. Дювернуа. – С. 170–195; Грушевський М. С. Право як культурно-побутове явище: джерела до пізнання староруського права / М. С. Грушевський. – С. 196–214; Максимейко Н. А. Опыт критического исследования Русской Правды. Гл. 4. Влияние римского права на краткую редакцию Русской Правды / Н. А. Максимейко. – С. 215–218; Максимейко М. О. Система Руської Правди в її поширеній редакції / М. О. Максимейко. – С. 218–221; Лащенко Р. М. Руська Правда : (з "Лекції по історії українського права") / Р. М. Лащенко. – С. 222–224; Греков Б. Д. Польская Правда и Русская Правда / Б. Д. Греков. – С. 225–235; Юшков С. В. Русская Правда: происхождение, источники, ее значение / С. В. Юшков. – С. 236–260; Черепнин Л. В. Общественно-политические отношения в древней Руси и Русская Правда / Л. В. Черепнин. – С. 261–279; Зимин А. А. Правда Русская / А. А. Зимин. – С. 280–293; Свердлов М. Б. От Закона Русского к Русской Правде / М. Б. Свердлов. – С. 294–307; Толочко А. П. Краткая редакция Правды Русской: происхождение текста / А. П. Толочко. – С. 308–330; Гончаренко В. Д. Право Київської Русі за Руською Правдою / В. Д. Гончаренко. – С. 331–338; Демиденко Г. Г. Про законотворення Ярослава Мудрого / Г. Г. Демиденко. – С. 339–367; Єрмолаєв В. М. Принципи "Правди Руської" продовжують жити в правовій системі сучасної України / В. М. Єрмолаєв. – С. 368–387.
558. **Трофанчук Г. І.** Історія держави і права України : навч. посіб. / Г. І. Трофанчук. – 2-е вид., переробл. і допов. – Київ : Юрінком Інтер, 2017. – 567, [1] с. – *Зі змісту*: Державність Київської Русі. – Тема 2. – С. 54–116; Давньоруське право. – Тема 3. – С. 117–141.
559. **Шигаль Д. А.** Історія держави і права України : посіб. для підгот. до іспиту / Д. А. Шигаль. – Харків : Право, 2017. – 251, [1] с. – Про державу і право Київської Русі (ІХ–ХІІ ст.): С. 24–42.

560. **Патлачук О. В.** Юридична техніка природоохоронних норм "Руської Правди" / О. В. Патлачук // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2018. – № 12. – С. 32–37.
561. **Сухоребра Т. І.** Штрафи за знищення деяких видів флори та фауни за Руською Правдою / Т. І. Сухоребра // Юридична Україна. – 2018. – № 10. – С. 4–10.
562. **Токарчук О.** Між природним і позитивним правом: українська державність княжої доби у правничо-політичній думці 20-40-х рр. ХХ ст. / Ольга Токарчук // Публічне право. – 2018. – № 2. – С. 213–220.
563. **Будецкая О. А.** "Русская Правда" как объект историографического исследования в университетской библиотеке / О. А. Будецкая // Берковские чтения – 2019. Книжная культура в контексте международных контактов = Berkovskyye chteniya – 2019. Book culture in the context of International contacts : материалы V междунар. науч. конф., Пинск, 29–30 мая 2019 г. – Минск ; Москва, 2019. – С. 77–82. – Режим доступа: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16615/1/BUDETSKA-77-82.pdf> (дата звернення: 20.09.2019).
564. **Державотворчі процеси в Україні та зарубіжних країнах: історичний аспект (до 1000-річчя з початку правління Ярослава Мудрого) :** матеріали круглого столу, м. Харків, 24 верес. 2019 р., III Харків. міжнар. юрид. форум / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. історії держави і права України та зарубіж. країн, Від-ня теорії та історії держави і права Нац. акад. прав. наук України, Асоц. випускників Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. – 172 с. – *Зі змісту:* Гончаренко В. Д. Державний лад Київської Русі за часів Ярослава Мудрого / Гончаренко В. Д. – С. 4–6; Єрмолаєв В. М. Принципи Ярославової "Правди Руської" продовжують жити / Єрмолаєв В. М. – С. 10–13; Бойко І. Й. Об'єднання Ярославом Мудрим давніх українських земель в єдину державу – Русь та його історичне значення / Бойко І. Й. – С. 17–22; Демиденко Г. Г. До 1000-річчя з початку правління Ярослава Мудрого / Демиденко Г. Г. – С. 26–28; Пальченкова В. М. Штраф як вид покарання: від Київської Русі до сьогодення / Пальченкова В. М. – С. 33–35; Походзіло Ю. М. Система оподаткування часів Київської Русі / Походзіло Ю. М. – С. 81–84; Скуратович І. М. До питання адміністративно-територіального устрою українських земель Київської Русі / Скуратович І. М. – С. 84–87; Булгаков А. О. Земельно-правові відносини за часів правління Ярослава Мудрого / Булгаков А. О. – С. 93–95; Гоцуляк С. Л. Становлення та розвиток нормативно-правового регулювання охорони здоров'я у Київській Русі / Гоцуляк С. Л. – С. 95–97; Омарова А. А. Права спадкоємців у Київській Русі / Омарова А. А. – С. 101–103; Стеценко Н. С. Інститут розлучення за Статутом Ярослава Мудрого про церковні суди / Стеценко Н. С. – С. 103–106; Харасик Н. О. Трудові відносини за часів Київської Русі / Харасик Н. О. – С. 106–107; Будецька О. О. Історія українського державотворення як напрям наукового фондового дослідження рідкісних видань / Будецька О. О. – С. 108–110; Рижкова Ю. А. Роль церковних статутів як стимулюючого елементу державотворення на теренах Київської Русі / Рижкова Ю. А. ; наук. кер. С. Л. Гоцуляк. – С. 132–134; Уколова В. О. "Руська Правда" Ярослава Мудрого як перша сходинка в процесі побудови системи права у Київській Русі / Уколова В. О. ; наук. кер. С. Л. Гоцуляк. – С. 134–136; Бугай Ю. Устав князя

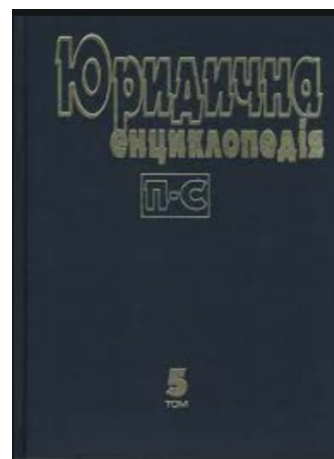

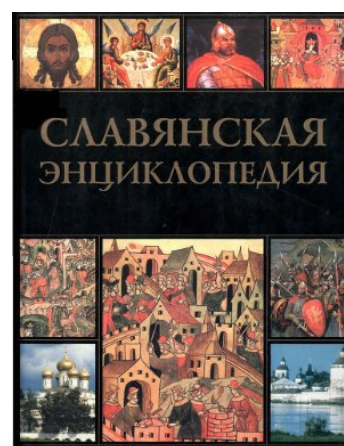
Ярослава Мудрого / Бугай Ю. ; наук. кер. С. І. Власенко. – С. 136–137; Потапенко І. В. Цивільна правосуб'єктність холопів та челядинів за Руською Правдою / Потапенко І. В. ; наук. кер. А. І. Козаченко. – С. 142–144; Білоус І. А. Зовнішньополітична діяльність Ярослава Мудрого / Білоус І. А. ; наук. кер. С. І. Власенко. – С. 144–145; Дзюба Я. А. Судочинство Київської Русі у період правління Ярослава Мудрого / Дзюба Я. А. ; наук. кер. К. М. Лісогорова. – С. 149–152; Гончар Д. С. Інститут об'єктивного ставлення у вину: історико-правовий аспект / Гончар Д. С. – С. 152–154; Коновалов О. С. Народження європейської демократії. Шлях боротьби із церквою / Коновалов О. С. ; наук. кер. Р. А. Казак. – С. 159–161; Бурлаков Б. М. Ярослав Мудрий – велика постать державно-правових процесів у Київській Русі та світовій історії / Бурлаков Б. М. ; наук. кер. А. А. Омарова. – С. 161–163.

Довідкові видання

565. **Энциклопедический словарь** / изд. Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – Санкт-Петербург : Тип. Акц. О-ва "Издат. дело, бывшее Брокгауз-Ефрон", 1899. – Т. 27. – [6], 480 с. : 22 л. ил. – *Из содерж.*: Русская Правда. – С. 307–310.
566. **Большая советская энциклопедия** / Гос. ин-т "Совет. энцикл." ; гл. ред. О. Ю. Шмидт. – Москва : ОГИЗ РСФСР, 1941. – Т. 49 : Робер – Ручная граната. – 912 с. : ил. – *Из содерж.*: Тихомиров М. Н. Русская Правда / М. Тихомиров. – Стб. 698–702.
567. **Малая советская энциклопедия** / Гос. ин-т "Совет. энцикл." ; гл. ред. О. Ю. Шмидт. – 2-е изд. – Москва : ОГИЗ СССР, 1941. – Т. 9 : Революция – Срочные. – 1056 с. – *Из содерж.*: Тихомиров М. Н. Русская Правда / М. Тихомиров. – Стб. 318–319.
568. **Малая советская энциклопедия** / гл. ред. Б. А. Введенский. – 3-е изд. – Москва : Большая совет. энцикл., 1960. – Т. 8 : Рубежное – Сферолиты. – 1271, [4] с. : ил., карты. – *Из содерж.*: "Русская Правда". – С. 46–47.
569. **Советская историческая энциклопедия** / Науч. совет. изд-во "Совет. энцикл." ; гл. ред. Е. М. Жуков. – Москва : Совет. энцикл., 1969. – Т. 12 : Ремонт – Славяне. – 971, [2] с. : ил., карты. – *Из содерж.*: Зимин А. А. Русская Правда / А. А. Зимин. – С. 338–330.
570. **Радянська енциклопедія історії України** / АН УРСР ; відп. ред. А. Д. Скаба. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1972. – Т. 4. – 573, [3] с. : ил., карти. – *Зі змісту*: Фукс С. Л. "Руська Правда" / С. Л. Фукс. – С. 38–39.
571. **Большая советская энциклопедия** / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – Москва : Совет. энцикл., 1975. – Т. 22 : Ремень – Сафи. – 627, [1] с. : ил., карты. – *Из содерж.*: Русская Правда. – С. 403.
572. **Українська радянська енциклопедія** / голов. ред. М. П. Бажан. – 2-е вид. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1983. – Т. 9 : Поплужне – Салуїн. – 558, [2] с. : ил., карти. – *Зі змісту*: "Руська Правда". – С. 524–525.

573. **Київ** : енцикл. справ. / под ред. А. В. Кудрицького. – Изд. 3-е (доп.). – Київ : Гл. ред. УРЭ, 1986. – 766, [2] с. – *Из содерж.*: Русская Правда. – С. 539; Устав кн. Ярослава Мудрого. – С. 658.
574. **Ukraine** : a Concise Encyclopedia / Shevchenko scientific society ; ed. V. Kubijovyc ; forew. E. J. Simmons. – [Toronto], Canada : Ukrainian national association : University of Toronto Press, [1988]. – Vol. 2. – 1394 p. : ill. – *From the content*: Sources of Law / A. Yakovliv [et al]. – P. 10b–13a; Okinshevych L. State Law / L. Okinshevych. – P. 13b–14a.
575. **Короткий довідник з історії України** / І. Ф. Курас, М. О. Багмет, І. І. Федьков [та ін.]. – Київ : Вища шк., 1994. – 255, [1] с. – *Зі змісту*: Руська Правда. – С. 192.
576. **Мала енциклопедія етнодержавознавства** / НАН України, Ін-т держави і права В. М. Корецького ; відп. ред. Ю. І. Римаренко. – Київ : Довіра : Генеза, 1996. – 942, [2] с. – *Зі змісту*: Устави Володимира Святославовича та Ярослава Володимировича (Мудрого). – С. 249.
577. **Малий словник історії України** / голов. ред. С. Головка. – Київ : Либідь, 1997. – 463, [1] с. – *Зі змісту*: Котляр М. Ф. "Руська Правда" / М. Котляр. – С. 348.
578. **Ілюстрована енциклопедія історії України** : (від найдавнішого часу до кінця XVIII ст.) / авт. тексту О. Кучерук ; іл. та худож. оформл.: Л. Голембовська, С. Голембовська, С. Білостоцький. – Київ : Спалах, 1998. – 215 [1] с. : іл. – *Зі змісту*: "Руська Правда". – С. 173.
579. **Довідник з історії України (А–Я)** / Ін-т іст. дослідж., Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка ; за заг. ред.: І. З. Підкова, Р. М. Шуст. – 2-ге вид., допрац. і допов. – Київ : Генеза, 2001. – 1135 [1] с. – *Зі змісту*: Кульчицький В. "Руська Правда" / В. Кульчицький. – С. 697–698.
580. **Популярна юридична енциклопедія** / голова редкол. І. С. Чиж. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 527, [1] с. – *Зі змісту*: "Руська Правда". – С. 433.
581. **Славянская энциклопедия. Киевская Русь-Московия** : в 2 т / авт.-сост. В. В. Богуславский. – Москва : ОЛМА-ПРЕСС, 2003. – Т. 2 : Н–Я. – 814, [2] с. : ил. – *Из содерж.*: "Русская Правда". – С. 283; Софийский собор. – С. 408–409.
582. **Юридична енциклопедія** : в 6 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького; голова редкол. Ю. С. Шемшученко. – Київ : "Укр. енцикл." ім. М. П. Бажана, 2003. – Т. 5 : П–С. – 733, [3] с. : ил., карти. – *Зі змісту*: Усенко І. Б. "Руська Правда" / І. Б. Усенко. – С. 392–394; Волощенко О. М. Статут князя Ярослава Мудрого / О. М. Волощенко, І. Б. Усенко. – С. 633–634.
583. **Ілюстрована енциклопедія історії України** : в 3 т. / авт. тексту О. Кучерук ; іл. та худож. оформл.: Л. Голембовська, С. Голембовська, С. Білостоцький. – Вид. переробл. і допов. – Київ : Спалах, 2004. – Т. 1 : (від найдавнішого часу до кінця 18 ст.). – 215, [1] с. – *Зі змісту*: "Руська Правда". – С. 173.

584. **Щукін В. В.** Історія держави і права України : слов. термінів і понять / В. В. Щукін, Н. В. Сугацька, А. М. Павлюк ; М-во освіти і науки ; під ред. М. М. Шитюка. – Київ : Кондор, 2011. – 282, [2] с. – *Зі змісту*: "Руська Правда". – С. 215.

585. **Велика українська юридична енциклопедія** : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; [голова редкол. В. Я. Тацій]. – Харків : Право, 2016. – Т. 1 : Історія держави і права України. – 846, [2] с. – *Зі змісту*: Середя О. В. "Закон руський" / О. В. Середя. – С. 311; Зайчук О. В. Княжі з'їзди, снєми / О. В. Зайчук, О. Й. Вовк. – С. 365–368; Гончаренко В. Д. Князівство; Князь / В. Д. Гончаренко. – С. 368–369; Усенко І. Б. "Руська Правда" / І. Б. Усенко, Є. В. Ромінський. – С. 649–653; Усенко І. Б. Статут князя Ярослава Мудрого, Устав князя Ярослава про церковні суди / І. Б. Усенко. – С. 696–698.

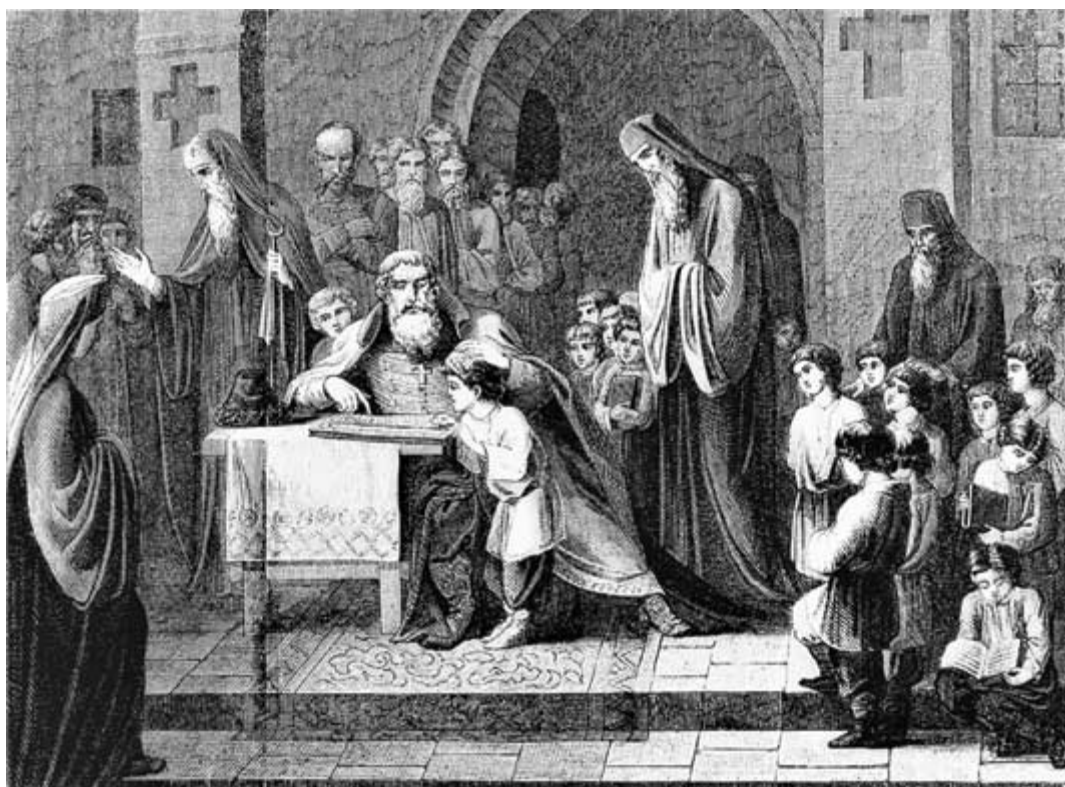

**ВЕЛИКА
УКРАЇНЬСЬКА
ЮРИДИЧНА
ЕНЦИКЛОПЕДІЯ**

ТОМ I

**ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ
І ПРАВА УКРАЇНИ**

Культура та освіта за часів Ярослава Мудрого

Б. А. Чоріков. Ярослав Мудрий навчає дітей. Гравюра, XIX.

586. **Энциклопедический словарь** / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – Санкт-Петербург : Тип. Акц. О-ва Брокгауз-Ефрон, 1904. – Т. 30А : Слюз – София Палеолог. – [6], II, 481–960, II, [2] с. : 22 л. ил., карт., табл. – *Из содерж.*: Софийский монастырь. – С. 957.

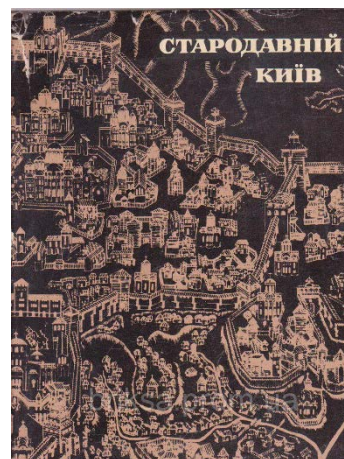
587. **Русская история в очерках и статьях** / Моск. учеб. книгоизд-во ; сост. при участии проф. и преподавателей ; под ред. М. В. Довнар-Запольского. – [Изд. 2-е]. – Москва: Типо-литогр. И. Люндорф, [1909]. – Т. 1. – IV, IV, 607, VIII с. : 43 рис., 2 карты. –

Из содерж.: Перетц В. Н. Образованность / В. Перетц. – С. 461–479; Айналов Д. В. Искусство Киевской Руси / Д. Айналов. – С. 491–519.

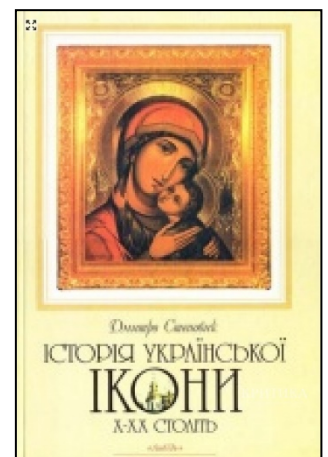
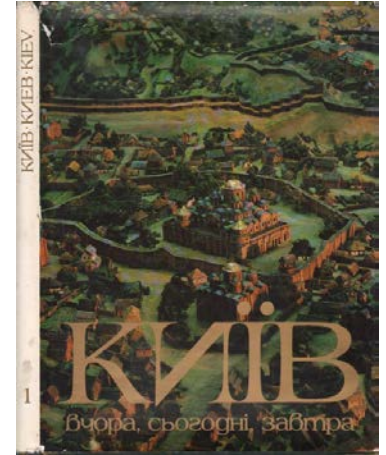
588. **История** культуры древней Руси / АН СССР, Ин-т истории ; под общ. ред.: Б. Д. Греков, М. И. Артамонов. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1951. – Т. 2 : Домонгольский период. Общественный строй и духовная культура. – 545, [3] с. : ил. – *Из содерж.:* Черных П. Я. Язык и письмо / П. Я. Черных. – Гл. 4. – С. 114–148; Лихачев Д. С. Литература / Д. С. Лихачев. – Гл. 6. – С. 177–182; Чаев Н. С. Просвещение / Н. С. Чаев. – Гл. 7. – С. 216–244; Воронин Н. Н. Архитектура / Н. Н. Воронин, М. К. Каргер. – Гл. 8. – С. 249–258; Каргер М. К. Живопись / М. К. Каргер. – Гл. 9. – С. 343–351.

589. **Тихомиров М. Н.** Древнерусские города / М. Н. Тихомиров. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – Москва : Госполитиздат, 1956. – 476, [4] с. – О Киеве: С. 19–22, 286–294.
590. **Каргер М. К.** Древний Киев : очерки по истории матер. культуры древнерус. города / М. К. Каргер ; АН СССР, Ин-т истории матер. культуры. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1958. – Т. 1. – 578, [2] с. : ил. – О Ярославле Мудром: С. 11, 16, 37, 232, 272–274, 281, 402, 484, 487, 528, 540.
591. **Советская историческая энциклопедия** / Науч. совет. изд-во "Совет. энцикл." ; гл. ред. Е. М. Жуков. – Москва : Совет. энцикл., 1971. – Т. 13 : Славяноведение – Ся Чэн. – 1022, [1] с. : ил., карты, схемы. – *Из содерж.:* Румянцев В. С. Софийский собор / В. С. Румянцев. – С. 357–359.
592. **Радянська енциклопедія історії України** / АН УРСР ; відп. ред. А. Д. Скаба. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1972. – Т. 4. – 573, [3] с. : ил., карти. – *Зі змісту:* Логвин Г. Н. Софійський собор / Г. Н. Логвин. – С. 138–139.
593. **Київський музей історичних коштовностей** : альб. / авт. вступ. ст. та упоряд. О. Д. Ганіна ; фот.: А. Б. Фрідлянд, В. О. Чупринін. – Київ : Мистецтво, 1974. – 216 с. : ил. – *Зі змісту:* Ювелірне мистецтво VI–XIII ст. – С. 11–15.
594. **Древнее золото** : из собр. Музея ист. драгоценностей УССР : [фотоальб.] = Orfèvrerie Ancienne : De la collection du Musée des trésors historiques d'Ukraine / авт. вступ. ст. и сост. И. В. Бондарь ; фот. С. Б. Зимноха. – Москва : Искусство, 1975. – [200] с. : фот. – Текст на рус. и фр. яз.
595. **Стародавній Київ** / АН УРСР, Ін-т археології ; [відп. ред. П. П. Толочко]. – Київ : Наук. думка, 1975. – 210, [4] с. : рис.
596. **Толочко Н.** Тайна библиотеки Ярослава Мудрого / Н. Толочко // Эврика-76. – Москва, 1976. – С. 281–285.
597. **Історія Української РСР** : у 8 т., 10 кн. / АН УРСР, Ін-т історії, Ін-т археології ; голов. ред. А. Г. Шевелєв. – Київ : Наук. думка, 1977. – Т. 1 : Первіснообщинний лад. Виникнення і розвиток феодалізму (3 найдавніших часів до середини XVII ст.); кн. 1 : Первіснообщинний лад і зародження класового суспільства. Київська Русь (до другої половини XIII ст.). – 444 с. : ил. – *Зі змісту:* Висоцький С. О. Культура Давньої Русі / С. О. Висоцький. – Розд. 9. – С. 384–

598. **Висоцький С. О.** Про що розповіли давні стіни / С. О. Висоцький ; відп. ред. П. П. Толочко. – Київ : Наук. думка, 1978. – 143 с. : іл.
599. **Искусство** стран и народов мира: архитектура, живопись, скульптура, графика, декоративное искусство : краткая художеств. энцикл. – Москва : Совет. энцикл., 1978. – Т. 4 : Руанда и Бурунди – Филиппины. – 668 с. : ил., карты, схемы. – (Энциклопедии. Словари. Справочники). – *Из содерж.*: Максимов П. Н. Русь Древняя (домонгольский период) / П. Н. Максимов, Г. И. Вздорнов, М. А. Ильин. – С. 54–64.
600. **История** Украинской ССР : в 10 т. / АН УССР, Ин-т истории, Ин-т археологии ; гл. ред. Ю. Ю. Кондуфор. – Киев : Наук. думка, 1981. – Т. 1 : Первобытнообщинный строй и зарождение классового общества. Киевская Русь (До второй половины XIII в.). – 496 с. : ил. – *Из содерж.*: Висоцький С. А. Культура древней Руси / С. А. Висоцький. – Гл. 9. – С. 426–464.
601. **Київ** вчора, сьогодні, завтра : фотоальб. = Kiev yesterday, today, tomorrow : photo album : у 2 т. / упоряд. В. Д. Єрмаков ; авт. тексту О. Кравець. – Київ : Мистецтво, 1982. – Т. 1. – 151 с. : іл. – Текст укр., англ. та рос. мовами.
602. **Котляр Н. Ф.** Киев древний и современный / Н. Ф. Котляр, С. В. Кульчицкий. – Киев : Политиздат Украины, 1982. – 227, [5] с. – *Из содерж.*: "Мать городов русских". – С. 22–53.
603. **Шулькевич М. М.** Киев : архитект.-ист. очерк / М. М. Шулькевич, Т. Д. Дмитренко. – Изд. 6-е, перераб. и доп. – Киев : Будівельник, 1982. – 444, [4] с. : ил. – *Из содерж.*: Древний Киев. – С. 23–33.
604. **Толочко П. П.** Древний Киев / П. П. Толочко ; АН УССР, Ин-т археологии. – Киев : Наук. думка, 1983. – 326, [2] с. : ил. – *Из содерж.*: Культура древнего Киева. – С. 282–300.
605. **Українська** радянська енциклопедія / голов. ред. М. П. Бажан. – 2-е вид. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1983. – Т. 10 : Салют – Стоговіз. – 543, [1] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Софійський собор. – С. 325.
606. **Киев** : енцикл. справ. / под ред. А. В. Кудрицкого. – Изд. 3-е (доп.). – Киев : Гл. ред. УРЭ, 1986. – 766, [2] с. – *Из содерж.*: Библиотека Софийского собора. – С. 63; Софийский собор. – С. 576–578; Ярослава город; Ярослава Мудрого саркофаг. – С. 739–740.
607. **Ukraine** : a Concise Encyclopedia / Shevchenko Scientific Society, The Ukrainian National Association ; ed. V. Kubijovyc ; forew. E. J. Simmons. – [Toronto], Canada : Ukrainian national association : University of Toronto Press, [1988].
Vol. 1. – 1185 p.: ill. – *From the content*: Cizeusky D. The Monumental Style (Literature of the Great Kievan Realm) / D. Cizeusky. – P. 980b, 981b–982a.
Vol. 2. – 1394 p. : ill. – *From the content*: Krawciw B. Education and Schools. To the Mid-Sixteenth Century. After Adoption of Christianity / B. Krawciw. – P. 301a, 303a;

Doroshenko V. Libraries. To the End of the Eighteenth Century / V. Doroshenko, B. Krawciw. – P. 392a; Pavlovsky V. Stone Architecture. The Princely Era / V. Pavlovsky. – P. 537a, 538b.

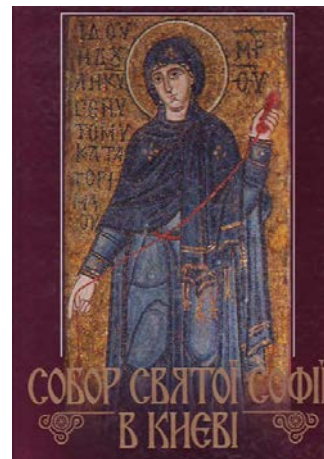
608. **Алленов М. М.** Русское искусство X – начала XX века: архитектура, скульптура, живопись, графика / М. М. Алленов, О. С. Евангулова, Л. И. Лифшиц. – Москва : Искусство, 1989. – 480 с. : ил. – *Из содерж.:* Лифшиц Л. И. Искусство Киевской Руси, XI – первая треть XII века / Л. И. Лифшиц. – С. 11–26.
609. **Золотоверхий Київ** : фотоальб. = The golden domes of Kyiv : photoalbum / авт. вступ. ст. М. С. Петровський ; авт. підтекстівок Д. В. Малаков ; худож. оформл. і макет Н. Г. Марголіної. – Київ : Спалах, 1995. – 160 с. : фот.
610. **Степовик Д. В.** Історія української ікони X–XX століть / Дмитро Степовик. – Київ : Либідь, 1996. – 440 с. : іл.

Худож. О. Гальчинська. Бібліотека Ярослава Мудрого, 2007

611. **Малий** словник історії України / гол ред. С. Головка. – Київ : Либідь, 1997. – 463, [1] с. – *Зі змісту:* Бондаренко Р. Софія Київська / Р. Бондаренко, Р. Фурман. – С. 372.
612. **Толочко П. П.** Бібліотека Ярослава Мудрого // Від Русі до України / П. П. Толочко. – Київ : Абрис, 1997. – С. 100–107.
613. **Попович М. В.** Нарис історії культури України / Мирослав Попович. – Київ : АртЕк, 1999. – 728 с. : іл. – *Зі змісту:* Культура Київської Русі. – Розд. 3. – С. 56–119.
614. **Солонська Н. Г.** Книгознавчі читання в НБУВ, присвячені реконструкції Бібліотеки Ярослава Мудрого / Наталія Солонська // Бібліотечний вісник. – 1999. – № 1. – С. 46–47.
615. **Історія** української та зарубіжної культури : навч. посіб. / за ред.: С. М. Клапчук, В. Ф. Остафійчук. – 3-є вид., стер. – Київ : Знання, 2001. – 326 с. – (Київському національному університету імені Тараса Шевченка – 165 років). – *Зі змісту:* Культура України-Русі. – Розд. 5.3. – С. 95–103.
616. **Козира Є. В.** Українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / Є. Козира. – Київ : Здоров'я, 2001. – 248 с. – *Зі змісту:* Культура Київської Русі. – Тема 5. – С. 73–85.

617. **Попович М. В.** Нарис історії культури України / Мирослав Попович. – 2-е вид., випр. – Київ : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Розд. 3. – С. 56–119.
618. **Собор Святої Софії в Києві** = Cathedral of Saint Sophia in Kyiv : кн.-альб. / упоряд.: Г. Н. Логвин, Н. Г. Логвин. – Київ : Мистецтво, 2001. – 349, [3] с. : фот.
619. **Бокань В. А.** Історія культури України : навч. посіб. / Володимир Бокань, Леонтій Польовий ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – 3-є вид., стер. – Київ : МАУП, 2002. – 254, [2] с. – *Зі змісту*: Ярослав Мудрий і культурний розвиток Київської Русі; Найвизначніші пам'ятки Київської Русі; Характерні особливості забудови Києва. – Розд. 2. – С. 33–38.
620. **Історія** світової та української культури : підручник / В. Греченко, І. Чорний, В. Кушнерук, В. Режко. – Київ : Літера ЛТД, 2002. – 464 с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Ч. 2. – С. 283–308.
621. **Історія** української та зарубіжної культури : навч. посіб. / за ред.: С. М. Клапчук, В. Ф. Остафійчук. – 4-е вид., переробл. і допов. – Київ : Знання-Прес, 2002. – 351 с. – *Зі змісту*: Культура України-Русі. – Розд. 5.3. – С. 110–120.
622. **Кордон М. В.** Українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / М. В. Кордон. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 508 с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Лекція 13. – С. 247–265.
623. **Мирончук В. Д.** Історія України : навч. посіб. / В. Д. Мирончук, Г. С. Ігошкін ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – 2-е вид., випр. – Київ : МАУП, 2002. – 327, [1] с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Розд. 1, § 1.4. – С. 18–20.
624. **Українська** та зарубіжна культура : навч. посіб. / за ред. М. М. Заковича. – 3-є вид., випр. і допов. – Київ : Знання, 2002. – 557 с. – (Вища освіта ХХІ століття). – *Зі змісту*: Меднікова Г. С. Київська Русь / Г. С. Меднікова. – Ч. 3, розд. 3. – С. 335–370.
625. **Уманцев Ф. С.** Мистецтво давньої України : іст. нарис / Ф. С. Уманцев. – Київ : Либідь, 2002. – 324, [4] с. : іл. – *Зі змісту*: Історичне коріння мистецької культури (замість вступу). – С. 5–12.
626. **Немцова В. С.** Идея и образ времени в культуре Киевской Руси : основные компетенции времени в культуре Киевской Руси / Немцова В. С., Титов Н. В. – Харьков : Новое слово, 2003. – 164, [2] с.
627. **Славянская** энциклопедия. Киевская Русь-Московия : в 2 т. / авт.-сост. В. В. Богуславский. – Москва : ОЛМА-ПРЕСС, 2003. – Т. 2 : Н–Я – 814, [2] с. : ил. – *Из содерж.:* Софийский собор. – С. 408–409.
628. **Турко І.** "Велика буває користь від навчання книжного ..." (бібліотека Ярослава Мудрого) / Ірина Турко // Vivat Lex!. – 2003. – 1 жовт.
629. **Крвавич Д. П.** Українське мистецтво : навч. посіб. : у 3 ч. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів : Світ, 2004. – Ч. 2. – 268 с. : іл. – *Зі змісту*: Мистецтво Київської Русі (IX–XIII ст.). – Розд. 2. – С. 46–183.

630. **Солонская Н. Г.** Реконструкция фонда библиотеки Ярослава Мудрого / Н. Г. Солонская // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2004. – № 2. – С. 44–47.
631. **Енциклопедія історії України** / голова редкол. В. А. Смолій. – Київ : Наук. думка, 2005. – Т. 1 : А–В. – 671, [15] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Толочко П. П. Бібліотека Ярослава Мудрого / П. П. Толочко. – С. 264–265.
632. **Рясная Т.** Пам'ятки давньоруської писемності на стінах Святої Софії / Тамара Рясная // Чумацький шлях. – 2005. – № 3. – С. 2–7.
633. **Українська та зарубіжна культура** : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр вищ. освіти М-ва освіти і науки України ; за наук. ред. Л. Є. Дещинського. – 4-е, переробл. і допов. – Львів : Бескид Біт, 2005. – 304 с. – *Зі змісту*: Українська культура княжої доби. – Тема 4, ч. 2. – С. 75–85.
634. **Українська та зарубіжна культура** : підручник / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред. В. О. Лозового. – Харків : Одиссей, 2005. – 374, [2] с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Ч. 4, гл. 14. – С. 272–291.
635. **Українська та зарубіжна культура** : підручник / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред. В. О. Лозового. – Харків : Одиссей, 2006. – 376 с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Ч. 4, гл. 14. – С. 272–291.
636. **Шейко В. М.** Історія української культури : навч. посіб. / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – Київ : Кондор, 2006. – 264 с. – *Зі змісту*: Розвиток освіти та наукових знань. – С. 35–38; Архітектура та образотворче мистецтво. – С. 45–47.
637. **Архітектура України** [Електронний ресурс] : відеоматеріал // Українська та зарубіжна культура : електрон. комплекс навч. дисципліни / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2007. – DVD 3.
638. **Культурологія: українська та зарубіжна культура** : навч. посіб. / за ред. М. М. Заковича. – 3-є вид., стер. – Київ : Знання, 2007. – 568 с. – (Вища освіта XXI століття). – *Зі змісту*: Меднікова Г. С. Київська Русь / Г. С. Меднікова. – Ч. 3, розд. 3. – С. 345–381.
639. **Нікітенко Н.** Софія Київська – Священий паладій Русі-України / Надія Нікітенко // Світогляд. – 2007. – № 3. – С. 3–11.
640. **Солонська Н. Г.** Остромирове Євангеліє в контексті давньоруського книжкового багатства і фонду Бібліотеки Ярослава Мудрого / Наталія Солонська // Вісник Книжкової палати. – 2007. – № 11. – С. 39–45.
641. **Українська культура в європейському контексті** / Ю. П. Богущкий, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько. – Київ : Знання, 2007. – 679, [1] с. – *Зі змісту*: Своєрідність духовного світу давньоруської держави : "Ярославові книжники"; Зародження і розвиток шкільної освіти; Свята Софія як духовна ідея і художній шедевр; Київські фрески, мозаїки, ікони; Народні розваги. – С. 52–73.

642. **Бузина О. А.** Тайная история Украины-Руси / Олесь Бузина. – 3-е изд., испр. и доп. – Киев : Довіра, 2008. – 335, [1] с. – *Из содерж.*: Мифическая библиотека князя Ярослава Мудрого. – С. 61–64.

643. **Сліпушко О.** Світло вічної Софії / Оксана Сліпушко // Українська культура. – 2008. – № 9. – С. 3.

644. **Солонська Н. Г.** Бібліотека Ярослава Мудрого як артефакт збереження та використання документальної пам'яті християнства / Наталія Солонська // Вісник Книжкової палати. – 2008. – № 10. – С. 23–29.

645. **Україна – Європа: хронологія розвитку** / авт., кер. проекту: А. В. Толстоухов, В. О. Зубанов. – Київ : КВЦ, 2008. – Т. 3 : 1000–1500. – 768, [1] с. : іл. – *Зі змісту*: Софійський собор. – С. 62–64.

646. **Українська та зарубіжна культура** : підручник / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред. В. О. Лозового. – Вид. 2-е. – Харків : Одиссей, 2008. – 376 с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Ч. 4, гл. 14. – С. 272–291.

647. **Греченко В. А.** Історія світової та української культури з тестовими завданнями : довід. для школярів та студентів / В. А. Греченко, І. В. Чорний. – Київ : Літера ЛТД, 2009. – 414, [2] с. : іл. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Тема 6. – С. 151–173.

648. **Шейко В. М.** Історія української культури : навч. посіб. / В. М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. – Київ : Знання, 2009. – 413, [3] с. – (Вища освіта ХХІ століття). – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Розд. 2. – С. 40–57.

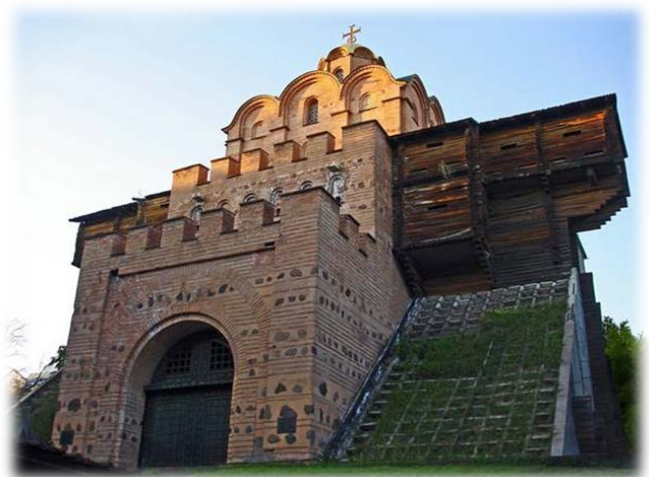
649. **Архипова Є. І.** Натурні дослідження у Софії Київській: декларації та реалії / Є. І. Архипова // Український історичний журнал. – 2010. – № 5. – С. 25–37.

650. **Історія української культури** : курс лекцій / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків : ФІНН, 2010. – 408 с. – *Зі змісту*: Сердюк О. В. Витоки духовної культури Київської Русі; Художнє життя Київської Русі / О. В. Сердюк, Л. М. Сідак, О. А. Шумейко. – Розд. 3, лекція 2, § 1–2. – С. 114–131.

651. **Когут О.** Сенсація чи фальсифікація? / Орест Когут // Українська культура. – 2010. – № 5/8. – С. 11–15. – Щодо дати заснування Софії Київської.

Софійський собор, Київ

Золоті ворота, Київ

652. **Кордон М. В.** Українська та зарубіжна культура : підручник / М. В. Кордон. – 3-є вид. – Київ : Центр учб. літ., 2010. – 584 с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Лекція 13. – С. 289–309.
653. **Настенко-Капалет Л.** Нестор мав рацію: Софія – дітище Ярослава Мудрого / Людмила Настенко-Капалет // Українська культура. – 2010. – № 5/8. – С. 16–21.
654. **Гук О. М.** Сто великих таємниць і загадок України / Ольга Гук. – Київ : Арій, 2011. – 447, [1] с. : іл. – (100 великих). – *Зі змісту*: Таємниці Софії Київської. – С. 32–37; Бібліотека Ярослава Мудрого. – С. 38–100.
655. **Історія української культури** : навч. посіб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред.: Л. В. Анучина, О. В. Сердюк, О. А. Стасевська, О. В. Уманець. – Харків : ФІНН, 2011. – 453, [3] с. – *Зі змісту*: Уманець О. В. Християнізація Київської Русі; Відбиття особливостей духовного життя в мистецтві / О. В. Уманець, О. А. Шумейко. – Розд. 3, тема 2, § 1–2. – С. 114–129.
656. **Кубряк Е. Н.** Первая библиотека Древней Руси: к 1000-летнему юбилею Софийского собора в Киеве / Е. Н. Кубряк // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2011. – № 4. – С. 78–85 : фот.
657. **Патока В. В.** Восьме чудо світу : до 1000-річчя з дня заснування Софії Київської (1011–2011) / В. В. Патока // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2011. – № 4. – С. 73–82.
658. **Сербін О.** Систематизація в добу Київської Русі: аналітичний погляд крізь об'єктив каталогізаційної мотивації / Олег Сербін // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 8. – С. 26–30 : табл. – Історичні розвідки щодо каталогізаційної основи та класифікаційного механізму фонду бібліотеки Ярослава Мудрого.
659. **Солонська Н. Г.** Князівська бібліотека XI століття в Києві: до 1000-річчя Софійського собору / Наталія Солонська // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 11. – С. 41–43.

660. **Шейко В. М.** Історія української культури : навч. посіб. / В. М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. – 3-є вид., стер. – Київ : Знання, 2011. – 272 с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі. – Розд. 2. – С. 24–35.
661. **Історія української культури** : підручник / за ред.: Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець. – Харків : Право, 2012. – 368 с. – *Зі змісту*: Шумейко О. А. Характерні риси культури Київської Русі; Відбиття особливостей духовного життя в мистецтві Київської Русі / О. А. Шумейко. – Ч. 1, тема 5, § 1–2. – С. 81–89.
662. **Історія української культури** : підручник / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. О. Лозового. – Харків : Право, 2013. – 368 с. – *Зі змісту*: Культура Київської Русі та Галицько-

Саркофаг Ярослава Мудрого.
Софійський собор, Київ

Волинського князівства як середньовічний тип культури. – Тема 5. – С. 80–95.

663. **Яковчук В.** София Киевская как некрополь киевских князей: исследования саркофага и останков Ярослава Мудрого / В. Яковчук // Труды Київської Духовної Академії. – 2014. – № 20. – С. 287–293.
664. **Ярослав Мудрий:** проблеми изучения, сохранения и интерпретации историко-культурного наследия : материалы V междунар. науч.-практ. конф., Ярославль, 27–28 февр. 2014 г. / Упр. культуры мэрии г. Ярославля [и др.]. – Ярославль : Индиго, 2014. – 159 с. – *Из содерж.:* Яковчук В. София Киевская как некрополь киевских князей: исследования саркофага и останков Ярослава Мудрого / протоиерей Василий Яковчук. – С. 10–15; Любимова Н. Г. От Софии Киевской до Софии Премудрости Божией в Ярославле / Н. Г. Любимова. – С. 69–72; Левагина С. Н. Фольклорные символы ярославовых времен в ярославской культуре (по мотивам лирики Марии Петровых и публикаций "Кацкой летописи") / С. Н. Левагина. – С. 91–95.
665. **Державотворчі процеси в Україні та зарубіжних країнах: історичний аспект (до 1000-річчя з початку правління Ярослава Мудрого) :** матеріали круглого столу, м. Харків, 24 верес. 2019 р., III Харків. міжнар. юрид. форум / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. історії держави і права України та зарубіж. країн, Від-ня теорії та історії держави і права Нац. акад. прав. наук України, Асоц. випускників Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. – 172 с. – *Зі змісту:* Лозовий В. О. Розвиток культури Київської Русі за часів Ярослава Мудрого / Лозовий В. О. – С. 36–37; Демчик О. В. Хто ж побудував Софійський собор? / Демчик О. В. ; наук. кер. С. І. Власенко. – С. 145–146.

Образ Ярослава Мудрого в художній літературі та мистецтві

Ярослав Мудрий. Портрет з Царського титулярника, 1672

Худож. В. П. Верещагін.
Великий Князь Ярослав I Мудрий, 1019-1054

Ярослав Мудрий. Фреска
Архангельського собору Моск.
Кремля, 2-га пол. XVII ст.

666. **Кочерга І. А.** Ярослав Мудрий : драмат. поема / Іван Кочерга ; післямова Людмили Дем'янівської. – Київ : Дніпро, 1981. – 147, [5] с. : іл.
667. **Киев :** енцикл. справ. / под ред. А. В. Кудрицкого. – Изд. 3-е (доп.). – Киев : Гл. ред. УРЭ, 1986. – 766, [2] с. – *Из содерж.:* Ярославов Вал. – С. 741.

668. **Ладинский А. П.** Когда пал Херсонес; Анна Ярославна – королева Франции : ист. романы / Ант. Ладинский ; послесл. О. И. Домбровского. – Симферополь : Таврия, 1989. – 592 с.
669. **Олесь О.** Княжа Україна : минуле України в піснях : поема / Олександр Олесь. – Київ : Веселка, 1991. – 143, [1] с. – Режим доступу: <http://poetyka.uazone.net/oles/kniazha/index.html> (дата звернення: 20.09.2019).
670. **Ярослав Мудрый** : [сб.] / сост. Е. В. Леоновой ; коммент. М. Л. Сычевой. – Москва : Армада, 1995. – 619, [5] с. – *Из содерж.*: Ярослав Мудрый : биограф. ст. – С. 5–10; Волков Л. В стародавние годы : ист. повесть из первой половины XI в. / Л. Волков. – С. 11–116; Загребельный П. А. Ярослав Мудрый : роман / П. Загребельный ; авториз пер. с укр. И. Карабутенко. – С. 117–614; Хронология жизни и княжения Ярослава Мудрого. – С. 618–620.
671. **Про спорудження** в м. Києві пам'ятника Ярославу Мудрому : постанова Каб. Міністрів України від 27 берез. 1996 р. № 359 // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. – № 9. – Ст. 273.
672. **Ярослав Мудрий.** Зі старовинної гравюри // Бібліотечний вісник. – 1998. – № 4. – 1 с. обкл.
673. **Бушков А. А.** Россия, которой не было : славянская книга проклятий / Александр Бушков. – Санкт-Петербург : Нева, 2005. – 563, [5] с. : ил.
674. **Загребельный П. А.** Диво : роман / Павло Загребельный. – Харків : Фоліо, 2005. – 636, [3] с. : ил. – (Література).
675. **Карпов А. Ю.** Ярослав Мудрый / Алексей Карпов. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Молодая гвардия, 2005. – 581, [3] с. – (Серия биографий "Жизнь замечательных людей" ; вып. 1148 (948)).

676. **Бузина О. А.** Тайная история Украины-Руси / Олесь Бузина. – 3-е изд., испр. и доп. – Киев : Довіра, 2008. – 335, [1] с. – *Из содерж.*: Череп Святослава; Вошь печенежская; Ярослав Мудрый – покровитель киллеров. – С. 48–60.
677. **Дворецкая Е. А.** Сокровище Харальда : [роман] / Елизавета Дворецкая. – Харьков ; Белгород : Клуб семейного досуга, 2009. – 413, [3] с.
678. **Ваняшова М. Г.** Ярослав Мудрый и метасюжет "свобода – своеволия" в "Слове о полку Игореве" / М. Г. Ваняшова // Ярослав Мудрый: проблемы изучения, сохранения

и интерпретации историко-культурного наследия : материалы V междунар. науч.-практ. конф., Ярославль, 27–28 февр. 2014 г. – Ярославль, 2014. – С. 16–27.

679. **Левагина С. Н.** "Ярославны в поисках счастья": дочери Ярослава Мудрого в русской и норвежской художественной литературе / С. Н. Левагина // Ярослав Мудрый: проблемы изучения, сохранения и интерпретации историко-культурного наследия : материалы VI междунар. науч.-практ. конф., Ярославль, 26–27 февр. 2015 г. – Ярославль, 2015. – С. 48–53.

Відзнака Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого"

680. **Про заснування** відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" : Указ Президента України від 23 серп. 1995 р. № 766/95 // Збірник Указів Президента України. – 1995. – Вип. 3. – С. 312–319. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/766/95> (дата звернення: 20.09.2019).
681. **Статут** відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" : затв. Указом Президента України від 23 серп. 1995 р. № 766/95 // Збірник Указів Президента України. – 1995. – Вип. 3. – С. 312–319. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/766/95> (дата звернення: 20.09.2019).
682. **Опис** знака відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" V ступеня : затв. Указом Президента України від 23 серп. 1995 р. № 766/95 // Збірник Указів Президента України. – 1995. – Вип. 3. – С. 312–319. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/766/95> (дата звернення: 20.09.2019).
683. **Нагороди** України: історія, факти, документи : у 3 т. / НАН України, Ін-т історії, Ін-т нац. відносин і політології, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Центр. Держ. Архів вищ. Органів влади і упр. України ; авт. кол.: Д. Табачник (кер.) [та ін.]. – Київ : Українознавство, 1996. – Т. 3 : Нагороди незалежної України. Нагороди Президента України. Статистичні відомості. Реєстри нагороджених. Бібліографія з фалеристики. – 376 с. : іл. – *Зі змісту*: Нагорода

Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого". – С. 142–150; Звернення до Президента України Л. Д. Кучми про заснування відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого". – С. 202–221; Протокол засідання Комісії по державних нагородах України при Президентові України [щодо заснування відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого"] : від 16 серп. 1995 р. – С. 222–229; Про заснування відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" : Указ Президента України від 23 серп. 1995 р. № 766/95. – С. 229; Статут відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" : затв. Указом Президента України від 23 серп. 1995 р. № 766/95. – С. 230–235; Опис знака відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" V ступеня : затв. Указом Президента України від 23 серп. 1995 р. № 766/95. – С. 235; Реєстр кавалерів ордена князя Ярослава Мудрого : (станом на 1 квіт. 1996 р.). – С. 295–297.

684. **Про затвердження** опису знаків відзнаки Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" I, II, III, IV ступеня та внесення зміни до Статуту цієї відзнаки : Указ Президента України від 19 черв. 1998 р. № 662/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 25. – Ст. 913. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/662/98> (дата звернення: 20.09.2019).
685. **Юридична** енциклопедія : в 6 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; [голова редкол. Ю. С. Шемшученко]. – Київ : "Укр. енцикл." ім. ім. М. П. Бажана, 1998. – Т. 1 : А–Г. – 669, [1] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Відзнаки Президента України. – С. 421.
686. **Юридична** енциклопедія : в 6 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; [голова редкол. Ю. С. Шемшученко]. – Київ : "Укр. енцикл." ім. ім. М. П. Бажана, 2002. – Т. 4 : Н–П. – 717, [3] с. : іл., карти. – *Зі змісту*: Мурашин Г. О. Ордени України / Г. О. Мурашин, О. Ф. Фрицький. – С. 314–315.

Вчені Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – кавалери ордена князя Ярослава Мудрого

687. **Вчені**, співробітники та студенти Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – кавалери і лауреати державних нагород, всеукраїнських та регіональних премій, конкурсів [Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Наук. б-ка ; уклад.: М. Я. Жуковська, Н. М. Журавель, О. І. Самофал ; ред. Н. П. Пасмор ; інж. оформл. С. А. Шахова. – Харків, 2009. – Дата оновлення: 31.05.2019. – Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=1393:vcheni-ta-spivrobotnyky-kavalery-i-laureaty&Itemid=127 (дата звернення: 20.09.2019). – *Зі змісту*: Орден князя Ярослава Мудрого.

688. **Професори** Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого / голова редкол. та передм. В. Я. Тацій. – Харків : Право, 2014. – 190, [2] с. : іл.

ТАЦІЙ Василь Якович (повний кавалер)²

V ступеня

689. **Про нагородження** відзнакою Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" : Указ Президента України від 4 листоп. 1995 р. № 1021/95. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021/95> (дата звернення: 20.09.2019).

690. **Нагороди** України: історія, факти, документи : у 3 т. / НАН України, Ін-т історії, Ін-т нац. відносин і політології, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Центр. Держ. Архів вищ. Органів влади і упр. України ; авт. кол.: Д. Табачник (кер.) [та ін.]. – Київ : Українознавство, 1996. – Т. 3 : Нагороди незалежної України. Нагороди Президента України. Статистичні відомості. Реєстри нагороджених. Бібліографія з фалеристики. – 376 с. : іл. – *Зі змісту*: Реєстр кавалерів ордена князя Ярослава Мудрого V ступеня : (станом на 1 квіт. 1996 р.). – С. 297.

IV ступеня

691. **Про нагородження** відзнакою Президента України "Орден князя Ярослава Мудрого" : Указ Президента України від 23 серп. 1998 р. № 926/98 // Урядовий кур'єр. – 1998. – 27 серп. (№ 163/164). – С. 4. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926/98> (дата звернення: 20.09.2019).

III ступеня

692. **Про відзначення** державними нагородами України юристів : Указ Президента України від 7 жовт. 2009 р. № 809/2009 // Офіційний вісник Президента України. – 2009. – № 31. – Ст. 1037. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/809/2009> (дата звернення: 20.09.2019).

693. Те саме // Юридичний вісник України. – 2009. – 10–16 жовт. (№ 41). – С. 4.

II ступеня

694. **Про відзначення** державними нагородами України з нагоди Дня Конституції України : Указ Президента України від 27 черв. 2015 р. № 367/2015 // Офіційний вісник Президента України. – 2015. – № 16. – Ст. 1048. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/2015> (дата звернення: 20.09.2019).

I ступеня

695. **Про відзначення** державними нагородами України співробітників та працівників Національної академії правових наук України : Указ Президента України від 23 лип. 2018 р. № 214/2018 // Офіційний вісник Президента України. – 2018. – № 19. – Ст. 315. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214/2018> (дата звернення: 20.09.2019).

696. **Науковці** університету відзначені на державному рівні // Vivat Lex!. – 2018. – 3 верес.

697. **Чверть** століття потужного наукового поступу // Vivat Lex!. – 2018. – 8 жовт.

---

² В. Я. Тацій – акад. НАН України, акад. НАПрН України, д-р юрид. наук, проф., ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Герой України, повний кавалер Ордена князя Ярослава Мудрого, кавалер Ордена "За заслуги" I, II ступенів, лауреат Державних премій України, державний радник юстиції 1-го класу, заслужений діяч науки і техніки України.

СТАШИС Володимир Володимирович³

V ступеня

698. **Про відзначення** державними нагородами України членів Академії правових наук України : Указ Президента України від 19 листоп. 2003 р. № 1317/2003 // Урядовий кур'єр. – 2003. – 10 груд. (№ 233). – С. 4. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1317/2003> (дата звернення: 20.09.2019).

699. Те саме // Vivat Lex!. – 2003. – 1 груд.

IV ступеня

700. **Про нагородження** державними нагородами України працівників підприємств, установ та організацій Харківської області : Указ Президента України від 20 січ. 2006 р. № 18/2006 // Урядовий кур'єр. – 2006. – 1 лют. (№ 21). – С. 10. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18/2006> (дата звернення: 20.09.2019).

701. Те саме : [витяг] // Vivat Lex!. – 2006. – 17 лют.

СТРАХОВ Микола Миколайович⁴

V ступеня

702. **Про відзначення** державними нагородами України працівників Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, м. Харків : Указ Президента України від 9 груд. 2004 р. № 1456/2004 // Урядовий кур'єр. – 2004. – 22 груд. (№ 244). – С. 8. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456/2004> (дата звернення: 20.09.2019).

703. Те саме // Vivat Lex!. – 2004. – 15 груд.

³ В. В. Сташис (1925–2011) – акад. НАПрН України, проф., перший проректор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Герой України, кавалер Ордена князя Ярослава Мудрого V, IV ступенів, повний кавалер Ордена "За заслуги", кавалер Ордена Богдана Хмельницького III ступеня, лауреат Державних премій України, державний радник юстиції I-го класу, заслужений працівник вищої школи України, заслужений діяч науки і техніки України.

⁴ В. В. Страхів (1928–2007) – чл.-кор. НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. каф. історії держави і права України та зарубіжних країн Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, кавалер Ордена князя Ярослава Мудрого V ступеня, лауреат Державної премії України, заслужений працівник народної освіти України.

БИТЯК Юрій Прокопович⁵

V ступеня

704. **Про відзначення** державними нагородами України співробітників та працівників Про відзначення державними нагородами України співробітників та працівників Національної академії правових наук України : Указ Президента України від 23 лип. 2018 р. № 214/2018 // Офіційний вісник Президента України. – 2018. – № 19. Ст. 315. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214/2018> (дата звернення: 20.09.2019).

705. **Науковці** університету відзначені на державному рівні // *Vivat Lex!*. – 2018. – 3 верес.

706. **Чверть** століття потужного наукового поступу // *Vivat Lex!*. – 2018. – 8 жовт.

---

⁵ Ю. П. Битяк – акад. НАПрН України, д-р юрид. наук, проф., перший проректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кавалер Ордена князя Ярослава Мудрого V ступеня, кавалер Ордена "За заслуги" III ступеня, лауреат Державної премії України, заслужений діяч науки і техніки України.

Іменний покажчик

А

Авраменко Л. В. 400
Адрианов-Перетц В. П. 55, 56
Айналов Д. В. 587
Александров Б. В. 199
Александрова С. А. 423
Алексеев С. В. 135
Алленов М. М. 608
Амелин Г. К. 202, 325
Андреев В. В. 148, 151
Андреев В. Ф. 148
Андрущенко В. П. 641
Аніщук Н. В. 382
Анучина Л. В. 655, 661
Ардашев П. Н. 77
Аркас М. М. 4, 6, 8, 12, 72
Арсеній А. В. 461
Артамонов М. И. 320, 588
Архипова Є. І. 649
Арцыбашев В. Г. 222
Астахова В. І. 23

Б

Бабий Б. М. 336
Багалеї Д. И. 73
Багмет М. О. 169, 575
Бажан М. П. 164, 572, 605
Бажан О. Г. 142
Бантыш-Каменский Д. Н. 68, 124
Бараннік А. 39
Барац Г. М. 280
Барвінський О. 119
Баршова О. А. 507
Бедрековська Т. 30
Бедрій М. М. 462, 477, 490
Безвершук Ж. О. 641

Беленко М. 39
Белоусов С. М. 196
Беляев И. Д. 237, 241, 354
Беляев П. И. 253
Бережний С. 424
Бескровный Л. Г. 103
Бестужев-Рюмин К. 61, 232
Битяк Ю. П. 434
про нього 704–706
Білецький Л. Т. 375
Білий Д. Д. 355
Білоостоцький С. 172, 177, 578, 583
Білоус І. А. 564
Білоцерківський В. Я. 648, 660
Блажівська О. Є. 523
Блинов И. 79
Бобраков И. А. 401
Богуславский В. В. 176, 581, 627
Богущький Ю. П. 641
Бойко І. Й. 462, 553, 564
Бокань В. А. 619
Болгов В. В. 30
Бондаренко Р. 611
Бондарук О. 492
Бондарук Т. І. 352
Бондарь И. В. 594
Борисенок С. Г. 375
Борисов О. В. 437
Боровиков С. В. 148
Бочарников Д. М. 346
Брокгауз Ф. А. 155, 156, 565, 586
Бугай Ю. 564
Будецкая О. А. 554, 563, 564
Бузина О. А. 642, 676
Булгаков А. О. 564

- Бурлаков Б. М. 564
Бутич И. Л. 111
Бушков А. А. 673
- В**
- Валеева Р. Х. 326
Ваняшова М. Г. 678
Васильева І. Г. 23
Васильченко В. В. 383
Введенский Б. А. 159, 568
Вернадський Г. В. 375
Верстюк В. Ф. 170
Вздорнов Г. И. 599
Виноградов Г. М. 546
Висоцький С. О. (Высоцкий С. А.) 597, 598, 600
Владимирский-Буданов М.Ф. 186, 187, 189, 240, 242, 254, 262, 270, 277, 283, 294, 375, 545, 557
Власенко С. І. 665
Власов В. С. 142
Власьев Н. 230
Вовк О. Й. 585
Вознюк С. 524
Войтович Л. В. 34
Волков К. А. 478
Волков Л. 670
Волощенко О. М. 582
Вольф М. О. 64
Воронин Н. Н. 588
- Г**
- Гаева О. Х. 438
Ганін О. Д. 593
Гвоздецький П. М. 12
Геворгян В. М. 425
Гейман В. Г. 199, 320
Гейнц С. 284
Герасіна Л. М. 23
Гетманцев О. В. 439
Гізімчук С. 440
Глаголев Н. 66
Глиняний В. П. 376
Глушаченко С. Б. 463
Гневушев А. М. 74
Голембовська Л. 172, 177, 578, 583
Голембовська С. 172, 177, 578, 583
Голенищев-Кутузов Д. 288
Головкін Б. М. 392
Головко С. 171, 577, 611
Голубець М. 13
Голубинский Е. 256
Гончар Д. С. 564
Гончаренко В. Г. 348
Гончаренко В. Д. (Honcharenko V. D.) 205, 207, 209, 336, 337, 341–343, 349, 360, 387, 396, 456, 491, 505, 522, 525, 526, 536, 545, 547, 557, 564, 585
Горноста́й А. 467
Готье Ю. В. 74
Гоцуляк С. Л. 564
Греков Б. Д. 52, 84–86, 88, 92, 93, 96, 193, 195, 197, 199, 319, 320, 545, 557, 588
Греков И. А. 336
Греченко В. А. 23, 527, 528, 621, 648
Греченко В. В. 555
Грибовский В. М. 295
Грищук В. 366
Гродзинский М. М. 311
Грозовский И. Н. 353
Грушевський М. С. 5, 9–11, 14, 116, 120, 557
Гук О. М. 654
Гураль П.Ф. 441
Гуревич Я. Г. 237
Гусак О. А. 529
Гусар Л. 492
Гусев В. І. 22

Гуслистий К. Г. 160

Д

Дарест Р. 250

Дашкевич Я. Р. 114

Дворецкая Е. А. 677

Демиденко Г. Г. 139, 144, 146, 149, 151,
184, 211–213, 216–220, 367, 393, 426, 442,
464, 493, 512, 513, 530, 544, 545, 557, 564

Демидова Л. М. 494

Демчик О. В. 665

Дем'янівська Л. 666

Денис М. Б. 443

Денисюк І. О. 117

Дещинський Л. Є. 633

Дзюба О. М. 170

Дзюба Я. А. 564

Дикий А. 29

Дігтяр П. А. 363

Дмитренко Т. Д. 603

Дмитрієнко І. В. 444

Дмитрієнко Ю. М. 444

Довженко В. Й. (Довженко В. И.) 104, 107

Довнар-Запольский М. В. 74, 278, 587

Долинська М. С. 531

Долматова Н. І. (Долматова Н. И.) 373,
391, 414, 416, 433

Домбровский О. И. 666

Дорошенко Д. І. 117, 118, 121

Достдар Р. М. 384

Дробот В. О. 514

Дубровин И. 227

Духопельников В. М. 138

Дьяконов М. А. 273, 283, 285, 302

Дювернуа Н. Л. 375, 394, 545, 557
про нього 527

Дяків Т. Є. 534, 535

Е

Евангулова О. С. 608

Егоров В. С. 407

Елпатьевский К. 71

Ельяшевич В. Б. 284

Еремян Э. В. 368

Ермолович В. И. 446, 465

Ефрон И. А. 155, 156, 565, 586

Є

Єреган А. Р. 445, 479

Єрмаков В. Д. 601

Єрмолаєв В. М. 146, 219, 220, 347, 532,
545, 548, 557, 564

Єфименко О. Я. (Ефименко А. Я.) 112,
122

Ж

Жмур Ю. 480

Жовтобрюх М. М. 359

Жуков Е. М. 161, 569, 591

Жуковська М. Я. 687

Журавель Н. М. 687

Журавльов Д. В. 32

Журбелюк Г. В. 533

З

Загоскин Н. П. 283

Загребельный П. А.
(Загребельный П. А.) 670, 674

Задорожний Ю. А. 408, 466

Зайчук О. В. 585

Закович М. М. 624, 638

Замлинський В. О.
(Замлинский В. А.) 111, 125

Заруба В. М. 402

Зимин А. А. 200, 322, 545, 557, 569

Зимнох С. Б. 594

Золотухина Н. М. 334

Золотько А. К. 174

Зубанов В. О. 137, 153, 645

Зубрицький М. 495

И

Иванишев Н. Д. 375, 455, 545, 557

Иванченко Н. А. 308

Иерусалимский Ю. Ю. 151

Иловайский Д. 63

Ильин М. А. 599

Исаев М. М. 313

І

Іванов В. М. 385, 427

Іванцов В. 467

Іванченко Ю. О. 122

Іванюк О. 181

Івершенко Л. 428

Ігнатъева Н. В. 481

Ігошкін Г. С. 24, 622

Іларіон (Иларион), митрополит 208, 210–213, 215–218

про нього 334, 393, 426, 442, 464, 493, 512, 513, 530, 534, 544

Ілляш М. 125

К

Кавелин К. Д. 66

Казак Р. А. 564

Калачов Н. В. 223, 225, 236

Калашник М. В. 496

Калиновський В. С. 363, 378

Калита В. Д. 122

Калінцев Ю. О. 22

Канигін Ю. М. 20

Карабутенко И. 669

Карамзин Н. М. 7, 245, 340, 545, 557

Каргер М. К. 588, 590

Карпов А. Ю. 675

Карский Е. Ф. 192

Катаев И. М. 74

Качур В. 429

Каюк Д. Г. 430

Кивлицкий Е. (Е. К.) 155

Кизилов А. Ю. 374

Кирилюк Є. П. 162

Киричок О. 447

Кисельов О. М. 23

Клапчук С. М. 615, 621

Климюк О. Ф. 370

Клочко Р. 36

Клюкин М. В. 252

Ключевский В. О. (Ключевський В. Й.) 76, 268, 274, 301, 307, 309

Коваленко Є. І. 119

Коваль Т. Ф. 468, 469, 482

Ковальова С. Г. 470

Ковальчук І. В. 448

Когут О. 651

Кодан С. В. 515

Кожанчиков А. 61, 232, 234

Кожанчиков Д. Е. 60

Козаченко А. І. 564

Козира Є. В. 616

Козирева В. 410

Козлов М. Н. 151

Козловский С. О. 148

Колос М. 516

Комаров В. В. 206

Кондратюк С. А. 174

Кондуфор Ю. Ю. 107, 600

Коновалов О. С. 564

Копиленко О. Л. 549

Кордон М. В. 622, 652

Коробеев А. И. 537

Корольова Т. 181

Корсаков Д. А. 66

Костенко Ю. 210

Костомаров М. І. (Костомаров Н. И.) 60, 64, 111, 113, 119, 125, 134, 140, 233

Косяченко М. І. 411

- Котин Г. Е. 52
Котляр М. Ф. (Котляр Н. Ф.) 15, 17, 132, 171, 577, 602
Кочерга І. А. 666
Кочин Г. Е. 195, 199
Кравець О. 601
Кравчук П. 471
Кралюк П. М. 154
Крвавич Д. П. 629
Кремень В. Г. 179
Кресін О. В. 455
Крип'якевич І. П. 13, 114, 123
Кристер А. Е. 303
Крупчан С. 181
Крушинський В. Ю. 167
Крушинський С. 497
Крылов В. В. 361
Кубів С. 39
Кубрак П. М. 556
Кубряк Е. Н. 656
Кудашев Ш. А. 498–500
Кудін С. В. 362, 377, 388, 397, 449, 501
Кудрицький А. В. (Кудрицкий А. В.) 165, 573, 606, 667
Куза А. В. 103
Кузьминець О. В. 363, 378
Кульчицький В. С. 351, 371, 412, 431, 450, 579
Кульчицкий С. В. 602
Курас І. Ф. 169, 575
Кучерук О. 172, 177, 578, 583
Кучкин В. А. 161
Кучма Л. Д. 25
Кушнерук В. А. 620
- Л**
Лаврентьев Д. К. 191
Лавров Н. Ф. 320
Ладинский А. П. 668
Лазаревский И. 185
Лазоренко Т. Г. 122
Ланге 237
Латкин В. Н. 286
Лашенко Р. М. 375, 545, 557
Лебедев В. 51
Левагина С. Н. 664, 679
Левенець Ю. А. 167
Леонова Е. В. 670
Леонтович Ф. И. 243, 246, 375, 545, 557
Лешков В. Н. 228, 375, 545, 557
Лісогорова К. М. 564
Литвин В. М. 136, 141, 283, 451
Литвинов М. А. 252
Лифшиц Л. И. 608
Лихачев Д. С. 55, 56, 588
Логвин Г. Н. 592, 618
Логвин Н. Г. 618
Лозовий В. О. 634, 635, 646, 662, 665
Ломоносов М. В. 57, 95
Лук'яненко Л. 39
Любавский М. К. 80
Любимов В. П. 306
Любимова Н. Г. 664
- М**
Мавродин В. В. 89, 90, 102, 106
Мазур О. 175
Максимейко М. О. (Максимейко Н. А.) 260, 271, 289, 298, 352, 375, 455, 545, 557
    про нього 417
Максимейко Н. Н. 263–265
Максимов П. Н. 599
Малаков Д. В. 609
Малиновский И. А. 299, 375
Малиновський О. 305
Марголіна Н. Г. 609
Марков М. 271

Мейер Д. 227
Мейчик Д. М. 289
Мельгунов П. П. 70
Мельниченко О. 452
Мендельсон Н. М. 74
Меднікова Г. С. 624, 638
Миколюк О. 403
Мирончук В. Д. 24, 623
Мицик Ю. А. 142
Мірошніченко В. І. 369, 386, 395, 409
Мірошніченко М. І. 369, 386, 395, 409
Міхєєва В. В. 23
Момотов В. В. 379, 389
Мордвінцев В. М. 136, 451
Мотозюк А. 150
Моця О. П. 153
Мрочек-Дроздовский П. Н. 238, 239, 247
Музиченко П. П. (Музыченко П. П.) 356, 364, 372, 373, 390, 391, 413–416, 432, 433, 453, 472
Мурашин Г. О. 685

Н

Назаренко Д. О. 473, 483
Наконечна І. М. 502
Насонов А. Н. 53, 94
Настенко-Капалет Л. 653
Настюк М. І. 351
Неволин К. А. 226
Невский В. 82
Нелін О. 398
Немцова В. С. 626
Нестор-Літописець 211–213, 216–218
Николин Н. 288
Нікітенко Н. 639
Ніколаєнко Т. Б. 550
Новосельцев А. П. 328
Новохатько Л. М. 641

О

Овсїйчук В. А. 629
Олесь О. 669
Омарова А. А. 564
Орешников А. С. 330, 331
Орленко В. В. 454
Орленко В. І. 454
Остапенко С. В. 417
Остапенко Я. С. 551
Остафійчук В. Ф. 615, 621

П

Павлович В. А. 237
Павлюк А. М. 182, 584
Пальченкова В. М. 564
Панов В. 51
Панов М. І. 23, 146
Пантелеєв Л. Ф. 250
Пасмор Н. П. 687
Патлачук О. В. 560
Патока В. В. 657
Пашуто В. Т. 101, 328
Пелих Н. 404
Пеньковская А. В. 538
Перебав Ю. 39
Перепелиця Г. Б. 517
Переплеснина Е. М. 503
Перетц В. Н. 587
Петришин О. В. (Петришин А. В.; Petryshyn A. V.) 213, 216–218, 456, 505, 522
Петровський М. Н. 196, 198
Петровський М. С. 609
Петрухно Ю. Е. 148
Підкова І. З. 175, 579
Платонов И. 221
Платонов С. Ф. 79
Плетнева С. А. 98

- Плохій С. 36
- Погодин М. П. 234
про нього 66
- Погорецький М. А. (Погорецький Н. А.) 380, 399
- Покровский М. И. 302
- Покровский М. П. 83
- Полевой П. Н. 245
- Полонская Н. Д. 74, 278
- Польовий Л. П. 619
- Поляк А. Г. 322
- Попович М. В. 613, 617
- Попович Х. В. 504
- Потапенко І. В. 564
- Потоцький В. П. 31
- Походзіло Ю. М. 564
- Пресняков А. Е. 87, 310
- Прибега Н. Д. 122
- Проскурняк І. Г. 474
- Прохоров А. М. 163, 571
- Пчёлкина Е. Н. 148
- Р**
- Радин Н. М. 281, 296
- Радутний О. Е. 545
- Режко В. А. 620
- Рейц О., про нього 528
- Репринцев В. Ф. 170
- Рижкова Ю. А. 564
- Римаренко Ю. І. 576
- Ричка В. 150
- Рогов В. А. 335, 344
- Рогожин А. Й. (Рогожин А. И.) 207, 209, 336, 337, 341–343, 349, 360, 387
- Рождественский Н. 224
- Рожков Н. А. 69, 81, 82, 269, 300
- Романов Б. А. 55, 91, 99
- Романько І. І. 37, 152
- Ромінський Є. В. 178, 585
- Рум'янцев В. О. 27, 28
- Румянцев В. С. 591
- Рыбаков Б. А. 97, 98, 108, 201, 321
- Рязанов М. Ю. 457
- Рязановский В. А. 290
- Рясная Т. 621
- С**
- Самоквасов Д. Я. 235, 257, 275
- Самофал О. І. 687
- Самохвалов В. О. 348
- Санакосв Д. Б. 419
- Сарбей В. Г. 6, 8
- Сахань О. М. 23
- Свердлов М. Б. 331, 338, 545, 557
- Свида Т. 357
- Сворак С. Д. 507
- Святловский В. В. 78
- Святоцький О. Д. 39, 207, 209
- Северский Я. Г. 188
- Селиванов А. 155
- Семака Л. 21
- Семендяев С. 125
- Семигин Г. Ю. 208
- Сербін О. 657
- Сергеев Г. И. 290
- Сергеевич В. И. 65, 67, 75, 190, 244, 248, 251, 255, 258, 259, 276, 282, 283, 545, 557
- Сердюк О. В. 650, 655
- Середа А. М. 484
- Середа О. В. 585
- Середа Ю. 539
- Симчук А. С. 458
- Ситник А. А. 173
- Сіверський О. М. 552
- Сідак Л. М. 650
- Сіроштан М. А. 131

Скаба А. Д. **160, 570, 592**
Скакун О. Ф. **512**
Скопненко О. **181**
Скуратович І. М. **564**
Слабошпицький М. Ф. **16, 19, 26**
Сліпушко О. М. **211, 215, 643**
Слюсаренко А. Г. **136, 451**
Смолій В. А. (Смолий В. А.) **10, 17, 39, 112, 141, 631**
Смыкалин А. С. **420**
Солдатенков К. **229**
Соловьев С. М. **1–3, 59**
про нього **66**
Солонська Н. Г. (Солонская Н. Г.) **614, 630, 640, 644, 659**
Сохан А. В. **485**
Сохань П. С. **10, 120**
Соченко В. І. **147**
Станиславский А. **227**
Стасевська О. А. **655, 661**
Стасюлевич М. М. **71**
Сташис В. В. **23**
про нього **698–701**
Степовик Д. В. **610**
Стефанчук М. О. **214**
Стефанчук Р. О. **214**
Стеценко Н. С. **547, 564**
Страхов М. М. (Страхов Н. Н.) **27, 28, 205, 341, 342**
про нього **702, 703**
Ступникова Н. Н. **486**
Суворов Н. С. **249**
Сугацька Н. В. **182, 584**
Сухомлин Ю. В. **405**
Сухоробра Т. І. **561**
Сыромятников Б. И. **197**
Сычева М. Л. **669**
Сюндюков І. **150**

Т

Табачник Д. В. (Tabachnyk D. V.) **505, 522, 540, 541, 683, 690**
Танимов О. В. **507**
Тарановский Ф. В. **279**
Таций В. Я. (Таций В. Я.; Tatsiy V. Ia.) **184, 219, 220, 360, 387, 456, 505, 522, 545, 557, 585, 688**
про нього **689–697**
Теліженко Т. М. **15**
Терлюк І. Я. **508**
Тетарчук І. В. **534, 535**
Тимофеева А. А. **518**
Титов Н. В. **626**
Титов Ю. П. **337**
Тихомиров М. Н. **53, 201, 203, 321, 566, 567, 589**
Тишевська Л. Г. **636**
Тищик Б. Й. **351, 371, 412, 431, 450, 553**
Ткачук В. **487**
Товстоліс М. **303, 304**
Токарчук О. **562**
Толкачева Н. Є. **421**
Толочко Н. **596**
Толочко О. П. (Толочко А. П.) **18, 557**
Толочко П. П. **9, 18, 103, 104, 107, 109, 110, 115, 126, 128–130, 133, 153, 595, 598, 604, 612, 631**
Толстоухов А. В. **137, 153, 645**
Томсинов В. А. **475**
Трихліб К. О. **519**
Трофанчук Г. І. **558**
Турко І. **628**

У

Узунова О. В. **476**
Уколова В. О. **564**
Уманець О. В. **655, 661**
Уманцев Ф. С. **625**
Уривалкін О. М. **180**

Усенко І. Б. 184, 352, 375, 418, 582, 585

Устрялов Н. 58

Утин Як. 185

Уткин Д. Е. 151

Ухтомский А. А. 145

Ушаков Д. А. 33

Ф

Федоренко Т. Н. 422

Федосеев В. В. 435

Федьков І. І. 169, 575

Филиппов А. Н. 261, 266, 272, 283, 287, 291, 292

Франчук В. В. 488

Фрицкий О. Ф. 685

Фрідлянд А. Б. 593

Фроянов И. Я. 102, 106

Фукс С. Л. 570

Фурман Р. 611

Х

Харасик Н. О. 564

Хачатуров Р. Л. 339

Хлебников Н. 62

Хромов П. А. 323

Хрунь І. Ю. 436

Ц

Цвік М. В. (Цвик М. В.) 456, 505

Цитович П. П. 231

Ч

Чаев Н. С. 588

Чайковський А. С. 369, 386, 395, 409

Чеботаревский Н. Н. 250

Чельцов-Бebutov М. А. 324, 345

Черепанова С. О. 629

Черепнин Л. В. 328, 331, 545, 557

Черная Е. С. 353

Черниловский З. М. 334

Черниченко С. А. 358

Черноусов Е. 297

Черных П. Я. 588

Чешихин В. Е. 290

Чиж І. С. 580

Числов П. И. 293

Чистяков О. И. 205, 350, 381

Чичерин Б. 229

Чорний І. В. 620, 647

Чубатий М. Д. 375

Чупин Г. Т. 143

Чупринін В. О. 593

Чучаев А. И. 374

Ш

Шаблистий В. В. 459

Шамов И. К. 269

Шаповал В. 365

Шахова С. А. 687

Швеков Г. В. 334

Шевелєв А. Г. 104, 597

Шевєрдін М. М. 489, 520

Шевченко О. О. 348

Шевченко Ф. П. 114

Шейко В. М. 636, 648, 661

Шекера І. М. 100

Шелухін С. П. 375

Шемшученко Ю. С. 173, 178, 352, 375, 582, 685, 686

Шигаль Д. А. 509, 542, 559

Шинкарьов Ю. В. 521

Шитюка М. М. 584

Шмелев Г. Н. 74, 278

Шмидт О. Ю. 157, 158, 566, 567

Штамм С. И. 202, 325

Шулькевич М. М. 603

Шумейко О. А. 650, 655, 661

Шумилов Е. Н. 35

Шуст Р. М. 175, 579

Шушарин В. П. 328

Шушківський А. І. 183

Щ

Щапов Я. Н. 204, 328, 329, 332

Щепкин Н. 229

Щукін В. В. 182, 584

Э

Эверс И. Ф. Г. 221, 545, 557

Эс Э-с 267

Ю

Юдина Т. Ф. 510

Юрій М. Ф. 460

Юшков С. В. 194, 200, 214, 312, 314–318, 327, 375, 381, 545, 557

Я

Якимович Б. З. 114

Яковчук В. 663, 664

Яковюк І. В. 434

Янин В. Л. 113, 205, 333

Яременко В. 210

Ясинок М. 543

Ясинский М. Н. 375

Яцковский В. 271

Ященко А. М. 406

Ященко О. 511

В

Butler W. E. 522

С

Chubaty N. 166

Cizeusky D. 607

Д

Doroshenko V. 607

Г

Gwinn R. P. 168

К

Kozlousky V. 166

Krawciw B. 607

Kubijovyc V. 166, 574, 607

М

Magocsi P. R. 127

McHenry R. 168

Н

Norton P. B. 168

О

Okinshevych L. 574

Р

Pasternak Y. 166

Pavlovsky V. 607

Polonska-Vasylenko N. 166

R

Raffensperger Ch. 38

S

Serczyk W. A. 105

Simmons E. J. 166, 574, 607

T

Tyshkevych S. 166

W

Welykyi A. 166

Y

Yakovliv A. 574

Його ім'ям названо університет⁶

Його ім'ям названо університет

Восени 1999 р. у Харкові біля входу до Національної юридичної академії України було відкрито пам'ятник Ярославу Мудрому (архітектори Віктор Лівшиць і Анатолій Антропов)

Указом Президента України від 4.11.1995 р. Національній юридичній академії України присвоєно ім'я Ярослава Мудрого.
Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 4 грудня 2013 р. № 1697 Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» перейменовано на Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого.

⁶ Про присвоєння Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого : Указ Президента України від 04.11.1995 р. № 1020/95. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1020/95> (дата звернення: 20.09.2019).